

משרד החינוך

חוזר המנהלת הכללית

הוראות קבע

עז/צ(א)

מרחשוון התשע"ז – נובמבר 2016

לתשומת לב המנהלים והמורים

לפי האמור בסעיף 3(א) ל"תקנות חינוך ממלכתי (סדרי פיקוח) התשל"ג-1973", הוראות המנהל הכללי המופיעות בחוזרי המנכ"ל מחייבות את המנהלים ואת המורים, ועליהם לנהוג לפיהן.

חוברת זו מרכזת לנוחותכם את ההוראות שהתפרסמו בחודש שבו היא יצאה לאור. עם זאת, מאחר שחלים מזמן לזמן שינויים ותיקונים בהוראות המנכ"ל, על המשתמש בחוברת מוטלת האחריות לבדוק באתר משרד החינוך אם חלו שינויים בהוראות ממועד פרסום החוברת. יש לפעול בהתאם להנחיות המעודכנות ביותר בכל נושא.

תוכן העניינים

5	בטיחות, ביטחון ושעת חירום
5.3	ביטחון
5.3-69	נוהלי הביטחון בגני ילדים
1.	כללי
2.	בעלי התפקידים בגן ותפקידיהם בתחום הביטחון
3.	פעולות אבטחה
4.	הפעולות בעת אירוע חבלני/פלילי
5.	מרכיבי ביטחון
6.	תיק הביטחון לגן הילדים
7.	תוכנית העבודה השנתית בנושא ביטחון, בטיחות ושעת חירום
8.	היערכות לפתיחת שנת הלימודים- הנושאים להיערכות
9.	נספחים
5.1	בטיחות
5.1-58	נוהלי הבטיחות בגן הילדים
1.	המשנה החינוכית
2.	ניהול הבטיחות בגן הילדים
3.	אחריות ותחומי פעולה של הרשות המקומית/הבעלות
4.	בעלי התפקידים בגן וסמכותם בתחום הבטיחות
5.	נוהל הטיפול בילד שנפגע
6.	הבאת הילדים לגן והחזרתם לביתם
7.	מעקב אחר נוכחות הילדים
8.	הסעה מאורגנת
9.	הבטיחות במרחב הפנימי של הגן
10.	הבטיחות במרחב החיצוני של מבנה הגן
11.	משחקים וחפצים מסוכנים שאסור להשתמש בהם
12.	הפעילות בימי שרב וחום
13.	אספות וחגיגות
14.	נספחים
5.4	שעת חירום
5.4-11	נוהלי ההיערכות לשעת חירום / למצבי חירום בגן הילדים
1.	כללי
2.	היערכות לחירום
3.	סדר הפעולות באירועי שעת חירום
4.	הכשרת עזרה ראשונה למנהלות הגן במסגרת ההיערכות למצבי חירום
5.	נספחים

1. המשנה החינוכית
2. כללי
3. היבטים חינוכיים בטיול
4. היבטים ביטחוניים בטיול
5. נספח

5. בטיחות, ביטחון ושעת חירום

5.3 ביטחון

5.3–69 נוהלי הביטחון בגני ילדים

תוקף ההוראה:

תאריך הפרסום:

התחולה: כל גני הילדים, בכל המגזרים.

תמצית

1. חוזר זה מרכז את כל ההוראות וההנחיות המחייבות המתייחסות לתכנון, לארגון ולביצוע של הביטחון במערכת החינוך הפורמאלית והבלתי פורמאלית בתוך גן הילדים.

החוזר מחליף את סעיף 5.3–51 בחוזר הוראות הקבע סח/3(ב), "נוהלי הביטחון בגני הילדים".

תמצית השינויים מהחוזר הקודם

בעקבות התגברות איומי מעשי הטרור בשנים האחרונות עודכנו הנחיות הביטחון ופורטו תפקידי בעלי התפקידים בגן בתחום הביטחון וכן נוהלי האבטחה בגן שלא מוצב בו מאבטח.

2. **הגדרת גן ילדים**

גן ילדים הוא מוסד חינוכי המוכר על ידי משרד החינוך והנושא סמל מוסד של משרד החינוך ומתחנכים בו ילדים בגיל 3–6 שנים.

הגדרה זו כוללת –

- גן רשמי – ממלכתי וממלכתי דתי;
- גן מוכר שאינו רשמי.

3. בהחלטת הממשלה מס' 5719 מתאריך 25 ביוני 1995 נקבע:

א. על משטרת ישראל במסגרת אחריותה הכוללת לביטחון הפנים חלה גם האחריות המלאה לאבטחת מוסדות החינוך.

ב. אבטחת מוסדות החינוך, ובכללם גני הילדים, תתבצע באחריות משטרת ישראל בהתאם לשיקוליה המקצועיים והמבצעיים של המשטרה ועל פי הקריטריונים שייקבעו על ידה תוך התבססות על אבטחה נקודתית ומרחבית.

4. **משטרת ישראל** היא הגורם המוסמך להנחות את מנהלת הגן בכל הקשור לתכנון האבטחה על פרטיה, על סדריה ועל הוצאתה לפועל באמצעות קב"ט הרשות/קב"ט מוסדות החינוך, ובהיעדרו באמצעות מנכ"ל/מזכיר הרשות או באמצעות מנהל שהוסמך על ידי ראש הרשות.

הסטטוס: החלפה.

הוראות קודמות שהוראה זו מבטלת: סעיף 5.3-51 בחוזר הוראות הקבע סח/3(ב) – "נוהלי ביטחון בגני ילדים".

הוראות קודמות בנושאים קשורים

- סעיף 6.2-33 בחוזר הוראות הקבע עו/7(ב), "טיולים ופעילויות חוץ-בית-ספריות במערכת החינוך - היבטים פדגוגיים, ארגוניים, בטיחותיים וביטחוניים", ס"ק 5, "הביטחון בטיולים ובפעילויות חוץ-בית-ספריות"

- סעיפים 5.3-54 עד 5.3-68 בחוזר הוראות הקבע עג/2(א), "נוהלי הביטחון בבתי הספר"

- סעיף 7.11-37 בחוזר הוראות הקבע עד/9(א), "הביטחון בקייטנה".

התפוצה

החוזר יופץ לכל העוסקים באבטחה וביטחון של תלמידי מערכת החינוך: למנהלות הגן, למפקחות על גני הילדים במשרד החינוך, לקב"טי מוסדות החינוך ברשויות המקומיות, למנהלי תחום הביטחון, הבטיחות והחירום המחוזיים, למנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות, למנהלי מדור גני ילדים ברשות המקומית ולמנהלי האגפים והמינהלים במטה משרד החינוך בירושלים ובמחוזות.

יישום ומעקב

אלה בעלי התפקידים המחויבים ביישום הוראות החוזר, כל אחד בהתאם להגדרת תפקידו:

א. מנהלות הגן

- ב. המפקחות על הגן
- ג. מנהלות מחלקות הגנים ברשות המקומית
- ד. מנהלי מחלקות החינוך ברשות המקומית.
- הגורם המנחה במשרד החינוך**
- א. **שם היחידה:** האגף הבכיר לביטחון, לשעת חירום ולבטיחות סביבתית במשרד החינוך
- ב. **בעל התפקיד:** מנהל תחום ביטחון מוסדות חינוך הארצי
- ג. **מס' הטלפון:** 02-5602536
- ד. **מס' הפקס:** 02-5602636
- ה. **כתובת הדוא"ל:** shmuelko@education.gov.il

תוכן העניינים

1. כללי
 2. בעלי התפקידים בגן ותפקידיהם
 3. פעולות האבטחה
 4. הפעולות בעת אירוע חבלני/פלילי
 5. מרכיבי ביטחון
 6. תיק הביטחון לגן הילדים
 7. תכנית העבודה השנתית בנושאי ביטחון, בטיחות ושעת חירום
 8. היערכות לפתיחת שנת הלימודים
 9. נספחים
- נספח א:** דוח סריקות יומי
- נספח ב:** נוהל הדיווח על אירוע חירום חריג
- נספח ג:** טבלת עזר לבדיקת מרכיבי הביטחון בגן הילדים.

1. כללי

פעילותו של גן הילדים מונחית על פי ההנחיות הביטחוניות המוכתבות על ידי גורמי הביטחון השונים (המשטרה, צה"ל והשב"ד) באמצעות האגף הבכיר לביטחון, לשעת חירום ולבטיחות סביבתית במשרד החינוך, מנהלי תחום הביטחון, הבטיחות והחירום המחוזיים וקב"טי מוסדות החינוך ברשויות המקומיות.

יש לבצע את ההנחיות כפי שהן מוכתבות במלואן. אין סמכות לשום גורם בגן הילדים או ברשות המקומית לשנותן או להקל בהן ללא אישור בכתב של מנהל תחום ביטחון מוסדות חינוך הארצי במשרד החינוך, באמצעות קב"ט הרשות/קב"ט מוסדות החינוך הרשותי, על דעת מנהל תחום הביטחון, הבטיחות והחירום המחוזי.

2. בעלי התפקידים בגן ותפקידיהם בתחום הביטחון

2.1 מנהלת הגן

2.1.1 על מנהלת הגן לבצע את כל הנחיות הביטחון כפי שהן תועברנה לכל גן נושא סמל מוסד של המשרד על ידי קב"ט מוסדות החינוך הרשותי, על פי ההנחיות של משטרת ישראל והגופים המוסמכים מטעם האגף הבכיר לביטחון, לשעת חירום ולבטיחות סביבתית במשרד החינוך, באמצעות מנהל תחום הביטחון, הבטיחות והחירום המחוזי וקב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

2.1.2 על מנהלת הגן הקבועה לתדרך את בעלי התפקידים בגן - גננת משלימה, גננת מחליפה, סייעת, סייעת משלימה, סייעת מחליפה וכל איש צוות נוסף שיתווסף לסגל הגן, לרבות מאבטח הגן (אם קיים כזה) - ועליהם להיות בקיאים בכל ההנחיות המפורטות בחוזר וערוכים לפעול ולהפעיל את הילדים בכל אחד מהאירועים המתרחשים בגן בשגרה, באירועי חירום ובמצבי חירום גם בהיעדרות מנהלת הגן הקבועה.

2.1.3 בגן שלא מוצב בו מאבטח על מנהלת הגן לבצע - או לוודא שאחד מצוות הגן יבצע - סריקת בוקר מסביב לגדר הגן - בחלקו החיצוני ולאחר מכן בצדו הפנימי - בשטח חצר הגן ובתוך מבני הגן ולוודא שלא הונח חפץ בלתי מזוהה.

2.1.4 על מנהלת הגן לוודא, מרגע הגעתה לגן וכל זמן שיש בו ילדים, ששער הגן נעול וכל כניסה אליו מבוקרת.

2.1.5 על מנהלת הגן לדווח מיידית לרשות המקומית/לבעלות על כל תקלה שהיא במרכיבי הביטחון המפורטים בהמשך.

2.1.6 על המנהלת לתדרך ולתרגל את כל ילדי הגן וצוותו באופן ההתנהגות בכל אחד ממצבי החירום

2.2 סייעת הגן

2.2.1 בגן שלא מוצב בו מאבטח על סייעת הגן, המגיעה לפני הגננת, לבצע סריקת בוקר מסביב לגדר הגן - בצדו החיצוני, בצדו הפנימי ובתוך מבני הגן - לאיתור חפצים חשודים.

2.2.2 על הסייעת לקלוט את ילדי הגן בתוך מבנה הגן ולוודא שדלת המבנה נעולה וכל כניסה לגן מבוקרת.

2.2.3 על הסייעת לסייע למנהלת הגן ביישום כל הנחיות הביטחון, הבטיחות והחירום.

2.2.4 בגן שיש בו שתי סייעות ויותר באחריות מנהלת הגן לפרט לכל סייעת את המשימות הקבועות שהיא אחראית עליהן.

3. פעולות האבטחה

3.1 סריקות

3.1.1 כללי

א. בשעות שבהן הגן אינו מאויש אפשר בנקל להניח מטען חבלה בחצר או סמוך לגן; משום כך הסריקה היא חובה. מטרתה לבדוק אם הונחו גורמי סיכון לילדים ואם נמצא בגן אדם זר וכן לבדוק בין היתר אם הונח בחצר הגן ציוד שאינו שייך לו, כגון מזרקים וכלי עישון אחרים.

ב. יום הלימודים בגן הילדים מתחיל בשעה 7:55 ומסתיים בשעה 14:00, וביום שישי בשעה 12:45. בהתאם לכך יקלטו גני הילדים את התלמידים בשעה שנקבעה, ושערי הגנים ייסגרו לא יאוחר מהשעה 08:15, אלא אם מנהלת מדור גני הילדים ברשות הנחתה אחרת.

3.1.2 סריקת הבוקר

א. סריקת הבוקר תבוצע על ידי מבוגר בלבד. אם הוצבה אבטחה צמודה לגן, תבוצע הסריקה על ידי המאבטח, ובגן שאין בו מאבטח תבוצע על ידי הסייעת או על ידי מנהלת הגן. הסריקה תסתיים לפני כניסת ראשון הילדים לגן (יש לנעול את השער ולמנוע כניסת ילדים לגן לפני סיום הסריקה).

ב. במהלך הסריקה החיצונית יש לתת את הדעת לרכב החונה בחנייה בקרבת שער הכניסה. אם נתקלים בסימנים מחשידים או במרכיבי סיכון, לרבות רכב חשוד, יש להרחיק את הילדים ולהתקשר למוקד הרשות ולקב"ט מוסדות החינוך הרשות. במקרה של גילוי חפץ חשוד אין לגעת בו, אלא יש להתרחק ממנו ולפעול לפי הנאמר ב-4 להלן, "הפעולות בעת אירוע חבלני/פלילי".

ג. הסריקה תחל מהשטח החיצוני הסמוך לגדר ותסתיים בסריקת המבנה על כל חדריו. לפני הכניסה למבנה הגן יש לבדוק אם קיימים סימני פריצה לתוך המבנה (חלון שבור, דלת פרוצה וכד').

ד. בביצוע סריקה בחצר הגן יש להקדיש תשומת לב מיוחדת למקומות שאפשר להסתיר בהם מטענים, כגון צמחייה, מתקני משחקים, חצר גרוטאות, בלוני גז, פחי אשפה, ארגז חול, מנועי מזגנים וכד'.

ה. הסריקות תתועדנה ביומן רישום סריקות (ראה נספח א להלן) על ידי המאבטח על פי הנחיות קב"ט מוסדות החינוך הרשות, ובגן שאין בו מאבטח על ידי מנהלת הגן.

3.1.3 סריקה שוטפת

סריקה שוטפת תבוצע במהלך פעילות הגן על ידי הסייעת/מנהלת הגן.

3.1.4 סריקה בסיום הלימודים

סריקה בסיום הלימודים תבוצע לאחר יציאת אחרון הילדים על ידי הסייעת או על ידי מנהלת הגן **כדי לוודא שלא נשאר ילד בגן** ולא נשארו חפצים שנשכחו.

3.1.5 סריקות נוספות

א. בכל מקרה של יציאה מהגן לפעילות בחצר תבוצע סריקה במתכונת של סריקת הבוקר לפני שוב הילדים לגן.

ב. כמו כן תבוצע סריקה כזו בכל מקרה של יציאה מהגן לסיור או לטיול.

3.1.6 במקרה של גילוי חפץ חשוד אין לגעת בו, אלא יש להתרחק ממנו ולפעול לפי הנאמר ב-4.1 וב-4.2 להלן על הפעולות הנדרשות במקרה של מציאת חפץ חשוד.

3.1.7 סדר הפעולות בכניסה לגן במקום שלא מוצב בו מאבטח

א. עם הגעת הסייעת לגן תבוצע על ידה סריקה (כמפורט בסעיף קטן 3.1.2) לאורך הגדר, בצדה החיצוני, ולאחר מכן בצדה הפנימי, בתוך חצר הגן. לאחר מכן תפתח הסייעת את מבנה הגן ותבצע סריקה פנימית.

ב. לאחר ביצוע הסריקה תפתח הסייעת את מבנה הגן ותאפשר כניסה של הילדים לתוכו. שער החצר יהיה פתוח, והסייעת תקלוט את הילדים בדלת הכניסה למבנה. אם יש אינטרקום לפתיחת השער החיצוני, כולל טלוויזיה במעגל סגור ופעמון, יהיה השער סגור ויפתח בעת הפעלת האינטרקום. גם במקרה כזה ילוו ההורים את הילדים עד שהסייעת תראה אותם בפתח מבנה הגן.

ג. עם הגעת מנהלת הגן תבוצע סריקה ביטחונית ובטיחותית נוספת, כמפורט לעיל, על ידי מנהלת הגן או על ידי הסייעת, ואז יינעל שער הכניסה לחצר. כל כניסה וקליטה של ילד מהשלב הזה תבצע על ידי מנהלת הגן או על ידי הסייעת בשער החצר, ואחת מהן תימצא בגן עם הילדים.

ד. אין להשאיר ילדים ללא השגחה בתוך הגן ובחצר. אם כל ילדי הגן שוהים בחצר, תימצאנה מנהלת הגן והסייעת יחד אתם. במקרה שחלק מילדי הגן שוהים בחצר וחלק אחר בתוך הגן, יש לדאוג להשגחה הן בתוך הגן והן בחצר.

ה. עם רישום הילדים לגן יודגש להורים בכתב כי האחריות על הילדים היא רק מרגע שנכנסו לשער הגן ונמסרו לצוות מיד ליד, למשך שעות הפעילות והלימודים בלבד.

3.2 אבטחת הגן

3.2.1 לאחר סריקת הבוקר וכניסת הילדים לגן יינעל שער הכניסה.

3.2.2 גני ילדים ללא אבטחה צמודה

א. בגני ילדים ללא אבטחה צמודה יצלצלו מבקרים הרוצים להיכנס לגן בפעמון שבשער או באינטרקום, ולאחר זיהוי על ידי מנהלת הגן או על ידי הסייעת הם יורשו להיכנס לגן.

ב. פעולות ניידת הסיור בגן הילדים

(1) מערך אבטחת מוסדות החינוך נקבע על ידי משטרת ישראל וכולל ניידות סיור משטרתיות/אזרחיות.

(2) אלה תפקידי צוות ניידת הסיור באבטחת גן הילדים:

(א) לבצע ביקורים וביקורות בגני הילדים

(ב) לשמש כוח תגובה מיידית אם וכאשר הוא יוזעק לגן שאירע בו אירוע ביטחוני.

(3) סדרי הביקור של צוות ניידת הסיור בגן

(א) תדירות הביקור היא על פי החלטת המשטרה ו/או קב"ט מוסדות החינוך הרשות.

(ב) המאבטח/השוטר ייצור קשר עם מנהלת הגן/הסייעת, לפני הגעתו לגן; עם כניסתו לגן הוא יודעה, ימסור לה מה הפעילות שהוא מתכוון לעשות בגן (סריקת אזור הגן, ביקורת טלפון, לחצן מצוקה וציוד ביטחון אחר וכו'), ויבצע את הנחיות המשטרה ו/או קב"ט מוסדות החינוך הרשות.

(ג) לאחר סיום הביקור/הביקורת יבקש המאבטח/השוטר ממנהלת הגן לחתום על טופס רישום ביקורת וסריקה, ירשום את הערותיו, ויחתום את שמו בנוכחות מנהלת הגן וישאיר את הטופס בגן.

(ד) במקרים של אירוע ביטחוני בגן תפעל מנהלת הגן להזעקת כוחות הביטחון (הכוללים גם את ניידת הסיור). סדרי הזעקת כוחות הביטחון

13 הוראות קבע

יִקְבְּעוּ מֵרֹאשׁ עַל יְדֵי קִב"ט מוסדות החינוך של
הרשות המקומית, יימסרו למנהלת הגן על ידו,
ויירשמו בתיק הגן.

3.2.3 גני ילדים עם אבטחה צמודה

א. ככלל אין אבטחה צמודה בגני ילדים, להוציא גני ילדים
ואשכולות גני ילדים שאושר להם מאבטח על ידי משטרת
ישראל ועל פי החלטתה.

ב. אם וכאשר תתקבל החלטה של גורמי הביטחון להציב
אבטחה צמודה בגן או בגני ילדים, או שההחלטה תהיה של
הרשות המקומית, יש לנהוג כדלהלן:

(1) האחריות לסדרי האבטחה וההפעלה בגן שמוצב בו
מאבטח מוטלת על קב"ט מוסדות החינוך של הרשות
המקומית המתוודך על ידי קצין האבטחה של
משטרת ישראל.

(2) המאבטח הוא מאבטח מוסדות חינוך שהוכשר
כנדרש, הנושא תיעוד וחימוש ושנבדק לגביו העדר
קיום עברות מין ושרואיין ואושר על ידי קב"ט
מוסדות החינוך הרשותי, על פי הנחיות משטרת
ישראל.

(3) לפני כניסתו לתפקיד יתוודך המאבטח בעל-פה על
ידי קב"ט מוסדות החינוך של הרשות. התדריך
ייעשה בנוכחות מנהלת הגן שתתדרך את צוות הגן,
את בעלי התפקידים, את ממלאות המקום ואת
מנהלות הגן והסייעות המשלימות.

(4) מנהלת הגן תנהל רישום שוטף של פעילות המאבטח,
כפי שיורה לה קב"ט מוסדות החינוך.

ג. המאבטח יפעל על פי הכללים לאבטחת מוסדות חינוך
המפורטים בחוזרי המנכ"ל השונים ועל פי ההוראות בכתב
שניתנו לו על ידי קב"ט מוסדות החינוך הרשותי המונחה
על ידי המשטרה.

ד. אסור להעסיק מאבטח, גם לא מאבטח מוסדות חינוך,
במימון ההורים.

4. הפעולות בעת אירוע חבלני/פלילי

4.1 הפעולות הנדרשות בעת מציאת חפץ חשוד בסריקת הבוקר

- 4.1.1 אין לגעת בחפץ החשוד.
- 4.1.2 ילדים ומלוויהם הנמצאים בקרבת הכניסה לגן יורחקו מאותו מקום ולא תתאפשר כניסה של ילדים והורים נוספים עד לסיום הטיפול בחפץ החשוד.
- 4.1.3 אחד ההורים יתבקש למנוע התקרבות ילדים ומבוגרים לגן.
- 4.1.4 יש להזעיק את כוחות הביטחון בהתאם לנהלים שנקבעו וליידע את קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.
- 4.1.5 כאשר יגיעו כוחות הביטחון (חבלן משטרה, ניידת משטרה וכו'), יש להראות להם את מקום החפץ החשוד ולהישמע להוראותיהם.
- 4.1.6 לאחר אישור כוחות הביטחון שהכול כשורה אפשר להכניס את הילדים לגן.

4.2 הפעולות הנדרשות בעת מציאת חפץ חשוד, כאשר הילדים נמצאים בגן

- 4.2.1 אין לגעת בחפץ החשוד.
- 4.2.2 יש להרחיק בשלב ראשון את הילדים ולמקמם מאחורי מחסה (מאחורי הגן, או בתוך הגן בתוך ממ"ד, מאחורי קיר ללא חלונות) או בכל מקום שהוא "שטח מת" לגבי החפץ החשוד.
- 4.2.3 יש להזעיק את כוחות הביטחון באמצעות לחצן המצוקה ובהתאם להנחיות.
- 4.2.4 יש לפנות את הילדים אל מחוץ לשטח הגן, למקום שאושר על ידי הקב"ט ושנקבע וגם תורגל מראש.
- 4.2.5 במקרים שבהם אין אפשרות יציאה משער הגן או משער המילוט יש להשאיר את הילדים במקום מחסה (מאחורי הגן, או בתוך הגן בתוך ממ"ד, מאחורי קיר ללא חלונות).
- 4.2.6 יש למנוע התקרבות לחפץ החשוד על ידי הצבת מבוגר (רצוי הסייעת) בקרבת מקום ומאחורי מחסה, רצוי מחוץ לתחום הגן.
- 4.2.7 כאשר יגיעו כוחות הביטחון יש להראות להם את מקום החפץ החשוד ולהישמע להוראותיהם.
- 4.2.8 לאחר אישור כוחות הביטחון שהכול כשורה אפשר להחזיר את

הילדים לפעילות השוטפת.

4.3 הפעולות בעת ירי לתוך הגן

- 4.3.1 הפעלת לחצן מצוקה ודיווח למוקד הרשות
- 4.3.2 הכנסת כלל הילדים לתוך המקלט/חדר הביטחון
- 4.3.3 נעילת דלתות הכניסה ודלת המקלט
- 4.3.4 ביצוע מפקד של כלל הילדים
- 3.3.5 המתנה לקבלת הנחיות מגורמי הביטחון.

4.4 הפעולות בעת חדירת אדם זר לגן

- 4.4.1 הפעלת לחצן מצוקה ודיווח למוקד הרשות
- 4.4.2 הכנסת כלל הילדים לתוך המקלט/חדר הביטחון
- 4.4.3 נעילת דלתות הכניסה ודלת המקלט
- 4.4.4 ביצוע מפקד של כלל הילדים
- 4.4.5 המתנה להנחיות גורמי הביטחון.

5. מרכיבי ביטחון

- 5.1 בכל גן ילדים חובה להתקין את מרכיבי הביטחון האלו :
 - 5.1.1 גדר תקנית תקינה על פי מפרט משטרת ישראל הקיים ברשות המקומית
 - 5.1.2 שער המאפשר נעילה מבפנים
 - 5.1.3 שער ליציאת חירום
 - 5.1.4 טלפון
 - 5.1.5 לחצן מצוקה למוקד עירוני או למוקד של חברת האבטחה
 - 5.1.6 פעמון הצמוד לשער הכניסה הראשי.
- 5.2 בגן ילדים שתוקן בו מצלמת טלוויזיה במעגל סגור לשליטה על שער הכניסה חובה להתקין אינטרקום הכולל לחצן קריאה ודיבור.
- 5.3 האחריות להתקנת מרכיבי הביטחון ולאחזקתם היא של הרשות המקומית/הבעלות.

- 5.4 יש חשיבות רבה לשמירה על תקינותם, על שלמותם ועל כשירותם של מרכיבי הביטחון בגן.
- 5.5 נעילת שער חשמלית תתאפשר רק אם קיימים בגן טלוויזיה במעגל סגור וצופר המתריע על שער פתוח.
- 5.6 מפרטים טכניים לכל אחד ממרכיבי הביטחון אפשר לקבל מקב"ט הרשות/מקב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

6. תיק הביטחון לגן הילדים

6.1 כללי

- 6.1.1 פרק זה עוסק בריכוז המידע הנדרש לתכנון של סדרי הביטחון השוטף והבטיחות בגן הילדים וסדרי הכנת גן הילדים לקראת שעת חירום והפעלתו במצבי חירום.
- 6.1.2 הנתונים בתיק זה יעודכנו מדי שנה במהלך חודש ספטמבר על פי הנחיות קב"ט מוסדות החינוך הרשותי ויועברו אליו עד 15 בספטמבר.
- 6.1.3 התיק יימצא בגן הילדים, ועותק ממנו יימצא במשרד הקב"ט.

6.2 נתוני המוסד

6.2.1 נתוני היסוד של המוסד

שם הגן	סמל הגן	כתובת הגן	מס' הטלפון	כתובת הדוא"ל
הבעלות	מספר התלמידים	קבוצת הגיל	שעות הפעילות (משעה עד שעה)	אישור בטיחותי
				יש אין

6.2.2 ממלאי התפקידים

מס'	התפקיד	השם	הכתובת הפרטית	מס' הטלפון בבית	מס' הטלפון הנייד	הדוא"ל
1.	מנהלת הגן					
2.	סייעת					

17 הוראות קבע

					סייעת	3
					גננת משלימה	4.
					סייעת משלימה	5.
					גננת מחליפה	6.
					סייעת מחליפה	7.
					גננת יוח"א	8.
					מאבטח	9.
						10.
						11.
						12.

6.2.3 ממלאי התפקידים ברשות המקומית ובמחוז החינוך

מס'	התפקיד	השם	מס' הטלפון בבית	מס' הטלפון הנייד	הדוא"ל
1.	מנהל/ת מחלקת חינוך				
2.	מנהל/ת מחלקת גני ילדים				
3.	קב"ט מוס"ח				
4.	מפקח/ת				
5.	מפקח/ת חברת האבטחה				

6.2.4 שירותים חיוניים

מס'	השירות	השם	מס' הטלפון	מס' הטלפון הנייד	הדוא"ל
1.	המוקד העירוני				
2.	סיירת הביטחון				
3.	המשטרה				
4.	מד"א				
5.	כיבוי אש				
6.	חברת החשמל				

6.2.5 חברי ועד ההורים

מס'	השם	הכתובת	מס' הטלפון בבית	מס' הטלפון הנייד	מס' הטלפון בעבודה	הדוא"ל
1.						
2.						
3.						

6.2.6 רשימת התלמידים בגן

מס'	שם התלמיד	הגיל	הכתובת	מס' הטלפון בבית	מס' הטלפון של ההורים (+שם)	מס' טלפון נוסף
1.						
2.						
3.						

6.2.7 תגבור הורים

בטבלה זו יש לרשום את פרטיהם של 7 הורים לפחות שיביעו את נכונותם להתייצב בגן בהתראה קצרה יחסית.

מס'	השם	הכתובת	מס' הטלפון	מס' הטלפון הנייד	הערות
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

הערה: כל הורה חייב למלא טופס התנדבות לצורך ביטוחו בביטוח הלאומי (ראה את הטופס בנספח של סעיף 6.2-34 בחוזר הוראות הקבע עז/3(ג)).

6.2.8 פרטי התלמידים המסייעים

א. פרטי מוסד החינוך שהתלמידים (מכיתות י"א ו-י"ב בלבד) מגיעים ממנו

שם בית הספר: _____ מספר הטלפון: _____
כתובת בית הספר: _____ שם המנהל: _____

ב. פרטי התלמידים

מס'	שם התלמיד	כתובתו	מס' הטלפון בביתו
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

הערה: יש לקבל אישור בכתב של ההורים ומנהל בית הספר.

6.2.9 מתחם הגן והמבנה

א. תיאור הצד החיצוני של הגדרות: בניין מגורים, גן שכן, רחוב, שטח פתוח וכדומה

בגדר הצפונית: _____
בגדר הדרומית: _____
בגדר המזרחית: _____
בגדר המערבית: _____

ב. השערים בגדר החיצונית

מקום השערים

שער הכניסה הראשי: _____
יציאת החירום: _____

ג. תיאור המבנה

שטח המבנה: _____ מ"ר

סוג המבנה: בלוקים / בנייה טרומית / קרוואן (הקף

במעגל)

מס' החדרים במבנה: _____ מ"ר

סוג הדלת: זכוכית / פלדלת / עץ / פלסטיק (הקף במעגל)

החלונות: זכוכית / פלסטיק (הקף במעגל)

סוג החלונות: כנפיים / הזזה (הקף במעגל)

6.2.10 תכנון האבטחה

סריקה

שם מבצע סריקת הבוקר ותפקידו: _____

שעת התחלתה של הסריקה: _____

נקודות התורפה בביצוע הסריקה (צמחייה סבוכה, חדר גרוטאות, שטח נסתר וכדומה): _____

מועד קיומן של סריקות נוספות במשך היום: _____

6.2.11 אבטחה

שעת פתיחתם של השערים לאחר הסריקה: _____

אמצעי קשר מהשער לגן: פעמון, אינטרקום עם טלויזיה במעגל סגור ופעמון, טלפון: יש / אין (הקף במעגל)

אמצעי קשר מהגן לגורמי חוץ: טלפון, נקודת קצה למוקד, מכשיר קשר, לחצן מצוקה: יש / אין (הקף במעגל)

השעה שנקבעה לנעילת שער הגן: _____

הגדר: תקינה / לא תקינה (הקף במעגל)

השער שאפשר לנעלו: תקין / לא תקין (הקף במעגל)

שער יציאת חירום: יש / אין (הקף במעגל)

פרטי גורמי הביטחון שיוזעקו בעת אירוע ביטחוני (הפרטים יימסרו למנהלת הגן על ידי קב"ט מוסדות החינוך ברשות)

שם הגורם: _____ אמצעי ההזעקה: טלפון מס' _____

לחצן מצוקה: יש / אין אחר: _____

שם הקב"ט: _____ מספר הטלפון של הקב"ט: _____

21 הוראות קבע

6.2.12 שטח כינוס לפינוי ילדי הגן

בעת אירוע ביטחוני או בטיחותי יפונה הגן לשטח הכינוס שלהלן
בתוך חצר הגן (במקרה שאי אפשר לצאת מהשער): _____

שטח הכינוס מחוץ לגן (במקרה שמתאפשרת יציאה מהשער): _____

פירוט ציר התנועה לשטח הכינוס: _____

6.2.13 תאורה וחשמל

תאורה חיצונית: יש/אין (הקף במעגל)

מיקום המתג להדלקת התאורה החיצונית: _____

מיקום ארון החשמל הראשי: _____

ארון החשמל: נעול/לא נעול (הקף במעגל)

אם הוא נעול, היכן יימצא המפתח? _____

6.2.14 כיבוי אש

מיקום הצינור לכיבוי אש: _____

מיקום המטפים לכיבוי אש: _____

6.2.15 מיגון ומקלט

גודל המקלט: _____ מ"ר.

אוויר: מאווררים / מזגן (הקף במעגל)

המקלט משמש: שירותים / מטבח / מקלט בלבד (הקף במעגל)

שקע לאנטנת טלוויזיה: יש / אין (הקף במעגל)

שקע לטלפון: יש / אין (הקף במעגל)

ארון חירום: יש / אין (הקף במעגל)

מערכת סינון מרכזית: יש/אין (הקף במעגל)

6.2.16 עזרה ראשונה

פרטי מגיש העזרה הראשונה המוסמך

השם הפרטי: _____
שם המשפחה: _____
התפקיד בגן: _____
תוקף התעודה: _____
מיקום ערכת העזרה הראשונה: _____

6.2.17 תכנון הלימודים בגן בשעת חירום

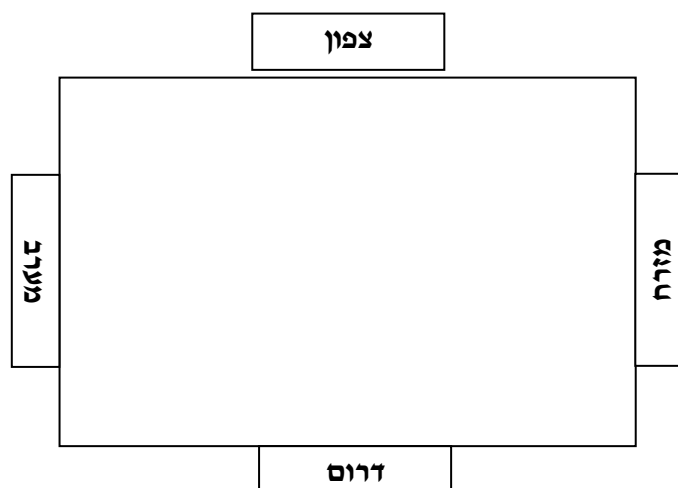
א. הלימודים יתקיימו בגן הקבוע, במקום זה: _____
ב. הלימודים יתקיימו במוסד חלופי. שם המוסד החלופי: _____
הכתובת: _____ מס' הטלפון: _____
ג. סדר הכניסה למרחב המוגן והיציאה ממנו

ד. תגבור הגן על ידי מבוגרים

השם הפרטי ושם המשפחה: _____
השם הפרטי ושם המשפחה: _____
השם הפרטי ושם המשפחה: _____
השם הפרטי ושם המשפחה: _____
השם הפרטי ושם המשפחה: _____
השם הפרטי ושם המשפחה: _____

6.2.18 סרטוט סכמתי של שטח המוסד

גדרות חיצוניות + מיקום השערים, מיקום המבנה וצורתו +
הכניסה למבנה (במידת האפשר יש לציין נקודות חשובות, כגון
חצר משחקים, סככה, גינה וכדומה)

7. תכנית העבודה השנתית בנושאי ביטחון, בטיחות ושעת חירום

7.1 תכנית העבודה השנתית של מנהלת הגן נגזרת מתוך כלל המשימות והתפקידים המוגדרים בחוזר זה בנושאי ביטחון, בטיחות והיערכות לשעת חירום בתוך הגן ובפעילות שמחוץ לגן.

7.2 התכנית תוכן במהלך ימי ההיערכות בחודש אוגוסט, לפני פתיחת שנת הלימודים, ותועבר לקב"ט מוסדות החינוך הרשות.

7.3 להלן פירוט הנושאים בחתך חודשי

7.3.1 ספטמבר

א. עדכון נתוני הגן בתיק הביטחון של הגן כמפורט ב-6 לעיל

ב. בדיקת לחצן המצוקה וזמן התגובה של גורמי הביטחון

ג. אם קיים מאבטח – תדרכו בנוהלי הכניסה לגן

24 הוראות קבע

- ד. בדיקת הימצאותו של חוזר מנכ"ל מעודכן בגן
 - ה. ביצוע סקר מרכיבי הביטחון בגן – הגדר, השערים ולחצן המצוקה
 - ו. בדיקה חזותית של תקינות המקלט/חדר הביטחון (הדלת, החלון, הסולם ליציאת חירום)
 - ז. ביצוע תרגיל כניסה למקלט / לחדר הביטחון
 - ח. ביצוע תרגיל רעידת אדמה ופינוי לשטח כינוס
- 7.3.2 אוקטובר**

- א. ביצוע תרגיל חפץ חשוד כולל פינוי מחוץ לגן
 - ב. הכנת תכנית פדגוגית להפעלת הילדים בחירום
 - ג. תחקור אירועים חריגים והפקת לקחים מהם
 - ד. העברת תכנית טיולים שנתית לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי לאחר אישורה על ידי המפקחת על הגן.
- 7.3.3 נובמבר**

- א. בדיקה חזותית של תקינותם של מרכיבי הביטחון – הגדר, השערים ולחצן המצוקה
 - ב. בדיקה לאיתור מפגעי בטיחות הנראים לעין
 - ג. ביצוע תרגיל שרפה ויציאה משער החירום לשטח כינוס, בתיאום עם קב"ט מוסדות החינוך הרשותי
 - ד. תדריך הילדים לקראת אירועי חנוכה
 - ה. בדיקת לחצן המצוקה וזמן התגובה של גורמי הביטחון, בתיאום עם קב"ט מוסדות החינוך הרשותי
- 7.3.4 דצמבר**

- א. בדיקת תקינותו וכשירותו של ציוד החירום, בשיתוף קב"ט מוסדות החינוך הרשותי
- ב. אם קיים מאבטח – תדרכו בנוהלי הכניסה לגן
- ג. השתתפות בכנס מנהלות גן רשותי לקראת תרגיל מוסדות חינוך ארצי

7.3.5 ינואר

- א. בדיקה חזותית של תקינותם של מרכיבי הביטחון – הגדר, השערים ולחצן המצוקה
- ב. בדיקה לאיתור מפגעי בטיחות הנראים לעין

7.3.6 פברואר

- א. בדיקה חזותית של תקינות המקלט/חדר הביטחון (הדלת, החלון, הסולם ליציאת חירום)
- ב. תדרוך הילדים לקראת אירועי ט"ו בשבט, על פי הנחיות שתופצנה בצמוד לאירוע
- ג. תדרוך הילדים לקראת אירועי פורים
- ד. תדרוך ותרגול של הילדים לקראת תרגיל מוסדות החינוך הארצי
- ה. ביצוע תרגיל מוסדות החינוך הארצי

7.3.7 מרס

- א. בדיקת לחצן המצוקה וזמן התגובה של גורמי הביטחון
- ב. הפקת לקחים מאירועים חריגים, בתיאום עם קב"ט מוסדות החינוך הרשותי

7.3.8 אפריל

- א. ביצוע בדיקה של פערי מרכיבי הביטחון והעברתה לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי לקראת שיפוצי הקיץ
- ב. ביצוע תרגיל חפץ חשוד, ובכלל זה פינוי לשטח כינוס דרך שער יציאת החירום, בתיאום עם קב"ט מוסדות החינוך הרשותי
- ג. ביצוע בדיקה לאיתור מפגעי בטיחות הנראים לעין והעברתה לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי לקראת שיפוצי הקיץ
- ד. ביצוע תרגיל רעידת אדמה

7.3.9 מאי

- תדרוך הילדים לקראת אירועי ל"ג בעומר

7.3.10 יוני

- א. בדיקה חזותית של מפגעי בטיחות – מגני דלתות, מדרגות שבורות, מרצפות שקועות
- ב. בדיקה חזותית של תקינותם של מרכיבי הביטחון – הגדר, השערים ולחצן המצוקה
- ג. בדיקת לחצן המצוקה וזמן התגובה של גורמי הביטחון, בתיאום עם קב"ט מוסדות החינוך הרשות

7.3.11 יולי

- בדיקה מול קב"ט מוסדות החינוך הרשותי כי בוצע מבדק בטיחות על ידי יועץ בטיחות מוסמך באחריות הרשות/הבעלות, כמתחייב מההנחיות המוטלות על הרשות המקומית/הבעלות

7.3.12 אוגוסט

- א. השתתפות בהשתלמויות של הרשות או הבעלות לקראת פתיחת שנת הלימודים
- ב. הכנת תכנית עבודה שנתית
- ג. קבלת אישור בטיחות שנתי עד 15 באוגוסט מהרשות המקומית/ מהבעלות בהתאם לאמור בכל דין ו/או בנוהלי הרישוי
- ד. הכנת תכנית הפגה פדגוגית לשנת הלימודים הבאה

8. היערכות לפתיחת שנת הלימודים – הנושאים להיערכות

8.1 בהיבט הביטחוני

- 8.1.1 בדיקה חזותית של תקינות מרכיבי הביטחון - הגדר, השערים, לחצן המצוקה
- 8.1.2 עדכון נתוני תיק הביטחון של הגן והעברתו לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי
- 8.1.3 בדיקת התקינות ומצאי ציוד החירום על פי המפורט בחוזר זה
- 8.1.4 בדיקת הימצאותו של חוזר המנכ"ל המעודכן בגן
- 8.1.5 רענון נוהלי היציאה לטיולים

8.2 בהיבט הבטיחותי

- 8.2.1 קבלת אישור בטיחות מהרשות המקומית/מהבעלות
- 8.2.2 בדיקה חזותית של תקינות מתקני המשחקים בחצר

8.3 בהיבט של ההיערכות למצבי חירום

- 8.3.1 תרגול סדר הפעולות בעת רעידת אדמה
- 8.3.2 תרגול סדר הפעולות בעת ירי טילים

8.4 נושאים כלליים

קיום אספת הורים ומתן הסבר להורים על נוהלי הכניסה לגן ועל התרגילים שיתבצעו במהלך השנה, וכן גיוס הורים מתנדבים לצורך סיוע בתגבור הגן במצבי חירום.

9. נספחים

נספח א דוח סריקות יומי

שם המאבטח/הסורק: _____ התאריך: _____

סריקות בוקר (יש לסמן ✓ ליד כל אתר שנסרק)

הגדר החיצונית	בשעה _____
הגדר הפנימית	בשעה _____
השערים	בשעה _____
פחי האשפה מחוץ לגן	בשעה _____
המכוניות ומגרשי החנייה מחוץ לגן	בשעה _____
המבנים	בשעה _____
החצרות בתוך הגן	בשעה _____
פחי האשפה בתוך הגן	בשעה _____

סריקות שוטפות במהלך היום

מס'	שעת התחלת הסריקה	המקומות שנסרקו	שעת סיום הסריקה	הערות
1.				
2.				
3.				

נספח ב נוהל הדיווח על אירוע חירום חריג

1. הגדרת אירוע חירום חריג

אירוע חירום חריג הוא פעולה / תאונה / תקלה ביטחונית / תקלה בטיחותית / אירוע חבלני שאירעו בגן הילדים, הן בפעילות בגן והן בפעילות מטעם הגן כגון פעילות חוץ כמו טיולים, וכן כל מקרה של פציעת תלמיד/עובד מוסד חינוכי בגן אשר בגינו פונה לבית חולים או שאושפז בבית חולים, לרבות תאונת דרכים שאירעה שלא בשעות הפעילות של הגן.

2. דוח ראשוני-מיידי בטלפון

2.1 מיד עם היוודע דבר האירוע יועבר על ידי מנהלת הגן טלפונית דוח לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי ולמפקחת על הגן.

2.2 המפקחת תוודא מיד שהדיווח הועבר למפקחת הממונה במחוז ולמנהל תחום הביטחון, הבטיחות והחירום המחוזי.

3. דוח משלים בכתב

3.1 מנהלת הגן תעביר דוח משלים על גבי הטופס המובא להלן עד 24 שעות לאחר האירוע.

3.2 דיווחים בכתב ממנהלת הגן (אם יהיו כאלו) יועברו על ידי קב"ט מוסדות החינוך הרשותי למחוז וכן לממונה על ביטוח תלמידים במשרד החינוך.

3.3 הדוח המשלים יכיל גם את כל הדיווחים שהועברו טלפונית.

3.4 אלה הפרטים שייכללו בדוח על אירועים ביטחוניים שמעורבים בהם ילדים:

- שם פרטי ושם משפחה של הנפגע
- גילו
- מצבו הרפואי
- שם הגן
- כתובת הגן
- בית החולים שהוא מאושפז בו
- פרטי ההורים (שמות, מס' טלפון וכו').

4. כל האמור בנוהל זה חל גם על הודעה ראשונה על תלמיד נעדר/חסר.

5. דוגמת טופס דיווח על אירוע חירום חריג

מדינת ישראל
משרד החינוך

תאריך _____
שעה _____

לכבוד

מנהל תחום הביטחון, הבטיחות והחירום המחוזי

מאת: קב"ט מוסדות החינוך הרשות

פרטי הילד הנפגע

השם הפרטי: _____ שם המשפחה: _____ שם הגן: _____
שם הרשות: _____ מס' הטל' במשרד: _____

הנדון: דוח אירוע חירום חריג

מקום האירוע: _____ הזמן המדויק: _____

גורם/סיבת האירוע

☐ אלימות ☐ מפגע בטיחותי ☐ תאונה עצמית ☐ פיגוע ☐ אחר

שם הורי הנפגע: _____ מס' הטל' בבית: _____

מס' הטל' הנייד: _____

האם בוצע פינוי ולאן (שם ביה"ח)? _____

מצבו הרפואי של הנפגע: _____

תיאור האירוע - קצר ותמציתי: _____

פעולות ראשונות שננקטו: _____

מסקנות ראשונות: _____

המשך טיפול (אם יש, נא לפרט!): _____

פרטי הקב"ט

שם פרטי ושם משפחה _____ חתימה _____

נספח ג טבלת עזר לבדיקת מרכיבי הביטחון בגן הילדים

מס'	הנושא	מהות הבדיקה	תקין	לא תקין	הערות
1.	הגדר	גדר רשת מולחמת / גדר פרופילים בגובה 2 מ' ממשטח הדריכה התחתון			
2.	השערים	שער כניסה להולכי רגל			
		שער יציאת חירום נעול, מיקום המפתח ובדיקת פתיחה/נעילה			
3.	לחצן המצוקה	לחצן מצוקה מחובר למוקד ביטחוני			
4.	הטלפון	הימצאות קו טלפון פעיל			
5.	פעמון/אינטרקום	הימצאות פעמון או אינטרקום בין השער לעמדה נגישה בתוך הגן (בגן שלא מותקנת בו טלוויזיה במעגל סגור אין לאשר התקנת נעילה חשמלית)			

5. בטיחות, ביטחון ושעת חירום

5.1 בטיחות

5.1-58 נוהלי הבטיחות בגן הילדים

תוקף ההוראה:

תאריך הפרסום:

התחולה: כל גני הילדים הרשמיים והמוכרים שאינם רשמיים הפועלים ברישיון מכוח חוק הפיקוח על בתי הספר, התשכ"ט-1969.

תמצית ההוראה

חוזר זה מרכז את כל ההוראות וההנחיות המחייבות המתייחסות לתכנון, לארגון ולניהול של הבטיחות בגן הילדים במערכת החינוך. על מנהלת הגן לפעול בהתאם להוראות חוזר זה וכן על פי ההוראות שתועברנה ממטה המחוז באמצעות קב"ט מוסדות החינוך הרשותי ו/או מנהל בטיחות מוסדות החינוך הרשותי. החוזר מחליף את סעיף 45-5.1 בחוזר הוראות הקבע סח/3(ב) באותו נושא.

תמצית השינויים מהחוזר הקודם

בחוזר זה עודכנו נהלים והוספו נהלים חדשים: נוהלי הכניסה לגן, נוהלי הטיפול בילד שנפגע, נוהל מתן שירותי עזרה ראשונה, תכולת תיק העזרה הראשונה ונוהל הבטחת הבטיחות במרחב הפנימי והחיצוני של הגן ובשימוש במתקני החצר.

הסטטוס: החלפה.

הוראות קודמות שהוראה זו מבטלת

סעיף 45-5.1 בחוזר הוראות הקבע סח/3(ב), "הבטחת הבטיחות בגן הילדים".

הוראות קודמות בנושאים קשורים

- סעיף 52-5.1 בחוזר הוראות הקבע עג/6(א), "סידורי בטיחות במבני מוסדות החינוך"

- סעיף 33-7.11 בחוזר הוראות הקבע עג/9(ב), "בטיחות, בריאות ותברואה בקייטנה"

החלפה – 51-5.3

הוראות קבע

- סעיף 2.2-83 בחוזר הוראות הקבע עד/1(א), "שירותי עזרה ראשונה ופינוי לתלמידים"
- סעיף 3.3-6 בחוזר הוראות הקבע עד/1(ב), "הסעות תלמידים ועובדי הוראה למוסדות חינוך רשמיים"
- סעיף 9.4-11 בחוזר הוראות הקבע עד/3(ב), "בעלי חיים במוסד החינוכי"
- סעיף 5.1-54 בחוזר הוראות הקבע עד/7(ג), "ניהול שגרת הבטיחות בבתי הספר"
- סעיף 3.7-82 בחוזר הוראות הקבע עד/12(א), "שעות הפעילות במוסדות החינוך הרשמי של מדינת ישראל"
- סעיף 6.2-33 בחוזר הוראות הקבע עד/7(ב), "טיולים ופעילויות חוץ-בית-ספריות במערכת החינוך - היבטים פדגוגיים, ארגוניים, בטיחותיים וביטחוניים", ס"ק 4, "הבטחת הבטיחות בטיולים ובפעילויות חוץ-בית-ספריות"
- סעיף 6.2-34 בחוזר הוראות הקבע עד/3(א), טיולים ופעילות חוץ בגן הילדים – היבטים בטיחותיים וביטחוניים."

התפוצה

החוזר יופץ לכל העוסקים בבטיחותם של תלמידי מערכת החינוך: למנהלות הגן, למנהלי בתי הספר שיש בהם חטיבה צעירה, לקב"טים ולמנהלי בטיחות מוסדות החינוך ברשויות המקומיות, למנהלי תחומי הביטחון, הבטיחות והחירום המחוזיים, למנהלות מדור גני הילדים ברשויות המקומיות, למנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות, למפקחות על הגנים ולמנהלי האגפים והמינהלים במטה משרד החינוך בירושלים ובמחוזות.

יישום ומעקב

אלה בעלי התפקידים המחויבים ביישום הוראות החוזר, כל אחד על פי הגדרת תפקידו:

- א. מנהלת הגן
- ב. מנהל בית ספר שבו יש חטיבה צעירה
- ג. המפקחת על הגן
- ד. מנהלי מחלקות החינוך
- ה. מנהלות מדור גני ילדים ברשות המקומית.

הגורם המנחה

א. **שם היחידה:** האגף הבכיר לביטחון, לשעת חירום ולבטיחות סביבתית במשרד החינוך

ב. **בעל התפקיד:** מנהל אגף הבטיחות הארצי

ג. **מספר הטלפון:** 02-5603732

ד. **כתובת הדוא"ל:** rotemza@education.gov.il

תוכן העניינים

1. המשנה החינוכית
 2. ניהול הבטיחות בגן הילדים
 3. אחריות ותחומי פעולה של הרשות המקומית/הבעלות
 4. בעלי התפקידים בגן וסמכותם בתחום הבטיחות
 5. נוהל הטיפול בילד שנפגע
 6. הבאת הילדים לגן והחזרתם לביתם
 7. מעקב אחר נוכחות הילדים
 8. הסעה מאורגנת
 9. הבטיחות במרחב הפנימי של הגן
 10. הבטיחות במרחב החיצוני של מבנה הגן
 11. משחקים וחפצים מסוכנים שאסור להשתמש בהם
 12. הפעילות בימי שרב וחום
 13. אספות וחגיגות
 14. נספחים
- נספח א:** רשימת נושאים לבדיקת ליקויי בטיחות בגן הילדים בחתך תקופתי על ידי מנהלת הגן או על ידי הסייעת
- נספח ב:** ציוד ומתקני חצר לפעילויות גופניות
- נספח ג:** המלצות לחצר הגרוטאות

1. המשנה החינוכית

על גן הילדים לשמש מקום שיתאפשר בו משחק חופשי, תנועה מגוונת, לימוד ופעילויות שונות תוך שמירה על בטיחותם של הילדים השוהים בגן. יצירת סביבה בטוחה דורשת עבודה בשיתוף פעולה של כלל הגורמים המנחים והמעורבים בנושא הבטיחות (מנחים מקצועיים ברמת המטה והמחוז, מנהלי מחלקות גני ילדים, קב"טים, מנהלי בטיחות מוסדות חינוך רשתיים, מפקחים, מנהלות הגן). זאת כדי לאפשר לצוות הגן הנמצא בשטח עם הילדים להכיר את הנחיות הבטיחות.

2. ניהול הבטיחות בגן הילדים

- 2.1 תהליך מובנה של ניהול הסיכונים יכול להוביל למניעת היפגעויות בפועל. ניהול הסיכונים כולל ארגון סביבה פיזית בטוחה והקניית מיומנויות וידע בנושאי בטיחות לצוות המקצועי ולילדים.
- 2.2 על מנהלת הגן לפעול לאיתור גורמי הסיכון הנראים לעין בגן הילדים ולתיקון הליקויים על ידי הגורמים המוסמכים לכך. סוגי הסיכונים יכולים להיות: חצר שיש בה מפגעים, מתקני משחקים מסוכנים, משחקים הכוללים כלים בעלי קצוות חדים העלולים לפצוע, דלתות שאינן מוגנות ועלולות לפגוע באצבעות הילדים, רהיטים העלולים לפגוע, מדרגות ללא מעקות ועוד. את אלו יש לזהות בעזרת בדיקה פנימית ותקופתית של מנהלת הגן.
- 2.3 על מנהלת גן המזהה ליקויים כאמור לפנות לבעלות על המוסד או לרשות המקומית כדי שתשלח מנהל בטיחות מוסמך או יועץ בטיחות מוסדות חינוך לגן. בעלי תפקידים אלו יאתרו את המפגעים/הליקויים וינחו את מנהלת הגן בהתאם.

3. אחריות ותחומי פעולה של הרשות המקומית/הבעלות

3.1 כללי

הרשות המקומית/הבעלות נושאת באחריות להבטחת הבטיחות של גן הילדים. על הרשות המקומית/הבעלות להעמיד לרשות הגן מבנה ותשתית בטוחים, התואמים את הדרישות המובאות בחוזר מנכ"ל משרד החינוך בנושא בטיחות ואת הוראות כל דין החלות עליהן. האחריות היום-יומית השוטפת לבטיחות בגן הילדים מוטלת על הרשות המקומית/הבעלות. חובתה של הרשות המקומית/הבעלות לקיים מוסדות חינוך מטילה עליה את האחריות לדאוג לשלום הילדים בעת

שהותם בתחומי הגן על כיתותיו, חצרו ומתקניו ולהבטיח שהגן יהיה בטוח ומתאים לקיום הלימודים בו. האחריות המקצועית לגילוי פגמים מובנים במבנה בגן הילדים היוצרים סיכון לציבור התלמידים מוטלת על הרשויות המקומיות.

3.2 הנחיות לרשות המקומית/לבעלות

3.2.1 על הרשות המקומית/הבעלות לדאוג לתקינות המבנים, המקלטים, המתקנים, החצרות, הגדרות והשערים הכלולים בשטח המוסד החינוכי ושל דרכי הגישה אליו, לרבות חניות, תחנות הסעה והסדרי תעבורה אחרים.

3.2.2 על הרשות המקומית/הבעלות לוודא שמוסדות החינוך שבתחומה, על מתקניהם, ייבנו בהתאם למפרטי הבטיחות שפורסמו על ידי משרד החינוך ובכפיפות לכל דין החל על הרשות המקומית בנושא (כגון חוק התכנון והבנייה ותקנותיו).

3.2.3 הרשות המקומית/הבעלות אחראית לפתיחת שנת הלימודים החדשה ללא תקלות ומפגעי בטיחות עקב בנייה, שיפוצים ותיקונים בכיתות ובחצרות של גני הילדים. פעולות בנייה, תיקונים ושיפוצים יבוצעו בחופשות החגים ובפגרת הקיץ, ולא בתקופת הלימודים. במקרים מיוחדים, המחייבים פעולות כאלו בתקופת הלימודים, יש לפעול על פי הנחיות חוזר הוראות הקבע עג/6(א), סעיף 52-5.1, "סידורי בטיחות במבני מוסדות החינוך".

3.2.4 הרשות המקומית/הבעלות תקיים מדי שנה, החל מחודש אפריל, מבדק בטיחות בכל גני הילדים להערכת הסכנות באותם גני ילדים הפועלים בתחומה או באלו הנמצאים בבעלותה. מבדקים אלו ישמשו בסיס לתכנית עבודה לתיקונים ולהכנת גני הילדים לקראת פתיחת שנת הלימודים.

3.2.5 ברשות המקומית ובבעלות יימצא אישור היערכות והכנה בטיחותית לכל גן ילדים. דיווח על אישור זה יועבר מדי שנה עד 15 בחודש אוגוסט לידי הממונה על הבטיחות במחוז באמצעות קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

תהליך זה אינו בא במקום הבדיקות השוטפות והתחזוקה הנעשות במהלך השנה.

3.2.6 הרשות המקומית/הבעלות תטפל במפגעי הבטיחות שהובאו לידיעתה על ידי מנהלת הגן, לרבות מתקני המשחק בחצר ועמידה בתקן הישראלי 1498.

3.3 תהליך בנייה של גן חדש או תוספת בנייה ואישור אכלוס

3.3.1 תהליך הבנייה של גן חדש הוא באחריות הרשות/הבעלות. המהנדס יאשר בכתב כי המבנה עומד בדרישות חוק התכנון והבנייה התשכ"ה-1965 ותקנותיו ובדרישות של חוזר הראות הקבע עג/6(א), סעיף 52-5.1, "סידורי בטיחות במבני מוסדות החינוך".

3.3.2 עם תום הבנייה ולפני פתיחתו של גן ילדים חדש או פתיחת תוספת בנייה במוסד קיים לא יאוכלס המבנה ללא אישור מהנדס הרשות/הבעלות. הדיווח של הרשות אודות תקינות הבטיחותית של המוסד החדש יועבר למחוז בטופס המאשר הנחיות אלו.

3.3.3 בכל גן חדש שייבנה תותקן מערכת סינון מרכזית בעלת תו תקן בתוך המרחב המוגן. מערכת הסינון תיבדק פעם בשנה על ידי טכנאי של החברה המתקינה במימון הרשות המקומית/הבעלות.

3.3.4 לכל כיתת גן ייבנה מרחב מוגן בגודל של 12 מ"ר. בעת שכירת מבנה לגן יש לוודא הימצאות מקלט/מרחב מוגן במקום.

3.3.5 לכל כיתת גן ייבנה מחסן לאחסון ציוד כללי של הגן בחצר הגן.

3.3.6 **בכל הקשור לרישוי לגן ילדים בבעלות פרטית יש לפעול בהתאם להנחיות מינהל הרישוי המפורטות באתר המשרד, בכתובת זו:**

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Minha/IRishuyBakaraAchifa/rishuy_mosdot/nehalei_rishui

4. בעלי התפקידים בגן וסמכותם בתחום הבטיחות

4.1 מנהלת הגן

4.1.1 כאמור לעיל, הרשות המקומית אחראית לתקינות גני הילדים, לתחזוקה השוטפת והיום-יומית שלהם וכן לבטיחות השהים בגן. יחד עם זאת, על מנהלת הגן ועל עובדיו להיות ערים לקיומם של מפגעי בטיחות במבנה הגן ובחצרותיו שהם בבחינת מוקדים נראים לעין במתחם הגן ובגדר סיכונים ברורים. על מנהלת הגן וצוותו להזהיר מפני הסיכונים ולנקוט אמצעים מיידים וסבירים כדי למנוע ולהתריע בפני הרשות המקומית על כל מפגע בטיחותי הנראה לעין והעלול לפגוע בבטיחות הילדים. דוגמאות לסיכונים גלויים: בורות פעורים בחצר בית הספר, גדר הנוטה לנפול, מעקה מתנדנד, מנורה שאחזיתה בתקרה

הוראות קבע

החלפה – 51–5.3

התכופפה, חלון שזוגיתו נשברה והעלול לסכן בפציעה את הנוגע בו, תקרה בעלת לוחות אקוסטיים רופפים וכיוצא באלה. סיכונים גלויים אלה מחייבים פעולה מיידית להסרת הסכנה.

4.1.2 על מנהלת הגן לדווח לרשות/לבעלות על מפגעים המתגלים בשטח הגן שאין ביכולתה להסיר ולבקש את טיפולה. מנהלת הגן רשאית, על פי שיקול דעתה, למנוע את השימוש במתקנים או במערכת או בתשתית ואת השהייה במתקנים או בכיתת הגן העלולים לסכן באופן מיידי את התלמידים.

4.1.3 במבנה הגן עלולים להיות ליקויים שרק בעלי מקצוע יכולים לגלות. ליקויים אלה הם באחריות הגורמים המקצועיים ברשויות המקומיות המופקדות על תקינותם ועל בטיחותם של מבנה הגן והכיתות שבו, החצר והמתקנים. במקרה שהרשות המקומית/הבעלות גילתה שקיים מפגע בטיחותי תפעל מנהלת הגן על פי ההוראות וההנחיות של הרשות המקומית/הבעלות. במידת הצורך ובמקרים חריגים מנהלת הגן רשאית להפסיק את הלימודים.

4.1.4 **הצהרת בריאות:** מנהלת הגן תדאג לקבל מההורים בכל תחילת שנת לימודים הצהרת בריאות על מגבלות בריאותיות של הילדים.

4.1.5 **טיפול רפואי:** מנהלת הגן תפעל על פי הנהלים להגשת טיפול רפואי לילדים שייפגעו בתאונות או בנסיבות שונות בגן המובאים בס"ק 5 להלן.

4.2 המפקחת על הגן

4.2.1 המפקחת תפעל להטמעת הוראות חוזר זה בקרב מנהלות הגן המצויות בתחום פיקוחה.

4.2.2 המפקחת תושיט עזרה לקב"ט מוסדות החינוך ברשות כדי לאפשר קיום השתלמויות וכנסים בתחום הביטחון, הבטיחות וההיערכות לחירום.

4.2.3 המפקחת תשתתף בכנס מנהלות גן רשותי שיאורגן על ידי קב"ט מוסדות החינוך הרשותי בתחילת שנת הלימודים ולפני תרגיל מוסדות החינוך הארצי.

4.2.4 המפקחת תסייע לקראת פתיחת שנת הלימודים ככל שתידרש התערבותה מול הרשות.

4.2.5 המפקחת תנחה את מנהלת הגן בהנחיות המקצועיות בתחום הבטיחות ובאופן שבו יש לקיימן.

5. נוהל הטיפול בילד שנפגע

5.1 כללי

5.1.1 בכל גן ילדים חובה שיימצאו טלפון קווי, לחצן מצוקה למוקד העירוני/למוקד חיצוני או אמצעי קשר אחר לתקשורת עם קב"ט מוסדות החינוך הרשותי ועם המוקד.

5.1.2 רשימת מספרי הטלפון לחירום – של מד"א, המשטרה, כיבוי האש, המוקד העירוני – תיקבע על לוח המודעות בגן, במקום בולט לעין, וכן ליד הטלפון ובמקלט/במרחב המוגן.

5.1.3 בידי מנהלת הגן תימצא רשימת התלמידים, ובה הפרטים האלה:

א. שמות ההורים, מענם ומספר הטלפון הנייד שלהם

ב. השם, המען ומספר הטלפון הנייד של קרוב או שכן, למסירת הודעה כאשר ההורים נעדרים מהבית וממקום העבודה

ג. טופס הצהרת בריאות.

5.2 הטיפול בנפגע

5.2.1 במקרה של פציעה קלה יטופל הנפגע בידי מנהלת הגן או בידי הסייעת.

5.2.2 חוק ביטוח הבריאות הממלכתי התשנ"ד-1994 (סעיף 21(א)), פרק ה') מבטיח לכל תושב של מדינת ישראל את הזכות לקבל שירותי בריאות ממלכתיים באמצעות אחת מקופות החולים. בהתאם לחוק זה, תלמיד שנפגע בתאונה כל ימות השנה זכאי לקבל סיוע רפואי בקופת החולים שהוא מבוטח בה.

5.2.3 החליט הצוות הרפואי להחזיר את הילד הנפגע מן המוסד הרפואי לגן הילדים, יעשה זאת המלווה. הוחלט לשלחו לביתו, ילווהו המלווה עד לביתו, ימסור אותו לידי הוריו וידווח למנהלת הגן.

5.3 שירותי עזרה ראשונה לתלמידים

5.3.1 שירותי עזרה ראשונה לתלמידים ניתנים באמצעות מד"א. בכל מקרה של **פציעת** תלמיד יש לפנות למוקד הייעודי שמספרו **1-700-55-00-96**, וכן למוקד העירוני באמצעות לחצן מצוקה. המוקד פועל בין השעות 7:30-16:00 בכל ימי הלימוד הרשמיים של המגזרים השונים. הפנייה למוקד ייעודי זה תיעשה רק

במקרים של פגיעה או פגיעה שגרתיים ולא במקרים של מחלה או בעיית בריאות אחרת.

5.3.2 בכל מקרה של פינוי תלמיד בשגרה או בחירום יש ליידע את ההורים על הפינוי ולהסדיר ליווי לתלמיד על ידי מבוגר, אלא אם אחד מהורי התלמיד הגיע ללוותו. המלווה יישאר במקום עד שיגיע אחד ההורים (במקרים אלו יחתום ההורה במשרד הקבלה על החשבון, כדי שהחשבון לא יופנה למנהלת הגן או לסייעת).

5.3.3 מידע מורחב בדבר החזר הוצאות הפינוי לבית החולים בעקבות פגיעה מובא בחוזר הוראות הקבע עד/1(א), סעיף 2.2-83, "שירותי עזרה ראשונה ופינוי לתלמידים".

5.4 פטור מתשלום בגין טיפול בחדר מיון

5.4.1 סעיף 2(ב) לתוספת השנייה לחוק ביטוח הבריאות הממלכתי התשנ"ד-1994 קובע, כי תלמיד שנפגע בתאונה במוסד החינוכי או בפעילות מטעמו והופנה לחדר מיון פטור מתשלום עבור הטיפול בחדר המיון. הנהלת הגן תסייע לתלמיד בתהליך מימוש הפטור ותצייד מראש את ההורה/את המלווה או את התלמיד באישור על קרות האירוע בנוסח המובא ב"טופס אישור על תאונת תלמיד".

5.4.2 להלן הליך מימוש הפטור :

א. במקרה שהתלמיד פונה לחדר המיון וצויד מראש באישור מהנהלת המוסד על קרות האירוע, לא יגבה חדר המיון תשלום מהתלמיד או מהוריו בגין הוצאות הטיפול בחדר המיון.

ב. במקרה שהתלמיד פונה לחדר מיון ולא צויד מראש באישור מהנהלת המוסד על קרות האירוע יידרשו התלמיד או ההורים לשלם בעבור הטיפול בחדר המיון ויקבלו קבלה על כך מבית החולים. ההורים יפנו להנהלת הגן לקבלת אישור בדיעבד על קרות האירוע ויגישו את האישור מהגן ואת הקבלה מבית החולים לקופת החולים שבה התלמיד מבוטח, וקופת החולים תחזיר להורים את התשלום ששילמו עבור הטיפול בחדר המיון.

5.5 תיק עזרה ראשונה

- 5.5.1 בכל גן ילדים יימצא תיק מגיש עזרה ראשונה.
- 5.5.2 על כל פריט בתיק יצוינו בבירור תוכנו והוראות השימוש בו, ובכלל זה התאריך שבו יפוג תוקפו.
- 5.5.3 רכישת הציוד ורענונו הם באחריות הרשות המקומית/הבעלות.
- 5.5.4 תכולת תיק מגיש עזרה ראשונה

מס'	שם הפריט	הכמות	הערות
1	תרמיל גב תואם לתכולה	1	
2	משולש בד	5	
3	תחבושת אישית	2	
4	תחבושת בינונית	1	
5	חסם עורקים	1	מומלץ מדגם C-A-T
6	אגד (תחבושת)	10	מגדלים שונים
7	איספלנית (מיקרופור)	3	
8	פלסטר	20	
9	מלע"ק (מספריים)	1	
10	פד גזה סטרילי	20	
11	סד קשיח לקיבוע	1	מומלץ מדגם SAM SPLINT
12	מזרק אפיפן לילד	1	
13	סביעור	1	
14	מסכת כיס להנשמה	1	
15	תחבושת לכוויות (כדוגמת ברנשילד)	3	
16	שמיכה היפוטרמית	1	
17	כפפות חד-פעמיות	10	זוגות
18	פנס ראש	1	סוללות מחוץ לפנס
19	תחבושות אלסטיות ברוחב 8 ס"מ	3	
20	מנתבי אוויר (A.W) בגדלים 3,2,1	3	אחד מכל גודל

5.6 דיווח על תאונה של ילד בגן

- 5.6.1 הגדרת תאונה: תאונה היא אירוע פיזי, חיצוני, גלוי לעין, בלתי צפוי, הגורם לנזק גופני וניתן בו טיפול רפואי.
- 5.6.2 על כל תאונה כמוגדר לעיל על מנהלת הגן לדווח מיד, ולא יאוחר מ-7 ימים לאחר המקרה, בטופס "דוח על תאונה" הרשמי של משרד החינוך, בכתב קריא ועם פרטים מדויקים, לממונים השונים המפורטים בטופס הדוח (הדיווח ייעשה גם אם הילד נעדר עדיין מהגן ו/או לא הומצאו אישורים רפואיים; ראה "נוהל הדיווח על אירוע חירום חריג" בנספח ב של סעיף 5.3-69 בחוזר זה, שאינו פוטר מהגשת דוח תאונה).

5.7 הפקת לקחים בעקבות אירוע בטיחות או תאונה בגן הילדים

- 5.7.1 במקרה שהתרחשה תאונה בגן הילדים ויש אפשרות לבדוק את האירוע, והנושא אינו נמצא בחקירת משטרה, יבדוק קב"ט/מנהל בטיחות מוסדות החינוך ברשות את הסיבות ואת הגורמים לתאונה.
- 5.7.2 במידת הצורך ייבדק האירוע גם על ידי נציגי משרד החינוך הרלוונטיים.
- 5.7.3 במידת הצורך תנקוט הרשות המקומית/הבעלות פעולות מיידיות להסרת המפגעים שהתגלו או לבידוד או לסגירה של אזור המפגע, בהתאם לשיקול הדעת המקצועי של הרשות המקומית/הבעלות.
- 5.7.4 להלן דוגמאות לשאלות מנחות לבדיקת אירוע:
- א. מה היה הגורם לתאונה?
- ב. איך התרחשה התאונה?
- ג. האם אפשר היה למנוע אותה, ואם כן, כיצד?
- ד. אילו פעולות דרושות כדי למנוע תאונה כזו בעתיד (בקרה, השגחה, הצבת מתקן אחר)?
- 5.7.5 הקב"ט/מנהל הבטיחות של הרשות המקומית/הבעלות. יערוך דו"ח אירוע והפקת לקחים שיועבר לידי מנהלת הגן, מנהל מחלקת החינוך, המפקחת על הגן וממונה הבטיחות המחוזי.
- 5.7.6 מנהלת הגן תסביר לתלמידים את כללי הזהירות ואת הסכנה באירועי הבטיחות.

6. הבאת הילדים לגן והחזרתם לביתם

- 6.1 הבאת הילדים והכנסתם לגן בבוקר והחזרתם אחרי שעות הלימודים מפתח הגן לביתם היא באחריותם של ההורים.
- 6.2 ההורים לא יקדימו להביא את ילדיהם לגן לפני שעת הפתיחה, ולא יאחרו לקחתם אחרי סיום הלימודים. הודעה להורים בנושא זה תישלח על ידי מנהלת הגן עם הילדים בתחילת שנת הלימודים. כמו כן יינתן לכך דגש באספת ההורים לקראת פתיחת שנת הלימודים.
- 6.3 לא בא איש מהמשפחה ללוות את הילד לביתו, תשאיר אותו מנהלת הגן ברשותה או ברשות הסייעת עד להגעת אחד ההורים או מישהו מטעמם.
- 6.4 ילד לא ילך לביתו בסיום יום הלימודים בלי ליווי של מבוגר מורשה מטעם ההורים או של ילד מעל גיל 10, כמפורט בנספח ד של סעיף 3.7-82 בחוזר הוראות הקבע עד/12(א), "שעות הפעילות במוסדות החינוך הרשמי של מדינת ישראל". עם זאת, משרד החינוך ממליץ כי ליווי הילד אל הגן ובחזרה יתבצע על ידי אדם מעל גיל 12.
- 6.5 בתחילת שנת הלימודים יש להבהיר להורים שעליהם לעדכן את צוות הגן במקרה שילדם נעדר.
- 6.6 מנהלת הגן אינה רשאית לשחרר את הילדים ולשלחם לפני השעה שנקבעה על ידי משרד החינוך. אם קיים הכרח מוצדק לשחרר את אחד הילדים לפני הזמן הקבוע, יבוא לקחתו ההורה או מי מטעמו שיש לו אישור של ההורים.
- 6.7 **איסור השימוש בגן הילדים כמקום מפגש:** חל איסור שגן הילדים ישמש מקום מפגש לחלוקת זמני שהות, קרי הסדרי ראייה. אין להפריע למהלך יום הלימודים השוטף בגן בכל דרך שהיא, לרבות בשיחת טלפון.

7. מעקב אחר נוכחות הילדים

- 7.1 על הגננת לנהל מעקב אחר נוכחותם של הילדים בגן ולנהל על כך רישום יום-יומי.
- 7.2 נעדר ילד מהגן מסיבה כלשהי, ובכלל זה מחלה, על ההורים להודיע על כך למנהלת הגן מוקדם ככל האפשר. אם ההורים יודעים מראש על היעדרות צפויה של ילדם, עליהם להקדים ולהודיע על כך מבעוד מועד. על הגננת לעדכן את ההורים בנוהל זה באספת ההורים הראשונה.

- 7.3 אחרי שלושה ימי היעדרות תיצור הגנת קשר עם משפחת הילד, בביקור בית או בטלפון, תברר מהי סיבת ההיעדרות ותפעל בהתאם.
- 7.4 קבלת הילד לגן לאחר 5 ימי היעדרות בשל מחלה מחייבת הצגת אישור מהרופא המאפשר את חזרתו לגן.
- 7.5 בסוף יום הלימודים על צוות הגן לוודא שכל הילדים יצאו מהגן, או, לחלופין, הועברו לגורמים המטפלים במסגרת ההמשך.

8. הסעה מאורגנת

- 8.1 **האחריות על ההסעות ועל המלווים חלה על ההורים או על הרשות המקומית/הבעלות בלבד.**
- 8.2 אם הרשות המקומית או הבעלות מארגנות הסעות לגן הילדים, עליה לפעול בהתאם להנחיות משרד החינוך המובאות בחוזר הוראות הקבע עד/1(ב), סעיף 3.3-6, "הסעות תלמידים ועובדי הוראה למוסדות חינוך רשמיים" בדגש על ההנחיות שלהלן:
- 8.2.1 הסעת ילדים אל הגן ולביתם תיעשה ברכב שגילו אינו עולה על 10 שנים ושאושר להסעת נוסעים על ידי משרד התחבורה, ובהסעה ברכב השייך למועצה האזורית לא יעלה גילו של הרכב על 14 שנים וגילו של רכב ממוגן ירי לא יעלה על 15 שנה.
- 8.2.2 **מומלץ** שלא תבוצע הסעה של ילדים אל הגן ולביתם ללא נוכחות מבוגר אחראי (נוסף לנהג), והוא ידאג להוריד את הילדים מהמכונית ולהביאם אל פתח הכניסה של הגן או של הבית ולמסור אותם לאדם מבוגר מזוהה בגן או בבית או בתחנת ההסעה. כמו כן הוא יוודא שלא נשאר ילד בתוך הרכב בסיום ההסעה.
- 8.3 בשום מקרה אין להסיע ברכב נוסעים מעל למספר המותר הנקוב ברישיון הרכב, ועל הנהג לוודא שכל ילד יושב במושב תקני. אסור להושיב שלושה ילדים במושב של שניים וכן אסור להסיע נוסעים בעמידה, גם אם רישיון הרכב מתיר זאת.
- 8.4 אין להושיב ילד בגיל הגן במושב הקדמי של הרכב.
- 8.5 בכל רכב הסעה חובה לרסן כל ילד בחגורת בטיחות. אם חגורת הבטיחות היא חגורת כתף, יש להשתמש בכיסא מגביה (בוסטר). אם חגורת הבטיחות היא מסוג חגורת אגן, כמו החגורות באוטובוסים ובמטוסים, אין צורך בכיסא מגביה.

9. הבטיחות במרחב הפנימי של הגן

9.1 כללי

9.1.1 המרחב הפנימי של הגן כולל את פינת המשחק והעבודה, את המטבח, את חדרי השירותים, את המחסן הפנימי ואת החללים הנמצאים בתוך מבנה הגן.

9.1.2 חומרים, קוביות, ארגזים וכד' מקומם בפינות רחוקות מן הפתחים, כדי לאפשר מעבר חופשי אל הפתח וממנו.

9.1.3 אין לערום חפצים כבדים במדפים הגבוהים, מעבר להישג ידו של הילד.

9.1.4 הכיסאות והשולחנות יהיו בהתאם לתקן הישראלי 709, וכל רהיט אחר יהיה בעל פינות מעוגלות.

9.1.5 כלים חשמליים, כגון קומקום להרתחת מים, מתקנים לחימום מים באקווריום ומתקני הפעלה לצעצועים, יהיו בעלי בידוד כפול או יוגנו על ידי הארקה (על פי תו תקן ישראלי), ויופעלו על ידי מבוגרים בלבד. לא יימצאו בתחום גן הילדים כלים שאין משתמשים בהם.

9.1.6 כל מתקני החשמל, חדשים וישנים, ייבדקו בעת הכנסתם לגן ובכל תחילת שנת לימודים על ידי חשמלאי מורשה מטעם הרשות המקומית או הבעלות. נתגלה קלקול כלשהו, תפנה מנהלת הגן מיד לרשות המקומית או לבעלות בדרישה לבדיקה דחופה ולתיקון. יש להוציא מכלל שימוש כל מתקן שכתוצאה מתקלה השימוש בו עלול להיות מסוכן. תיקונים במערכת החשמל ייעשו אך ורק על ידי חשמלאי מורשה.

9.1.7 דרכי מילוט

א. בכל גן ילדים שמצויות בו 2 כיתות ויותר יהיו שתי דלתות יציאה נפרדות מכל כיתה גן לפחות, המובילות ישירות לעבר מפלס קרקע מחוץ לגן. הקטע האחרון של היציאות יכול להיות משותף לשתי הכיתות דרך אותה יציאה. גן ילדים בן כיתה אחת בלבד פטור מחובת שני מסלולי מילוט.

ב. שום ציוד (ארונות, קישוטים) לא יפחית מרוחבן של דרכי המילוט ולא יותקנו בדרכי המילוט חפצים בעירים, בולטים, שבירים, נסדקים, חדים וכד'.

9.1.8 בטיחות באש

א. אמצעי כיבוי האש יהיו בהתאם להנחיות רשות הכיבוי מס' 523 המעודכנות, "סידורי בטיחות במוסדות חינוך (בתי ספר וגני ילדים)", בכתובת זו:

<http://www.102.gov.il/CONSTRUCTIONNBUSINESS/Pages/CommissionerDirectives.aspx>

ב. סגל הגן יתוודרך בכיבוי אש, לרבות הפעלת מטפים, על ידי יועץ בטיחות מוסדות החינוך מטעם הרשות/הבעלות או על ידי קב"ט מוסדות החינוך הרשות.

9.1.9 תמונות, קישוטים וארונות יש לקבע אל הקיר למניעת התנדנדות וסכנת נפילה.

9.1.10 אין לחבר קישוטים כלשהם אל נורות החשמל ואל חוטי הנורות. לצורך זה יש להתקין ווים בתקרה באופן בטוח וחזק בעזרת איש מקצוע. יש להיזהר במיוחד בהתקנת ווים בתקרה תלויה.

9.1.11 לא תימצאנה בגן שקיות ניילון העלולות לשמש למשחקי הילדים. שקיות ניילון לשימוש מנהלת הגן ולאחסון חומרים תימצאנה מעבר להישג ידם של הילדים, וזאת מחשש שהילדים ילבשו את השקיות על ראשיהם וייחנקו.

9.1.12 בגן יותקנו מראות מזכוכית בלתי מתנפצת או מחומר אחר המונע התנפצות ופיזור הזכוכית.

9.1.13 אסור להניח טלוויזיה על ארונית נמוכה, בגובה הילדים. הטלוויזיה תוצב במקום גבוה ובטוח ותקובע היטב, רצוי על גבי זרוע שתותקן כהלכה על ידי בעל מקצוע.

9.1.14 התקנות של אבזרים, ארונות וריהוט תבוצענה על ידי איש תחזוקה מקצועי של הבעלות/הרשות המקומית.

9.2 המטבח וכללי ההגיינה בתוכו

9.2.1 המטבח יופרד מחדר הלימוד, וישמש להכנת אוכל.

9.2.2 הכניסה למטבח תותר לילדים בנוכחות מבוגרים.

9.2.3 מתקני הבישול והחימום והכבלים החשמליים המזינים אותם יימצאו במקום גבוה, מעבר להישג ידו של הילד.

9.2.4 החימום והבישול בגן ייעשו בכיריים חשמליים בלבד.

- 9.2.5 כלי האוכל לא יהיו מזכוכית ולא בעלי פינות חדות, ויהיו נעולים בתוך ארון. יש להפחית את השימוש בכלים העשויים מחומרי פלסטיק המכילים גורמים מסרטנים.
- 9.2.6 חום המים בברזים, הן במטבח והן בשירותים, יוגבל לטמפרטורה של עד 45 מעלות, למניעת כוויות.
- 9.2.7 המטבח יהיה מאוורר ונקי, והמזון יאוחסן במקום סגור ו/או במקרר.
- 9.2.8 יש למצוא דרכים מתאימות למניעת "שתייה משותפת", מאותם ספלים, כגון שימוש בספלים אישיים, בבקבוקים אישיים או בכוסות חד-פעמיות.
- 9.2.9 יש לנקות את השולחנות במים ובסבון לפני הארוחה ואחריה.
- 9.2.10 אין להשתמש בכיור המטבח ובציודו אלא לצרכים שהם נועדו להם.
- 9.2.11 כלי האוכל יהיו בארון נעול, ואין להשתמש בהם לא למטרתם.

9.3 הרגלי ניקיון והיגיינה

- 9.3.1 הקניית הרגלי ניקיון והיגיינה אישית וסביבתית הם הבסיס המשמעותי לשמירה על סביבה בריאה ולמניעת הדבקה במחלות ונזקים בריאותיים לפרט ולכלל. הקפדה על הניקיון האישי עשויה לתרום להשתלבותו החברתית התקינה של הילד. לפיכך, כחלק משגרת היום בגן, מומלץ להטמיע הרגלי היגיינה אישית, להקפיד על ניקיון המזון ולשים דגש על שמירת איכות הסביבה בחצר הגן ובתוכו.
- 9.3.2 יש להציב מתקנים לסבון נוזלי ומגבות נייר בצמוד לכיורים של הילדים במטבח ובשירותים.
- 9.3.3 יש לנקות את השירותים לפחות פעמיים ביום.
- 9.3.4 במקרה של תחלואה מידבקת יש ליידע את לשכת הבריאות הקרובה ולקבל הנחיות, וכן ליידע את מחלקת החינוך ברשות המקומית.
- 9.3.5 יש לדאוג לפעולה תקינה ולניקיון מתמיד של הכיורים, הברזים והביוב. זאת כדי שיפעלו כהלכה וכדי שלא תיווצרנה שלוליות ליד המתקנים השונים.
- 9.3.6 על כל תקלה במערכת הביוב יש לפנות מיד לרשות/לבעלות האחראית לדבר או למוקד התברואה העירוני.

9.3.7 יש לוודא הימצאות פחי אשפה וסלי פסולת מופרדת בכמות מספקת בחדרי הכיתות ובחצר. פחי האשפה יהיו סגורים ומכוסים.

9.3.8 ריסוס הגן נגד זבובים ויתושים ייעשה רק בתום יום הלימודים, לאחר שהילדים יעזבו את הגן. הגן ומתקניו, ובכלל זה המטבח, ירוססו רק בחומרי הדברה המאושרים על ידי מכון התקנים. למחרת הריסוס יש לדאוג לאוורור יעיל של חדרי הגן לפני בוא הילדים.

9.3.9 אם מצויים בגן עכברים או מכרסמים אחרים, יש לדאוג להשמדתם בעזרת שירותי התברואה המקומיים. הריסוס להדברת מזיקים ייעשה רק בימי החופשה. גן שבוצעה בו פעולת הדברה ינוקה באופן יסודי לפני חזרת הילדים אליו.

9.3.10 השימוש במגבות נייר חד-פעמיות מומלץ.

9.3.11 יש לאורר את חדרי הגן כמה פעמים ביום.

9.3.12 חשוב להכניס לגן צמחי בית המפחיתים את זיהום האוויר ואת הקרינה.

9.4 שימוש בחומרי הניקוי

9.4.1 יש לוודא כי חומרים רעילים נמצאים הרחק מהישג ידם של ילדים, במקום גבוה ונעול.

9.4.2 כל חומרי הניקוי והחיסוי יוחזקו בארון נפרד ונעול, רצוי מחוץ למטבח ומעבר להישג ידם של הילדים, ומפתח הארון יימצא בידי אנשי צוות הגן בלבד.

9.4.3 אם אין בגן ארון מיוחד לחומרי הניקוי והחיסוי, תדאג מנהלת הגן שחומרים אלה יימצאו מעבר להישג ידם של הילדים ובנפרד ממזון, וכן שיהיו מאוחסנים באופן שאין חשש של נפילתם או שפיכתם. רצוי לסמן ארון זה במדבקה ייעודית לכך.

9.4.4 יש להימנע מהשימוש בחומרי ניקוי לרצפה העלולים לגרום להחלקה.

9.5 מתלים ניידים לתיקים ולמעילים בגנים

ווי המתלים לתליית תיקים ובגדים המותקנים בגובה נמוך כדי לאפשר לילדים את השימוש בהם יהיו מוגנים מפני פגיעה בפניהם של הילדים.

9.6 פעולות נוספות המחייבות תשומת לב מיוחדת

- 9.6.1 **גזירה במספריים:** חודי המספריים צריכים להיות קטומים ומעוגלים.
- 9.6.2 **הכנת צבעים:** יש להשתמש בצבעים שאין בהם כדי להזיק לילד והמאושרים על ידי מכון התקנים. יש לוודא שמודבק תו תקן מיוחד על הצבעים המותרים לשימוש.
- 9.6.3 **ניסור במסור:** המסור יהיה קטן ומותאם לגיל הילדים.
- 9.6.4 **נעיצת מסמרים בעזרת פטיש:** הפטיש יהיה קטן ומותאם לגיל הילדים. יש להשתמש במסמרים חדשים בלבד, והפעילות תהיה בהשגחה צמודה של אחד מחברי צוות הגן.
- 9.6.5 **עבודה בפלסטלינה או בחומר דומה:** יש להקפיד שהילדים ירחצו היטב את ידיהם במים ובסבון לאחר העבודה בחומר זה.
- 9.6.6 **כלי העבודה בגינה:** תקינות כלי העבודה בגינה תיבדק על ידי מנהלת הגן. מותר לעשות שימוש בכל כלי עבודה המותאם לגיל הילדים, תוך הקפדה על הדרכה ועל השגחה בזמן הפעילות. תשומת לב תינתן להידוק הקת לכלי העבודה.
- 9.6.7 **הדלקת נרות שבת בגן:** הנרות יודלקו על ידי מנהלת הגן, והיא תקפיד על כללי זהירות מתאימים, כגון שמירה על מרחק סביר מחומר דליק וכיבוי הנרות לפני נעילת הגן.

9.7 החזקת בעלי חיים בגן

- 9.7.1 הכנסת בעלי חיים לגן מותרת רק לאחר קבלת אישור בכתב מהמפקחת הפדגוגית ומהווטרנר הרשות.
- 9.7.2 בעלי החיים יהיו בפיקוח של וטרנר.
- 9.7.3 מותר לגדל רק בעלי חיים בריאים, שאינם עלולים לגרום פגיעה רצינית בילדים (ראה בסעיף 9.4-11 של חוזר הוראות הקבע עד/3(ב), "בעלי חיים במוסד החינוכי", <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/9/9-4/HoraotKeva/K-2013-3-2-9-4-10.htm>

9.8 מתקני מים קרים

9.8.1 כללי

א. אין לרכוש מתקן מים קרים ללא תו תקן.

- ב. בזמן רכישת מתקן מים קרים יש לקבל מפרט טכני המציין את דרישות ההתקנה של המתקן: קוטר הצנרת לאספקת מים ולניקוז, הפתח והזרם הנדרשים והוראות ההפעלה.
- ג. במקום הצבת מתקן מים קרים תימצא מערכת אספקת מים, חשמל וניקוז העומדת בדרישות המפורטות להלן.
- ד. אין להשתמש במתקן מים קרים שאין בו כיסוי על חלקי החשמל והקירור (המדחס) או על כל חלק פנימי אחר. מתקן שחסר בו כיסוי על החלקים הפנימיים ינותק מיד מאספקת החשמל והמים.
- ה. במקרה של תקלה במתקן המים הקרים יש לנתקו ממערכת החשמל וממערכת אספקת המים ולהזמין טכנאי מוסמך מהחברה המספקת את המתקן.
- ו. אין לחבר מתקן מים קרים שעבר תיקון אלא לאחר אישור בכתב מטכנאי מטעם החברה המספקת המאשר את תקינות המתקן.

9.8.2 מיקום מתקן מים מקומי

- א. המתקן יוצב במקום מרכזי ונגיש לכל התלמידים.
- ב. אין להציב את המתקן בנקודה שתפריע לתנועת הילדים.
- ג. המתקן, לרבות מכליו, יקובע על הקיר בעזרת חבק מסביב לו, כדי למנוע את הזזתו או את נפילתו.

9.8.3 מיקום מתקן מים קרים מרכזי

- א. המתקן יותקן במקום נפרד ומחוץ להישג ידם של תלמידים, בצורה יציבה ורצוי במקום גבוה.
- ב. מהמתקן יצא צינור תקני (באופן שלא יהיה מכשול או מפגע) שיחובר אל הברזים במקום שיועד לכך.
- ג. מתחת לברזים תותקן שוקת לניקוז המים.

9.8.4 אספקת מים

- א. אספקת המים למתקנים בחיבור ישיר תהיה בצנרת מים תקנית, עם ברז בקצה, בקוטר הנדרש על פי המתקן הנרכש, שיאפשר סגירה של זרימת המים במקרה של תקלה או של ניתוק מתקן הקירור.
- ב. במתקנים בעלי מכלים מתחלפים יש להקפיד שהמכלים יגיעו חתומים על ידי החברה המספקת.

9.8.5 אספקת חשמל

- א. אספקת החשמל למתקן מים קרים תהיה במתח ובזרם המתאימים למתקן הנרכש.
- ב. שקעי החשמל של המתקן המקומי והמרכזי יהיו בגובה 1.8 מ', כנדרש.
- ג. שקע החשמל יוגן על ידי ממסר לזרם דלף (ממסר פחת) תקני, ברגישות של 30 מילי-אמפר.
- ד. לפני חיבור מתקן המים הקרים יבדוק חשמלאי מוסמך את מערכת החשמל המזינה את המתקן, וכן יבדוק את התאמת מערכת החשמל למתקן ואת הימצאות ממסר לזרם דלף, וייתן אישור בכתב על כך.
- ה. אין להשתמש בכבלי חשמל מאריכים מעבר לכבל הזינה המסופק עם המתקן.

9.8.6 ניקוז

- א. מערכת הניקוז במתקן מים תותקן בצמוד לברז לאספקת המים ותתאים לדרישות המתקן הנרכש.
- ב. במתקן מים מרכזי יותקן הניקוז בקרבת הברזים לשתייה.
- ג. אין להתקין מתקן מים קרים כלשהו ללא מערכת ניקוז.

9.8.7 ברזים

הברזים שיותקנו למערכת המים הקרים יהיו ברזים סניטריים תקינים למניעת מגע הפה עם יציאת המים, וחובה שיהיו ברזים שקועים, כדי למנוע מצב של פגיעה ושבירת שיניים.

9.8.8 מערכות טיהור

יש מתקני מים קרים שמשולבים בהם מתקני טיהור. מתקנים אלה יירכשו רק אם הם עומדים בדרישות משרד הבריאות ורק באישורו.

9.8.9 קומקום חשמלי

קומקום חשמלי מאושר לשימוש צוות הגן בלבד, ויש לוודא שלא יהיה בהישג ידם של הילדים.

9.8.10 מתקן מים משולב למים קרים וחמים

- א. מתקן כזה מאושר לשימוש הבלעדי של צוות הגן, ויש לוודא שלא יהיה בהישג ידם של הילדים.

ב. למתקן תהיה נצרת נעילה למים החמים.

10. הבטיחות במרחב החיצוני של מבנה הגן

10.1 כללי

הפעילות בחצר היא חלק בלתי נפרד מתכנית הלימודים ומחיי גן הילדים, והיא מזמנת לילדים פעילות מגוונת בתחומי ההתפתחות השונים. **למשחק החופשי** של ילדים צעירים בחצר הגן חשיבות רבה בכך שהוא מזמן מפגש בלתי אמצעי עם הסביבה הטבעית ועם מגוון אפשרויות לפעילות ולמשחק ומאפשר מתן ביטוי להעדפותיהם של הילדים.

ה"חוף" בחצר הגן הוא סביבה המשתנה תמידית, והרב-גונית שלה מעוררת בקרב הילדים הנאה, פליאה וסקרנות. פעילות ומשחק בסביבה כזאת מאפשרים לילדים ללמוד ולהתפתח, ומזמנים להם חוויות והתנסויות משמחות ומעשירות דרך המפגש הבלתי אמצעי עם הסביבה הטבעית.

10.2 עידוד התנועה בקרב ילדים

10.2.1 עידוד התנועה בקרב ילדים משלב בתוכו היבטים חברתיים, הכרתיים ורגשיים כאחד.

10.2.2 בידי הגננת לארגן את חצר הגן כסביבה מעודדת לתנועה, שתאפשר לילדי הגן ליהנות מתנועה חופשית, לבחור פעילות לפי נטייתם וחוזקותיהם ולטפח קשרים וכשרים חברתיים תוך התנסות במצבי שותפות, מגע, פתרון בעיות ועזרה הדדית.

10.2.3 סביבה מעודדת תנועה הזמינה לילדים מדי יום בחצר הגן תורמת רבות להתפתחותם המוטורית ולפיתוח מודעותם לגוף ולתנועה. היא מזמנת לילדים הזדמנויות לפיתוח ולשכלול של התנועות הבסיסיות כמו קפיצה, ניתור, קליעה, חבטה, ריצה, נדנוד וכן התנסויות של ויסות כוח, איזון ושיווי משקל וחיזוק הגוף, וכל זה תוך הנאה ומתוך בחירה, כנהוג בשאר המשחקים החופשיים המוצעים בחצר הגן. עם זאת, יש ליצור מרחבי מנוחה לצד מרחבי התנועה לרווחת ילדי הגן.

10.2.4 אפשר להקים סביבה מעודדת תנועה בחצר הגן תוך שימוש באמצעים פשוטים, כמו קורות עץ, חבלים עבים, צמיגים, ארגזים ועוד. בניית החצר תיעשה בהדרגה ותחשוף בכל פעם אפשרות נוספת על אלו שכבר קיימות בה.

10.3 השגחה על הילדים בחצר הגן

- 10.3.1 כאשר כל ילדי הגן נמצאים בחצר לא יפחת מספר המבוגרים/ אנשי הצוות המשגיחים עליהם משניים.
- 10.3.2 על המבוגרים להתמקם במקומות המאפשרים קשר עין עם שטח החצר שהפעילות מתרחשת בו.
- 10.3.3 על אנשי הצוות לעבור מעת לעת בין הפינות השונות של החצר בזמן שהיית הילדים בה כדי לוודא שאין שם ילדים המשחקים ללא השגחה.
- 10.3.4 במקרה של החלטה על פעילות בתוך הגן ומחוצה לו בו-זמנית, יש לדאוג שיימצא איש צוות עם כל קבוצת ילדים.

10.4 חיפוי ומצעים בחצר

- 10.4.1 האחריות לתכנון ולביצוע של מצעים בחצר הגן מוטלת על רשות החינוך המקומית/על הבעלות.
- 10.4.2 שטח החצר מורכב מאזורים רבים המיועדים למטרות שונות, וחשוב מאוד שיהיה גיוון בסוגים השונים של חיפוי הקרקע.
- 10.4.3 קיימות הנחיות ברורות באילו חיפויים מותר להשתמש בשטח שמתחת למתקני המשחקים; זאת על פי התקן הישראלי 1498. מותר להשתמש בגומי או בדשא סינתטי, בתנאי שהם תחת הצללה.
- 10.4.4 אפשרויות החיפוי בשאר שטחי החצר גמישות. רצוי לשלב בין חיפויים תעשייתיים, כמו אריחי אקרשטיין או בטון, לבין חיפויים טבעיים, כמו חול, דשא, סומסומית או אדמה חשופה, וזאת כדי לגוון את הזדמנויות המשחק של הילדים בחומרים שונים המפתחים את החושים, את הסקרנות ואת החקר. להלן דגשים לתכנון החיפויים בשטחים אלה:
- א. החצר תהיה נגישה, אך תאפשר מגוון סוגי מדרך להעשרת התחושה אצל הילד.
- ב. כדאי לתכנן את החצר באופן שלא תהיה כולה שטוחה ותכיל אלמנטים נופיים, כמו למשל גבעות. כדאי לשלב בה אלמנטים טבעיים, כגון בולי עץ לישיבה ולמשחק.
- ג. יש לוודא שאזור המתקנים שבו הילדים משחקים אינו מכיל חפצים זרים העלולים לפגוע בהם.

ד. חצרות המרופדות בחול: חול הוא מצע המשמש שטחי גן רבים. יש בו יתרונות חינוכיים חשובים, וילדים אוהבים לשחק בו ומוצאים בו מרחב לדמיון וליצירה. החול מושך בעלי חיים כמו חתולים המזהמים אותו, ולכן יש לדאוג לניקוי החול ולתחזוקתו באמצעות מכונות ולסינונו פעם בשנה.

ה. קרקע המחופה בסומסומית מומלץ לתחח פעם בשנה.

10.5 מתקנים ומרחבים בחצר הגן

10.5.1 כללי

חצר הגן מורכבת ממתקנים ומאבזרים שונים: אלמנטים קבועים או ניידים, מתקני משחק תעשייתיים ממוחזרים או טבעיים, מרחבים פתוחים או שטחי פעילות ייעודיים. מתקנים ואבזרים אלו מיועדים לפתח את התנועות הבסיסיות של הילדים, וכל אחד מהם תורם תרומה שונה מחברו; לכן חשוב לגוון בשימוש הנעשה בהם.

בעת תכנון החצר ובנייתה מומלץ להתייחס לכל אחד ממרכיביה.

10.5.2 מתקנים, אבזרים ואלמנטים

א. מתקני משחק תעשייתיים

מתקנים אלו כוללים מתח, נדנדות, קורות שיווי משקל, מוט כבאים, סולמות ואמצעי טיפוס מגוונים, מגלשות, נדנדת עלה ורד בתי משחק, מקום מוגבה כמו במה ועוד. הם מיועדים לפעילות מוטורית, לעתים מאתגרת, לחיזוק השרירים, לתרגול ניתור ונחיתה, לחזוק שיתוף הפעולה, לטיפוח הדמיון וכו'.

רשימה מפורטת של מתקנים מומלצים ותועלתם להתפתחות הילדים אפשר למצוא בנספח ב בחוזר זה.

החלפה – 51–5.3

ב. מתקני משחק ממוחזרים - צמיגים

הצמיגים יכולים לשמש חומר גלם איכותי למשחקים בחצר הגן. הם ניתנים בחינם או תמורת סכום נמוך, והתקנתם פשוטה ואינה מצריכה קיבוע של בטון.

הצמיגים יכולים לשמש לתרגול של תנועות בסיסיות במסלולים מגוונים ובדרגת קושי שונה, והם מאפשרים קפיצה וניתור מצמיג לצמיג או מצמיג לקרקע ותרגול של שיווי המשקל.

הנחיות לבחירת צמיגים ולהתקנתם ראה להלן, ב-10.10.

יש לשלב מתקנים המעודדים משחק חופשי וסוציו-דרמטי במיוחד בחצרות שאין בהן חצר גרוטאות. מתקנים מומלצים: בית עץ, גשר, במת תיאטרון, אמפי וכד'.

ג. אלמנטי משחק טבעיים

אלמנטים כמו פרוסות בולי עץ, ענפים, אבנים קטנות, חלוקי נחל, אצטרובלים וכד' מאפשרים הזזה, בנייה ויצירה מחודשת של הסביבה, מפתחים את העצמאות ואת היצירתיות של הילדים ומספקים להם דרכי משחק וחקירת סביבתם באמצעות חושי הראייה, השמיעה, המישוש והריח.

אלמנטים טבעיים כמו בולי עץ יכולים להיות מקובעים בקרקע, בשכיבה או בעמידה, ואלמנטים כמו פרוסות בולי עץ, אבנים קטנות וכו' הם ניידים.

האלמנטים הטבעיים "מארחים" לעתים חיות שונות, ולכן על הגננת להטמיע את הרגלי הבטיחות הקשורים בהזזתם

ממקומם וללמד את הילדים לעשות זאת במשנה זהירות ולבחון אם לא מסתתרת מתחתם או בתוכם חיה מסוכנת.

ד. מתקני משחק ניידים ואלמנטים מזדמנים

בעת שימוש במתקנים ובאבזרים ניידים כגון אוהלים, חבלים, קורות שיווי משקל ניידות, כלי משחק לחול ולמים וכדומה יש להשגיח על הילדים ולוודא שאינם עושים בהם שימוש מסוכן או לא הולם. כמו כן יש לנקות את המחסן המאחסן את המתקנים הניידים לפחות פעמיים בשנה כדי למנוע קינון של נחשים, עכבישים וכו'.

10.5.3 מרחבים פתוחים וייעודיים

א. מרחב פתוח

מרחב פתוח מאפשר לרוץ בו, לתפוס תאוצה ולפתח מהירות, לבעוט בכדור, לזרוק אותו ולתפוסו, וכן לטפח את יכולת הדיוק ועוד. יש לבדוק שהמרחב הפתוח אינו מכיל מפגעי בטיחות כמו בורות, הפרשי גובה חדים או עמודים שהילדים עלולים להיפגע מהם במהלך הריצה בשטח החצר.

ב. מרחבים ייעודיים בחצר

(1) **גינה טבעית:** חלק מהחצר מיועד לעיסוק בפעילות חקלאית כמו גידול ירקות וצמחי מאכל, תבלינים ופרחי בר או להקמת גינת פרפרים וכד'. מידע נוסף לגבי טיפוח גינות טבעיות וגינות תבלינים ולגבי הקמת בוסתנים, וכן מידע על הצמחייה המומלצת לגן הילדים, אפשר למצוא באתר של האגף לחינוך קדם-יסודי.

(2) **פינת חיי:** אפשר להקים בחצר הגן פינה נוחה ונגישה ובה בעלי חיים כמו דגים, אוגרים, ארנבים וכד' ראה ס"ק 9.7 לעיל, "החזקת בעלי חיים בגן".

(3) **אזור מים/אזור רטוב:** רצוי כי החצר תכיל אזור המיועד להתעסקות עם מים, כגון נחל יבש עם נקודת מים או ברכה יבשה עם ברז/משאבת מים. האזור יהיה יבש רוב הזמן, אך יהיה אפשר להרטיבו ולייצר בו שטח להתעסקות במים בעזרת ברז/משאבה. באזור זה יהיה ניקוז למניעת היקוות המים. אפשרות נוספת היא לכוון את המים באמצעות נחל יבש/תעלה לאזור חול/אדמה ליצירת בוץ. יש להקפיד שאזור המים לא יהיה בסמוך למשטח מרוצף העלול להיות חלק מאוד במגע עם מים. יש להקפיד שלא ייקוו מים בגובה שיש בו סכנת טביעה.

הוראות קבע

החלפה – 51–5.3

(4) **פינה להדלקת אש:** פינה זו תכיל אזור חולי מוקף אבנים/טבון ואזור ישיבה מסביב במרחק ראוי. הפינה תופעל אך ורק על ידי מבוגר, ותתאפשר באישור קב"ט מוסדות החינוך ברשות המקומית ובתיאום עמו. במהלך הדלקת האש יש לדאוג להימצאות מכל מים ומטפה כיבוי בהישג יד.

(5) **פינות חושיות:** אפשר להקים בחצר הגן שביל חושי העשוי מסוגי מדרך שונים, כמו ענפים, בולי עץ פרוסים, חול, חרוזים וחלוקי נחל המוטבעים בבטון. השביל מאפשר לילד העובר עליו בעודו יחף לחוש סוגי מצע משתנים. חשוב לשים לב שהחלקים המרכיבים את השביל לא יכילו חפצים חדים העלולים לפצוע.

(6) **חצר מוזיקלית:** חצר מוזיקלית בעלת מתקנים העשויים מחפצי יום-יום תעודד את הילד לפעילות יצירתית וחוויתית. ייחודה של סביבה זו היא בכך שהמבנים המוזיקליים הייחודיים המגרים את הילד מזמנים לו פעילות אלתור וגילוי של עולם צלילים. בהתנסות זו הילד מושפע גם ממה שהוא שומע סביבו: קולות ציפורים, משב הרוח, צלילי מכוניות ועוד. הוא מנסה לחקות את עולם הצלילים המקיף אותו, ומפתח את חוש הקשב והקצב ומטפח את ההתבוננות בסביבה הטבעית. חשוב שהאלמנטים המשמשים בסביבה המוזיקלית לא יהיו חדשים ושלא יהיה חשש להיפצע מהם.

יש לשלב בחצר מרחבי מנוחה ומקומות שקטים: סוכה, ספסל, אוהל שקוף וכד'.

10.6 תקן מתקני משחק, בדיקות וטיפול בליקויים

10.6.1 האחריות להתקנה ולאחזקה של מתקני המשחקים ולטיפול שוטף בהם מוטלת על רשות החינוך המקומית/על הבעלות.

10.6.2 מתקני החצר התעשייתיים המותקנים בגני הילדים יהיו בהתאם לדרישות התקן הישראלי 1498, "מתקני משחקים לילדים", שפורסם על ידי מכון התקנים הישראלי, על כל חלקיו

(כללי, תוכן המתקנים, התקנת המתקנים, בדיקות ותחזוקה ודרישות מיוחדות לסוגים שונים של מתקנים).

10.6.3 תחזוקת מתקני המשחקים מחויבת להיעשות על ידי חברות תחזוקה או על ידי רשויות המאפשרות ב"תו תקן תחזוקת מתקני משחק 1498", ואבטחת אמינותם תהיה בהתאם להוראות שפורסמו על ידי היצרנים ולהנחיות המפורטות בתקן. תהליך התחזוקה כולל תיקון, בחינה ובדיקה ומניעת שימוש כאשר יש מפגעים המסכנים את המשתמש, והוא יבוצע כנדרש על ידי אנשים בעלי כשירות מקצועית מתאימה.

10.6.4 תקן מתקני משחקים 1498 מחייב שתי בדיקות תקופתיות:

א. **בדיקה חודשית:** בדיקה זו מתבצעת על ידי הרשות המקומית או על ידי הבעלות. מבצע אותה איש תחזוקה העובר על המתקנים ובודק את שלמות החלקים, את טיב החיבורים והשרשראות של הנדנדות, את החיבורים לקרקע ואת המצעים מתחת למתקנים וסביבם. על איש התחזוקה לעדכן את הגנת בכתב על תוצאות הבדיקה וליידע אותה באופן מיידי על ליקויים חמורים שנתגלו ושיש בהם סכנה ממשית לשלום הילדים. רצוי שבדיקה זו תיעשה בנוכחות הגנת ובתיאום אתה.

ב. **בדיקה שנתית:** פעם בשנה מתבצעת בדיקה של כלל המתקנים על ידי מהנדס או הנדסאי שהוכשרו ואושרו על ידי מכון התקנים הישראלי לבדוק מתקני משחקים.

10.6.5 לאחר שנבדקו המתקנים ואותרו הליקויים, תדאגנה הרשות המקומית או הבעלות לתיקון ליקויים אלו. מנהלת הגן תעקוב אחר ביצוע פעולות התחזוקה והתיקון של הרשות המקומית/הבעלות. חשוב לזכור שעל מנהלת הגן למנוע גישה של הילדים למתקנים לא תקינים אשר זוהו ככאלו במהלך הבדיקה.

10.6.6 רשות החינוך המקומית/הבעלות, תדאג להוצאתם מן החצר של מתקנים מסוכנים. במקרים שבהם הרשות המקומית/הבעלות סבורה שאפשר לתקן את המתקן אך לא להוציאו, עליה לדאוג לסמן את המתקן בדרך המקובלת לסימון מתקנים האסורים לשימוש ולציין באופן ברור וגלוי כי אסור להשתמש במתקן עד לתיקונו. במקרה כזה תמסור הרשות המקומית/הבעלות הודעה למנהלת ולצוות הגן בדבר האיסור.

10.6.7 להלן עקרונות ודרישות חשובות מתוך התקן הישראלי 1498 המסדיר את בטיחות מתקני המשחק:

- א. אין להכניס לחצר גן הילדים צעצועים שהם מתקני משחק, כגון נדנדות, מגלשות, סולמות וכד', מכל סוג שהוא, שלא בהתאם לאמור לעיל.
- ב. לא יותקנו בגני ילדים מתקנים שגובהם עולה על 2.5 מ'.
- ג. אין להוסיף התקנים למתקני המשחקים שאינם חלק אינטגרלי ראשוני מהם.
- ד. הצבתם ומיקומם של המתקנים חייבים להיות בהתחשב באזורי המשחק השונים ובאופי הפעילות ובהתאם לדרישות המתקן כפי שמפורט בתקן הישראלי הנוגע בדבר.
- ה. מתחת למתקני חצר שקיימת אפשרות נפילה מהם, כגון מגלשה, נדנדות, מתח וכו', יש להניח חיפוי חול טבעי או סומסומית בעומק של 30 ס"מ לפחות, או חיפוי מחומר אחר בעל כושר בלימה תואם, המאושר על ידי התקן הישראלי 1498.
- ו. מתקני חצר יותקנו באופן שלא יתאפשר לעבור מהם אל עצים, אל חלקי בניין, אל גדרות ואל מתקנים אחרים כמו סככות הצללה וכדומה.
- ז. במתקני המשחק לא תהיינה פינות חדות ונקודות היצבטות או היחתכות.
- ח. בסיסי העיגון של המתקנים השונים לא יבלטו מעל פני הקרקע.

10.7 הדרישות העיקריות לגבי מתקני חצר שונים

10.7.1 ארגז חול

- א. רשות החינוך המקומית/ הבעלות תדאג שארגז החול ימולא כדי שני שלישים מבית קיבולו. סוג המילוי יהיה חול נקי.
- ב. על רשות החינוך המקומית/על הבעלות לדאוג לניקוי יסודי/לסינון של החול פעמיים בשנה לפחות, באמצעות מכונות ייעודיות לכך, ולהשלמת החול לקיבולת המתבקשת.
- ג. בדפנות ארגז החול יש להתקין אמצעים לחיבור כיסוי לארגז (מברזנט או מפלסטיק) בתום יום הלימודים.

ד. שולי ארגז החול יהיו בגובה של 20 ס"מ מפני הקרקע לכל היותר, בעלי פינות מעוגלות, ורצוי מחומר גמיש ורך, כגון עץ או גומי.

ה. דפנות ארגז החול יהיו מוחלקות או מעוגלות.

ו. בתחילתו של כל יום לימודים יש לגרף את החול שבארגז על ידי מבוגר (סייעת) ולאחסן את המגרפה במקום בטוח, ויש לסלק מארגז החול את הלכלוך ואת החפצים הזרים. יש להקפיד במיוחד על סילוק חפצים חדים.

ז. בסיום יום הפעילות יש לכסות את ארגז החול בכיסוי מאוורר. אם אין משתמשים בארגז החול במהלך היום, יש להקפיד לכסותו.

ח. מומלץ להתקין סככת צל מעל ארגז החול.

ט. ארגז חול שאינו מתוחזק בצורה נאותה עלול לשמש מוקד משיכה לחיות משוטטות כמו חתולים וזוחלים העושים את צורכיהם בחול, ולכן הוא עלול להיות מקור למפגעים בריאותיים ולמחלות. תחזוקה שוטפת של ארגז החול, ניקויו וסינונו באופן סדיר עשויים למנוע בעיות בריאותיות. אם מזהים בארגז החול פרעושים וצרכים של בעלי חיים, יש לזמן תברואן/וטרינר מהרשות המקומית לניקוי החול ולטיפול בו. במידת הצורך על הרשות/על הבעלות להחליף את החול לחול נקי וחדש.

10.7.2 נדנדה "עלה ורד"

א. מספר הילדים המתנדנדים בנדנדה יהיה כמספר המושבים שלה.

ב. בעת השימוש בנדנדה יש להרחיק ממנה ילדים שאינם מתנדנדים למרחק של 1.5 מ' לפחות.

10.7.3 נדנדה תלויה לפעוטות

א. הנדנדה תמוקם באזור ובאופן שתנועתה לא תפריע לפעולות משחק אחרות.

ב. השימוש בנדנדה תלויה מחייב השגחה צמודה של מבוגר.

ג. כאשר מבקשים לנטרל את השימוש בנדנדה תלויה יש לקשור את החבלים/השרשראות אל אחד העמודים.

10.7.4 סככת צל והצללה טבעית

- א. סככת הצל תהיה גבוהה מהמתקן באופן שלא יתאפשר להגיע אליה או לטפס עליה, גובהה יהיה לא מ-2.5 מ'.
- הסככה תהיה יציבה, ובסיסי העיגון לא יבלטו מעל פני הקרקע.
- ב. שטחו של החלק המוצל בחצר גן הילדים יהיה בן 25% לפחות.
- ג. אין להתקין סככה סמוך לעצים, לגדרות ולמתקנים שונים, כדי למנוע טיפוס ילדים עליה.
- ד. יש לדאוג להתקנת מקומות ישיבה מתחת לאזורים מוצלים.
- ה. ההצללה אמורה להיות אפקטיבית בין השעות 10:00-14:00.
- ו. הצללה באמצעות עצים: מומלץ לשתול עצים להצללה טבעית. בחירת העצים תהיה יחד עם אדריכל נוף או עם גנן מקצועי.
- ז. מומלץ שאזור מתקני המשחקים יהיה מוצל, אם זה באמצעות עצים, סככות או סוככים. ההצללה חשובה בייחוד כאשר יש באזור מתקני המשחק חיפוי גומי או דשא סינתטי, וזאת כדי לשמור על רכותם למשך זמן רב יותר וכן כדי למנוע התחממות.

10.8 חצר גרוטאות בגן הילדים

- 10.8.1 חצר גרוטאות היא חצר עשירה הכוללת פריטי בנייה, אבזרים וכלים המאפשרים פעילות רב-גונית ומזמנים אפשרויות למשחק, ליצירה וללמידה. חלק מהפריטים נרכשים כחדשים למטרות משחק, וחלק מהם הם גרוטאות שהובאו על ידי הצוות החינוכי וההורים למטרות פיתוח הדמיון וכושר ההמצאה של הילדים.
- 10.8.2 הגרוטאות משמשות חוליה מקשרת בין עולם הילדים לעולם המבוגרים, ומאפשרות פעילות עם עצמים, עם כלים ועם מכשירים ממשיים, כמו חביות, בולי עץ, צמיגים, ארגזים, מכשירי חשמל, חלקי מכונות וכד'. בחצר הגרוטאות הילדים

יכולים לפעול בהתאם לצורכיהם ולפתח כישורים מוטוריים, שכליים וחברתיים.

10.8.3 הקמתה והפעלתה של חצר הגרוטאות ייעשו בהתאם להנחיית הפיקוח על גני הילדים ובתיאום עם רשות החינוך המקומית/ הבעלות. הקמת חצר הגרוטאות מותנית בקיומו של שטח רחב וישר.

10.8.4 **הדבר החשוב ביותר בחצר גרוטאות הוא שמירה על סדרי בטיחות.**

להלן עקרונות בטיחותיים לבחירת גרוטאות:

א. במסגרת הליך אישור הבטיחות בגן הילדים ובדיקת המבנה וחצר הגן לקראת פתיחת שנת הלימודים, על יועץ הבטיחות לבדוק גם את חצר הגרוטאות.

ב. בעת קבלת גרוטאה לגן על הגנת לוודא שהיא מתאימה לשימוש. עליה להיות שלמה וללא זיזים וקצוות חדים. יש לשים לב שאין בה מקומות שהאצבעות או איברי גוף אחרים עלולים להיתפס בהם.

ג. יש להימנע מהכנסת גרוטאות שהמשחק בהן עלול לסכן את הילדים: חפצים כבדים שניודם עלול לפצוע, חפצים חלודים, חפצים בעלי דלתות שילדים עלולים להינעל בתוכם כמו מקרר ומכונת כביסה, כלי זכוכית, כלים מפלסטיק שבור בעלי קצוות חדים, חומרים דליקים כמו מכלי ספרי למיניהם, חומרים רעילים, קרשים עם מסמרים וכדומה.

ד. יש לוודא שהשימוש בגרוטאה בזמן משחק לא יסכן ילדים אחרים.

ה. יש לוודא שהגרוטאה חזקה דייה ותוכל לעמוד בהשפעות מזג האוויר.

ו. לא יוכנס לחצר ציוד שאפשר להתניעו או כלי חשמל שאפשר לחברו לרשת החשמל.

ז. לא יוכנסו כגרוטאות כלי עבודה כגון פטישים, מסורים, צבתות וכדומה.

10.8.5 שילוב הגרוטאות בחצר הגן

- א. הגרוטאות תשמשנה להבניית המשחק על פי בחירת הילדים בכל מרחב החצר.
- ב. סידור הגרוטאות בחצר לא ימנע מהילדים לנוע בה, אלא ייצור הזדמנויות ואתגרים להתנסות בתנועה.
- ג. ארגון חצר הגרוטאות וסידורה ייעשו בהתאם לעקרונות הפדגוגיים המצוינים בנספח ג להלן.

10.8.6 כללי הזהירות והבטיחות באחזקת גרוטאות בחצר הגן

- א. הפעילות בחצר הגרוטאות תתנהל בהשגחת הצוות החינוכי.
- ב. לפני תחילת הפעילות יש לקבוע יחד עם הילדים את כללי ההתנהגות והשימוש בגרוטאות.
- ג. לפני פתיחת הגן במסגרת סריקת הבוקר תינתן תשומת לב מיוחדת לבדיקת שלמותם ותקינותם של חפצים וגרוטאות הנמצאים בשימוש בחצר, וכן להימצאות חפצים חשודים.
- ד. גרוטאה המסכנת את הילדים ואינה ראויה לשימוש יש להוציא מהחצר ולפנותה מהר ככל האפשר.
- ה. לפני תחילת הפעילות יש לוודא שאין גרוטאות באזור מתקני המשחק אלא רק באזור המוגדר כ"חצר הגרוטאות".
- ו. יש להיוועץ עם קב"ט היישוב על הקמת חצר גרוטאות במקומות בהם שיש בהם סכנה ביטחונית.

10.9 שימוש בצמיגים

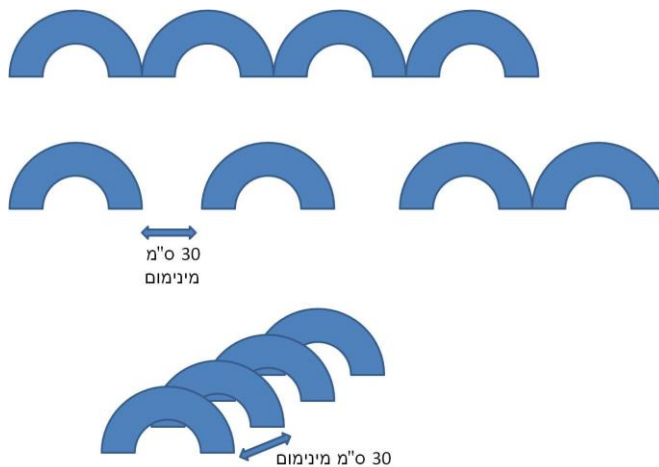
10.9.1 כללי

- א. צמיגים מאפשרים ליצור מתקני משחק ממוחזרים, ערוגות לימודיות ואלמנטים דקורטיביים נוספים בחצר הגן. הצמיגים המיועדים לשימוש כמתקני משחק בחצר גן הילדים הם צמיגים סטנדרטים של משאיות, מכונות פרטיות ואופנועים.
- ב. על הצמיגים להיות שלמים, ללא קרעים או חורים, ללא זיזים בולטים וללא פסי מתכת שיוצאים מהם.
- ג. אין לעשות שימוש בצמיגים שאינם מקובעים.
- ד. אין לתלות צמיגים.
- ה. את הצמיגים אפשר להתקין באופן אנכי וגם באופן אופקי, כמפורט להלן:

1) התקנה אנכית

- על הצמיג להיות שקוע בקרקע לפחות בשליש מגובהו.
- הגובה המרבי של הצמיג לאחר ההתקנה לא יעלה על 60 ס"מ מהקרקע.
- צמיגים בטור, או צמיגים בשורה, יוצמדו זה לזה או יורחקו זה מזה באופן שהמרחק המזערי בין כל שני צמיגים יאפשר מעבר של ילדים, ויהיה לא פחות מ-30 ס"מ.

התקנה אנכית בשורה (מבט צד)

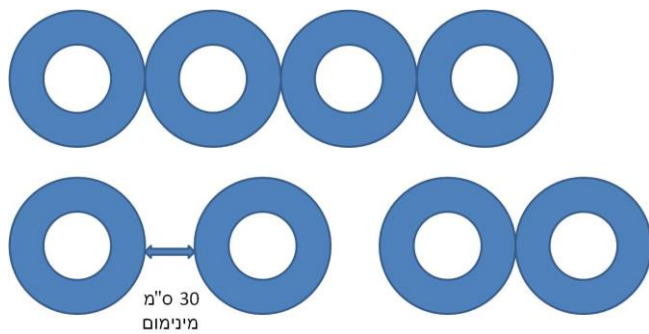
החלפה – 5.4–7

עמ' 9 מתוך 22 עמודים ח

(2) התקנה אופקית

- הצמיגים יוצמדו זה לזה או יורחקו זה מזה באופן שהמרחק המזערי בין הצמיגים יאפשר מעבר של ילדים בין שני הצמיגים, ויהיה לא פחות ממרחק של 30 ס"מ.
- הצמיגים ימולאו בחול או באדמה בכל גובה הצמיג.

התקנה אופקית (מבט על)

ו. לצמיגים עד גובה 60 ס"מ, יש צורך בחיפוי קרקע רך כמו חול או סומסומית בגובה של 15 ס"מ. אין להשתמש בחיפוי קרקע של בטון או במצע מהודק.

10.9.2 בחירת מיקום הצמיגים

- א. אין להתקין את הצמיגים במקום המפריע לתנועה השוטפת והטבעית של הילדים במרחב החצר.
- ב. אפשר להתקין את הצמיגים במקביל למסלולי תנועה טבעיים במרחב הגן, אך לא בניצב אליהם.
- ג. מומלץ להתקין את הצמיגים בשולי הגן, במרחק מזערי של מטר אחד מגדר, מעץ או ממבנה.
- ד. אין ליצור שטח בטיחות חופף בין הצמיגים לבין מתקני משחקים, כלומר נדרש מרחק של מטר אחד מקצה שטח הבטיחות של המתקן, ולא מהמתקן עצמו.

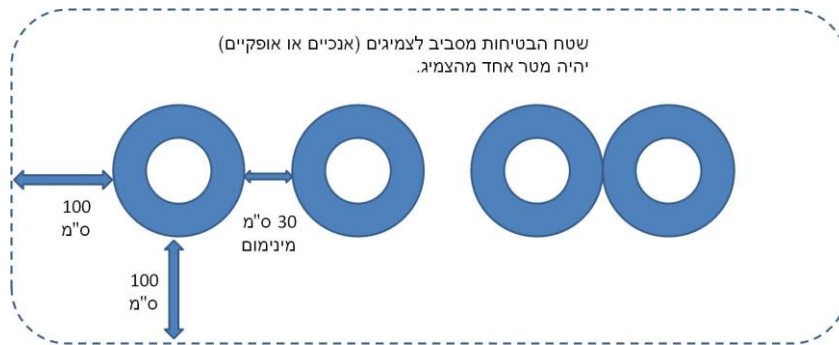
מיקום תקין

התקנה בשולי הגן אינה מפריעה לזרימה הטבעית בין הכתמים ואינה מהווה מפגע בטיחות.

מיקום לקוי

התקנה באופן זה עלולה לגרום לליקוי בטיחות היות והצמיגים חוסמים את המעבר החופשי בין העצים ואת הזרימה התנועתית בחצר הגן.

10.9.3 אישור התקנה הצמיגים ובדיקתם באופן שוטף

- א. התקנת הצמיגים תיבדק על ידי יועץ הבטיחות הבודק את הגן בבדיקה השנתית.
- ב. בבדיקת הצמיגים יש להקפיד כי קיים מילוי חול/אדמה בתוך הצמיגים ולוודא שלא נחשף חלל בתוכם. כמו כן יש לוודא שאין קרעים, סדקים וחתכים בצמיג ושהוא יציב.

10.10 הנחיות בטיחות לחניית אופניים או עגלות בשטח הגן

- 10.10.1 אופניים או עגלות שהילדים מוסעים בהם לגן יהיו במתקן מסודר שיוצב מחוץ לגן באופן שלא יפריע לכניסה לגן ובהתאם להנחיית הרשות המקומית/הבעלות. מנהלת הגן תבהיר להורים את הנחיות הרשות המקומית/הבעלות באשר לסידורי החנייה.
- 10.10.2 מנהלת הגן תבהיר להורים כי שימוש באופניים או בכל מתקן משחק ממונע אחר שהילדים נעים עליו עד לפתח הגן וממנו הוא באחריותם בלבד.

10.11 שימוש בטרמפולינה

- 10.11.1 הטרמפולינה המותרת לשימוש בגן הילדים היא בקוטר של עד 130 ס"מ, ובגובה של עד 25 ס"מ, ועליה להיות בעלת 6 רגליים.
- 10.11.2 הטרמפולינה תהיה בעלת תקן ישראלי לצעצועים.
- 10.11.3 השימוש בטרמפולינה ייעשה על פי הנחיות היצרן.
- 10.11.4 הטרמפולינה תונח על משטח רך, יציב וישר (כגון שטיח, חול, דשא) ובמרחק של מטר אחד לפחות מאלמנטים קבועים או ניידים (קירות, רהיטים, גדר, עצים וכו'). בסיום הפעילות יש לנטרל אותה משימוש.
- 10.11.5 השימוש בטרמפולינה מיועד לילד בודד אחד.

הוראות קבע

החלפה – 5.4-7

- 10.11.6 בעת השימוש בטרמפולינה חובה שתהיה השגחה אישית של מבוגר על הילד הקופץ.
- 10.11.7 יש להקפיד שידי הילדים העולים על הטרמפולינה תהיינה פנויות מחפצים.
- 10.11.8 על הגננת לבדוק את תקינות הטרמפולינה מדי שימוש, ובכלל זה את יציבות הרגליים, את ריפוד הדפנות ואת הקפיצים. בדיקה זו תיעשה בכל יום שייעשה בו שימוש בטרמפולינה.
- 10.11.9 על הגננת להקפיד על הנחיית הילדים לגבי אופי הפעילות ואופן ההתנהגות המותרת בשימוש בטרמפולינה.

11. משחקים וחפצים מסוכנים שאסור להשתמש בהם

אסור להשתמש במשחקים ובחפצים המפורטים להלן:

- אולרים וסכינים
- חצים וקשתות
- מקלות גומי ("רוגטקות"), אקדחי קפצונים ואקדחי פקקים, "טילים" ומצנחים בעלי גומייה
- כוכבי נינג'ה
- חפצים חדים (בעלי חוד או שאפשר להיחתך על ידם בקלות)
- סמני לייזר
- סכינים ומזלגות שאינם מפלסטיק קשיח
- תרסיס שלג ואטריות.

12. הפעילות בימי שרב וחום

בתנאי שרב וחום יש להיערך ולדאוג למקום נעים, קריר ומתאים שבו ישהו הילדים בגן. בימי שרב וחום (מעל 30 מעלות צלסיוס בצל בכל אזורי הארץ, ובאזורי בית שאן והנגב מעל 35 מעלות) יש לשנות את סדר היום ולהוציא את הילדים לחצר בשעות הבוקר המוקדמות. יש לדאוג שהילדים ישנו מים או נוזלים אחרים (לפחות כוס נוזלים בכל שעה עד שעה וחצי). אין להקדים לשלוח את הילדים לביתם ביום שרב, אלא יש להשאירם בגן, במקום הקריר המתאים, עד שיבואו לקחתם בשעה המקובלת. גם בימי חום רגילים יש לוודא שכל ילד יחבוש כובע בצאתו לחצר. מומלץ על מריחת הילדים בקרם הגנה.

הוראות קבע

החלפה – 5.4-7

13. אספות וחגיגות

13.1 פעילויות ומסיבות בתוך הגן

- 13.1.1 יש לארגן את סדר הישיבה באופן שיישארו מעברים פנויים אל דלתות הכניסה והיציאה. כמו כן יש לדאוג שדלת החירום ביציאה לחצר תהיה סגורה ולא נעולה.
- 13.1.2 יש לארגן את הריהוט באופן שלא תיגרמנה פגיעות להורים, לאורחים ולילדים ושיתאפשר מעבר נוח.
- 13.1.3 מכשירי החשמל יהיו מחוברים כהלכה ולא יפריעו במעברים.
- 13.1.4 יש לדאוג שיהיה די מרחב לפעילות הילדים בזמן ההופעות והפעילויות. צפיפות יתר עלולה להביא לפגיעה בילדים.

13.2 פעילויות ומסיבות מחוץ לגן

- 13.2.1 פעילות המתבצעת במסגרת שעות הלימודים, גם אם היא בשיתוף ועד ההורים, כמו אירועי סיום, היא פעילות מטעם הגן. מכאן שעל מנהלת הגן לפעול בעניין זה בכפיפות לכלל ההנחיות המסדירות את סידורי הביטחון והבטיחות.
- יש להדגיש כי פעילות המאורגנת באופן עצמאי על ידי ועד הורים או על ידי כל גורם אחר, מחוץ לשעות הפעילות, ושאינה במסגרת פעילות חוץ של הגן (במסגרת תכנית העבודה השנתית המאושרת על ידי הפיקוח), כמו לדוגמה מדורת ל"ג בעומר או אירועי ימי הולדת וכדומה - פעילות כזו אינה באחריות מנהלת הגן ואין עליה לקחת חלק בארגונה ובניהולה.
- 13.2.2 פעילות מחוץ לגן דורשת תיאום והיערכות מקדימה על פי נוהלי פעילות חוץ, כמפורט בסעיף 6.2-34 של חוזר זה, "טיולים ופעילות חוץ בגן הילדים – היבטים בטיחותיים וביטחוניים". יש לדאוג שהמקום יהיה רחוק מתנועה סואנת ושהיו בו חנייה מסודרת ומרחב בטוח לילדים.
- 13.2.3 אם משתמשים במתקנים מתנפחים במסגרת הפעילות, יש לוודא שנותן השירות פועל לפי ההנחיות והנהלים בחוזר הוראות הקבע עו/7(ב), סעיף 6.2-33, "הבטחת הבטיחות בטיולים ובפעילויות חוץ-בית-ספריות", ובאתר האינטרנט של המשרד.

13.2.4 הנחיות והוראות בטיחות בנושאים של בניית במות, בטיחות
במתקני תאורה וחשמל ובטיחות אש באירועים מובאות
בסעיף 5.1-54 של חוזר הוראות הקבע עד/7(ג), "ניהול שגרת
הבטיחות בבתי הספר", בקישור זה :
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/5/5-1/HoraotKeva/K-2014-7-1-5-1-54.htm>

14. נספחים

נספח א רשימת נושאים לבדיקת ליקויי בטיחות בגן הילדים בחתך תקופתי על ידי מנהלת הגן או על ידי הסייעת

לתשומת לב: בדיקה זו אינה פוטרת את הרשות/הבעלות מהחובה לבצע בדיקות תקופתיות.

א. יומי

מס'	הנושא	פירוט
1.	מתקני חצר	- שלמות המתקן, שרשראות, חבלים, שלבים - בליטות וקצוות חדים העלולים לסכן ילדים, כמו ברגים, מסמרים, לוחות שבורים - פינוי חפצים שאינם שייכים לחצר, כמו אבנים, גרוטאות, שאריות אוכל, פסולת - ניקוי ארגז החול מפסולת, מאבנים וכדומה (כיסוי הארגז בסוף היום) - בדיקה ויזואלית של מתקני המשחקים בגן ע"י איש צוות הגן
2.	דלתות	- קיומם של אביזרים למניעת היפגעות האצבעות: - מגן אצבעות בצד הצירים ומניעת סגירתן בצד השני - מתקן ותפס הדלת לקיר בסוף מהלך הפתיחה - מתקן להאטת תנועת הדלת
3.	חשמל	- שלמות המכסים של השקעים והקפדה על גובהם - שלמות אבזרי חשמל (קומקום, חוטי חשמל, טלוויזיות, מקררים וכו') מבחינה ויזואלית בלבד, מנקודת המבט של איש צוות הגן
4.	נושאים המחייבים תשומת-לב מיוחדת יום-יומית	- גזירה במספריים - עבודה עם כלי עבודה בגינה, בפינת הנגרות - עבודה עם חומרים שיש להם ריח חריף כמו פלסטלינה, דבקים, צבעים - מחמים - אחסון חומרי ניקוי וחומרים רעילים - חצר גרוטאות

ב. שבועי

מס'	הנושא	פירוט
1.	גדרות	תקינותן, יציבותן ושלמותן של הגדרות
2.	הדלקת אש	הדלקת נרות שבת (ע"י מבוגר ובפיקוח רחוק מהישג יד ילדים)

ג. חודשי

מס'	הנושא	פירוט
1.	תיק עזרה ראשונה	לרבות התכולה המפורטת בחוזר מנכ"ל ותוקפה
2.	מתקני חצר	איתור מפגעים הנראים לעין
3.	מקומות מסתור	איתורם ונטרולם
4.	צמחים רעילים	איתורם, עקירתם וסילוקם
5.	לחצן מצוקה	לחצן מצוקה מחובר למוקד הרשות/הביטחוני
6.	שער כניסה	בדיקת תקינות ואפשרות פתיחה
7.	יציאות חירום	בדיקת תקינות ואפשרות פתיחה של השערים
8.	עדכון נהלים וטלפונים	בדיקה ועדכון של נוהלי הביטחון והבטיחות ושל רשימת הטלפונים לשעת חירום ותיק נתוני הגן בפתיחת שנה"ל

נספח ב ציוד ומתקני חצר לסוגי הפעילויות המומלצות בגן

הציוד והמתקנים לפעילות גופנית המפורטים בטבלאות להלן מיועדים לשימוש הן בתוך כיתת הגן והן בסביבת החצר. יש להקפיד על בחירת המתקנים ועל הצבתם בהתאם להוראות בחוזר הוראות הקבע עז/3(א).

טבלה א: מתקני החצר וסוגי הפעולות והמיומנויות שהם מזמנים

סוגי הפעולות והמיומנויות שהמתקנים מזמנים	מתקני המשחק	ארגז חול	בית קטן	סולם	מנהרה	מגלשה	חבל	קיר טיפוס עם	מוט כבאים	מקבילים	נדנדה עלה ויד	קורה על קפיץ	זוג מתחים	סל/משפך סל
תלייה									V	V			V	
טיפוס				V			V		V	V			V	
גלישה						V			V					
זחילה					V									
איזון (שיווי משקל)				V							V	V		
התנדנדות											V	V	V	
קפיצה				V		V								
תכנון תנועה	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
משחק סוציודרמטי	V	V												
שיתוף פעולה	V											V		V
אפשרות פעילות של כמה ילדים במקביל	V	V	V			V				V	V	V		V
פיתוח יצירתיות תנועתית	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V

טבלה ב: ציוד מומלץ לפעילות גופנית בגן הילדים

הכמות	עזרים לפעילות גופנית
5	חבלים ארוכים
2	מזרוני מסלול
1	מנהרה מתקפלת
1	מצנח
1	טרמפולינה לילדי גן
20	דלגיות
20	כריות פעילות קטנות ודקות
20	מטפחות דקות ועבות
	קוביות בגדלים שונים
6	מכוניות/משאיות גדולות (מפלסטיק או מעץ)
10	כדורי ספוג בגודל כדור עף
10	טבעות גומי או ספוג
20	חישוקים
10	כדורי טניס
10	כדורי גומי קופצים

טבלה ג: אלמנטים מומלצים בחצר הגן וסוגי הפעולות והמיומנויות שהם מזמנים

גבעות אדמה	מסלולי צמיגים	שבילי אבנים, בולי עץ בגבהים שונים	אלמנטים סביבתיים	הפעולות והמיומנויות שהאלמנטים מזמנים
				תלייה
✓	✓			טיפוס
✓				גלישה
✓				זחילה
	✓	✓		איזון (שיווי משקל)
				נדנוד
✓	✓	✓		קפיצה
✓	✓	✓		תכנון תנועה
✓				משחק סוציודרמטי
✓	✓	✓		שיתוף פעולה
✓	✓	✓		אפשרות פעילות של כמה ילדים במקביל
✓	✓	✓		פיתוח יצירתיות תנועתית

טבלה ד: עזרים חשובים לשימוש הילדים בחצר הגן

הכמות	עזרים לחצר הגן
10 מכל אחד	דליים, כפות, משפכים, מגרפות, תבניות ומסננות
6	מריצת פלסטיק
1	מחסן
2 מכל סוג	סט כלי גינה לצוות הגן: מגרפה, מעדר, מקלטר, משפכים
6 מכל סוג	סט כלי גינה לילדים: מגרפה, מעדר, מקלטר, משפכים

נספח ג המלצות לחצר הגרוטאות

(מתוך: מלכה האס, צילה גביש "אמא תראי, זה אמיתי" – חצר הגרוטאות כמשל לחינוך בילדות המוקדמת. הוצאת הקיבוץ המאוחד תשס"ט-2008)

גרוטאות הן עצמים שהאדם יצר לשימוש ואינו זקוק להם עוד.

בחצר הגרוטאות נעשה שימוש מחודש בעצמים שאין משתמשים בהם עוד בעולם המבוגרים.

חצר גרוטאות איכותית היא חוליה המקשרת בין עולם הילדים לבין עולם המבוגרים בהציעה פעילות עם עצמים, עם כלים ועם מכשירים ממשיים. מגוון הגירויים בחצר מעודד בחירה חופשית ושיתוף פעולה לסיפוק צרכיו האישיים של הילד. הקמת חצר הגרוטאות מותנית בקיומו של שטח רחב וישר. הדבר החשוב ביותר בחצר זו היא שמירה על סדרי בטיחות. בחצר הגרוטאות הילדים יכולים לפעול בהתאם לצורכיהם ולפתח כישורים מוטוריים, שכליים וחברתיים.

הגרוטאות נאספות תוך שימוש בקריטריונים קפדניים. אל החצר מתווספים חומרי טבע וחומרים שונים המובאים לגן בידי ילדים והורים והמתאימים לפעילות בחצר.

חצר הגרוטאות מכילה ארבעה סוגי פריטים, כמפורט להלן. לכל סוג תפקיד משלו. הילדים יוצרים מכל הפריטים צירופים עצמאיים ויצירתיים. אלה ארבעת הסוגים:

- **בסיסים:** גופים גדולים, כבדים ויציבים, הניתנים לניוד ולצירוף.
- **חפצי שימוש מוכרים:** אבזרים בעלי חומריות, צורה, גודל, משקל, מרקם וצבע מגוונים, המשקפים את עיסוקי המבוגרים בסביבת חיי הילדים
- **פריטים בלתי מוגדרים:** פריטים בעלי חומריות, צורה, גודל, משקל, מרקם וצבע מגוונים, המגרים את הילדים ליצירת צירופים חקרניים, עיצוביים והבעתיים
- **חומרי ניסוי:** חומרי פסולת מהתעשייה ומהטבע המשמשים חומר גלם למשחק הבעתי, לניסוי מדעי ולעיצוב אמנותי.

להלן דוגמאות לחומרים ולחפצים שאין להכניסם לחצר מחמת הסכנה: פריטים עשויים אזבסט, פיברגלס, זכוכית, מכלים שהכילו חומרים חריפים או רעילים, קרשים מהוקצעים, פריטים קטנים וכבדים העשויים ברזל יצוק, קלקר בכל צורה שהיא. כמו כן יש להקפיד להוציא מהחצר פריטים שהשתנו בהשפעת מזג האוויר ופעילות הילדים, כגון חלקי עץ שבורים שקצותיהם דוקרניים או שהם מפורקים ונותרו בהם מסמרים וברגים בולטים, צמר סלעים (המשמש לבידוד) שנחשף במכשירים חשמליים, פריטי מתכת אכולי חלודה ומתפוררים.

המחנכת וחצר הגרוטאות: מחנכת הרוצה להפוך את החצר שלה לסביבה משמעותית להתפתחות הילדים צריכה לעשות את עבודתה תוך הבנה, מסירות והתמדה:

- הבנת משמעותה של חצר הגרוטאות – הבנת המטרות החינוכיות של החצר
- תכנון התכולה של החצר
- הבנת דרכי ההתנסות והלמידה של הילדים בחצר
- התמסרות לאחריות בלעדית על החצר
- התמסרות להשקעת כוחות רוחניים בחצר
- התמסרות להשקעת כוחות גופניים בחצר
- התמדה בטיפול שוטף של החצר
- התמדה בניפוי ובחידוש של תכולת החצר
- התמדה בפעולת גומלין תיווכית עם הילדים בחצר.

5. בטיחות, ביטחון ושעת חירום

5.4 שעת חירום

5.4-11 נוהלי ההיערכות לשעת חירום / למצבי חירום בגן הילדים

תוקף ההוראה:

תאריך הפרסום:

התחולה: כל גני הילדים, בכל המגזרים.

תמצית

1. חוזר זה מרכז את כל ההוראות וההנחיות המחייבות המתייחסות לתכנון, לארגון ולביצוע של ההיערכות למצבי חירום במערכת החינוך הפורמאלית והבלתי-פורמאלית בתוך גן הילדים, בהסעות, בטיולים ובפעילות מחוץ לגן.

על מנהלת הגן לפעול לביצוען של כל הנחיות הביטחון כפי שהן תועברנה על ידי קב"ט הרשות המקומית על פי משטרת ישראל / צה"ל / פיקוד העורף ו/או הגופים המוסמכים מטעם האגף הבכיר לביטחון, לשעת חירום ולבטיחות סביבתית במשרד החינוך באמצעות מנהל תחום הביטחון, הבטיחות וההיערכות לחירום המחוזי.

חוזר זה מחליף את סעיף 5.4-7 בחוזר הוראות הקבע סח/3(ב) באותו נושא.

2. על פי החלטת הממשלה 267 מיום ב' בטבת התשל"ד והחלטה ב/146 של ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי משיבתה ביום ד', כ' בתמוז התשנ"ד, 29 ביוני 1994, תפעל מערכת החינוך ותקיים את הלימודים בשעת חירום בכל מוסדות החינוך בהתאם לאפשרויות ולתנאים המשתנים כתוצאה ממצבי חירום שונים.

רק בעלי התפקידים הקבועים בחוק ההתגוננות האזרחית התש"א-1951 רשאים להורות על איסור או על הגבלה של לימודים במוסדות החינוך בשעת התקפה או במצב מיוחד בעורף, אולם כל הוראה והנחיה המתפרסמת בעת חירום באופן רשמי באמצעי התקשורת מטעם דובר צה"ל או מטעם מפקדת

פיקוד העורף חלות מיידית גם על מוסדות החינוך, ואין להמתין להנחיות מיוחדות של מערכת החינוך.

נוסף לאמור לעיל, מפקד הפיקוד, או מי שהוסמך על ידו, מוסמך להורות – על פי שיקולים צבאיים-ביטחוניים – על אי-קיום הלימודים במרחב פיקודי או בחלק מהמרחב. במקרים אלו תימסרנה ההוראות למוסדות החינוך על הפסקת הלימודים או על חידושם על ידי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות ו/או על ידי הלשכות המחוזיות של משרד החינוך.

כל אחד ממצבי החירום עשוי להתקיים בכל רחבי המדינה, באזור אחד או באזורים אחדים, ולחול על כל התלמידים או על שכבות גיל מסוימות. מצב זה ייקרא "מצב מיוחד בעורף" או "שעת התקפה".

3. חוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951, מגדיר מהי "התקפה":

"כל אחד מאלה:

(1) הפצצה אווירית, הפגזה ארטילרית או רקטית וכל סוג אחר של ירי ארוך טווח מצד אויב

(2) ניסיון פגיעה מצד צבא של מדינת אויב..."

מבחינתו של פיקוד העורף המשמעות העיקרית של אירוע "התקפה" כמשמעותו בחוק היא אירוע שבו התרחש ירי תלול מסלול, ללא תלות בסוג הירי, ובתנאי שבוצע על ידי "אויב".

החוק קובע מהי "שעת התקפה": "הזמן שבו מתנהלת בשטח מסוים התקפה, מתחילתה או ממתן אות אזעקה, לפי המוקדם, ועד מתן אות ארגעה או עד תום עשרים וארבע שעות מתחילת ההתקפה, לפי המוקדם. אירעו כמה התקפות בפרק זמן של עשרים וארבע שעות, יחל מניין עשרים וארבע השעות האמורות מההתקפה הראשונה."

החוק קובע גם מהו "מצב מיוחד בעורף": "שוכנעה הממשלה כי קיימת סבירות גבוהה שתתרחש התקפה על האוכלוסייה האזרחית, רשאית היא להכריז, במדינה כולה או בשטח מסוים, על מצב מיוחד בעורף."

4. סעיף 9(ג) לחוק האמור קובע: (1) "שוכנע שר הביטחון כי קיימות נסיבות המצדיקות הכרזה על מצב מיוחד בעורף, והממשלה טרם הכריזה על כך, רשאי הוא להכריז על מצב מיוחד בעורף. (2) תוקפה של ההכרזה לפי סעיף קטן זה יפקע בתום 48 שעות משעה שניתנה, זולת אם בוטלה לפני כן בידי הממשלה או בידי שר הביטחון."

בסעיף 9א לפקודת המשטרה [נוסח משולב], תשל"א-1971 הוגדרו אירועי חירום אלה:

- "אירוע אסון המוני": "אירוע הגורם לפגיעה חמורה בשלום הציבור, בביטחון הנפש או ברכוש המתייחס לציבור גדול או לשטח גדול, או אירוע שיש בו חשש לפגיעה כאמור, לרבות מחמת פגע טבע, מפגע סביבתי, אירוע חומרים מסוכנים, אירוע כימי או ביולוגי, אירוע קרינה רדיולוגי, תאונה או פעילות חבלנית עוינת".
- "אירוע חומרים מסוכנים", "חומר מסוכן": "כהגדרתם בחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993".
- "אירוע כימי או ביולוגי": "אירוע שנגרם כתוצאה מפעילות חבלנית עוינת, שבעקבותיו נחשף או עלול הציבור להיחשף לחומרים כימיים או ביולוגיים שעלולים לגרום לפגיעה בשלום הציבור או בבריאותו".
- "אירוע קרינה רדיולוגי": אירוע שבעקבותיו נחשף או עלול הציבור להיחשף לקרינה מייננת במנה החורגת מרמת ההתערבות הנמוכה ביותר שנקבעה לאוכלוסיה בלוח V של המהדורה האחרונה של התקן הבין-לאומי להגנה מפני קרינה (International Basic Safety Standards for Protection against Ionizing Radiation and for Safety of Radiation Sources – IAEA

סעיף 90ב(א) לפקודה האמורה קובע: "שוכנע השר כי קיימת סבירות גבוהה שיתרחש אירוע אסון המוני או כי מתרחש אירוע אסון המוני, רשאי הוא להכריז במדינה כולה או בשטח מסוים על אירוע אסון המוני."

5. משטרת ישראל ו/או צה"ל/פיקוד העורף הם הגורמים המוסמכים להנחות את מנהלת הגן בכל הקשור לתכנית ההיערכות למצבי חירום על פרטיה וסדריה ולהוצאתה לפועל באמצעות קב"ט הרשות/קב"ט מוסדות החינוך, ובהיעדרו באמצעות מנכ"ל/מזכיר הרשות או מי מטעמו.

תמצית השינויים מהחוזר הקודם

בעקבות איומי מעשי הטרור בשנים האחרונות נוצר צורך לעדכן בחוזר זה את הנחיות ההיערכות לחירום ובעיקר את סדר הפעולות שיש לנקוט בכל אחד ממצבי החירום. כמו כן יושמו בחוזר זה לקחים ממלחמת לבנון השנייה וממצעי "עופרת יצוקה", "עמוד ענן" ו"צוק איתן".

הסטטוס: החלפה.

הוראות קודמות שחוזר זה מבטל: סעיף 5.4-7 בחוזר הוראות הקבע סח/3(ב), "נוהלי ביטחון, בטיחות ושעת חירום בגני ילדים"

הוראות קודמות בנושאים קשורים: סעיף 6.2-33 בחוזר הוראות הקבע עו/7(ב), "טיולים ופעילויות חוץ-בית-ספריות במערכת החינוך – היבטים פדגוגיים, ארגוניים, בטיחותיים וביטחוניים, ס"ק 5.17, "התנהגות במצבי חירום ביטחוני".

התפוצה

החוזר יופץ לכל העוסקים בהיערכות למצבי חירום של תלמידי מערכת החינוך: למנהלות הגן, לקב"טי מוסדות החינוך ברשויות המקומיות, למנהלי תחומי הביטחון, הבטיחות וההיערכות לחירום המחוזיים, למנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות, למנהלות מדור גני ילדים ברשות המקומית, למפקחות על הגנים ולמנהלי האגפים והמינהלים במטה משרד החינוך ובמחוזות.

אלה בעלי התפקידים האחראים על יישום הוראות החוזר:

- מנהלות הגן
- המפקחות על הגן
- מנהלות מדור גני ילדים ברשות המקומית
- מנהלי מחלקות החינוך ברשויות.

הגורם המנחה

- א. **שם היחידה:** האגף הבכיר לביטחון, לשעת חירום ולבטיחות סביבתית במשרד החינוך
- ב. **בעל התפקיד:** מנהל אגף חירום ארצי
- ג. **מספר הטלפון:** 02-5603324
- ד. **מספר הפקס:** 02-5602636
- ה. **כתובת הדוא"ל:** shaltiram@education.gov.il

תוכן העניינים

1. כללי
2. היערכות לחירום
3. סדר הפעולות באירועי שעת חירום
4. הכשרות עזרה ראשונה למנהלות הגן במסגרת ההיערכות למצבי חירום
5. נספחים

נספח א: טבלת עזר לבדיקת המרכיבים של ציוד החירום בגן הילדים

נספח ב: תרשימי זרימה לפעולות צוות הגן באירוע חירום

הוראות קבע

החלפה – 5.4-7

נספח ג: תכולת תיק מגיש עזרה ראשונה.

1. כללי

היערכותם למצבי חירום של תלמידי מערכת החינוך בכלל ובתוך גן הילדים בפרט תבצע על פי ההנחיות כפי שהן מוכתבות במלואן על ידי אגף הביטחון במשרד החינוך, ואין סמכות לשום גורם בגן הילדים או ברשות המקומית לשנותן או להקל בהן ללא אישור בכתב של מנהל אגף החירום הארצי במשרד החינוך, באמצעות קב"ט מוסדות החינוך הרשותי, על דעת מנהל תחום הביטחון, הבטיחות וההיערכות לחירום המחוזי.

2. ההיערכות לחירום

2.1 כללי

2.1.1 מצב חירום הוא תוצאה של אירוע חריג המשבש את מהלך החיים השגרתי והכולל כמה אירועים אפשריים שיש להיערך לקראתם ולתרגלם על פי סדר הפעולות המפורט ב-3 להלן.

מצב חירום מקומי, אזורי או ארצי מוכרז כאשר אירועי טבע שונים או תקלות תברואתיות חמורות עלולים לשבש בצורה חמורה את סדרי החיים בכלל ואת פעילותם של מוסדות החינוך בפרט.

2.1.2 מערכת החינוך תקיים את הלימודים במצבי חירום, אלא אם כן הורתה הנהלת משרד החינוך אחרת.

2.1.3 מנהלת הגן תעביר לידיעתן של הסייעות ושל ממלאות המקום את הוראות חוזר זה והן תכרנה את הנוהל ואת תכנית ההיערכות למצבי חירום ותדענה לפעול לפיהם.

2.2 קיום הלימודים בגני הילדים בשעת חירום

2.2.1 הלימודים בגני הילדים בשעת חירום ובמצבי חירום יתקיימו בתנאים האלה:

- א. קיים מקלט או חדר ביטחון או מרחב מוגן במבנה הגן.
- ב. יש אפשרות לאטימת המבנה כולו ו/או המקלט/חדר הביטחון/המרחב המוגן בפני חומרי לחימה כימיים.
- ג. קיום הלימודים הוא על פי החלטת קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

מומלץ שמספר המבוגרים בגן (הכוללים את מנהלת הגן ואת הסייעות) יהיה מבוגר אחד לכל 5 ילדים.

הוראות קבע

החלפה – 5.4-7

- 2.2.2 תפקידם של המבוגרים המאוששים על ידי מנהלת הגן הוא לסייע לה בכל הקשור לארגון הגן במצב חירום, ובכלל זה סיוע בהעברת הילדים לאזור המוגן, בחבישת ברדסים (אם יהיה צורך בכך), בהרגעת הילדים, בהשגחה עליהם ובהקניית תחושת ביטחון לילדים.
- 2.2.3 למרות האמור לעיל לא מן הנמנע שכתוצאה ממצב נתון בעת חירום יחול שינוי בתנאים הנדרשים להפעלת גני הילדים על פי הנחיות קב"ט מוסדות החינוך הרשות.
- 2.2.4 בכל גן ילדים חדש ייבנה מקלט/מרחב מוגן עם מערכת סינון מרכזית בעלת תו תקן.
- 2.3 תגבור גני הילדים על ידי מבוגרים**
- 2.3.1 תגבור גני הילדים לקיום הלימודים כמפורט לעיל ייעשה על ידי –
- א. הורים;
- ב. תלמידים מבתי ספר על-יסודיים (כיתות י"ב; בכפוף לאישור הוריהם);
- ג. מתנדבים מטעם הרשות המקומית.
- 2.3.2 היחס בין מספר ההורים למספר התלמידים שיתגברו את הגנים ייקבע על ידי הרשות המקומית (היחס המומלץ הוא 50%).
- 2.3.3 בתחילת שנת הלימודים תערוך מנהלת הגן רשימת הורים שיביעו את נכונותם להתנדב לתגבור הגן בשעת חירום.
- 2.3.4 מחלקת החינוך ברשות המקומית תשבץ לקראת שנת הלימודים את התלמידים מבתי הספר שסייעו לגן ותודיע למנהלת הגן את שם בית הספר שממנו יישלחו התלמידים.
- 2.3.5 לאחר שיבוץ התלמידים לגן תתאם מנהלת הגן עם מנהל בית הספר ביקור של התלמידים בגן לשם הכרת הגן, המקלט והסידורים לשעת חירום, ותקבע עם בית הספר את הנהלים לקריאת התלמידים בעת חירום, תקבל מהמנהל את פרטי התלמידים ותרשום אותם בתיק ההיערכות לשעת חירום של הגן.

- 2.3.6 פעולות שיבוץ התלמידים לגן, ביקורם בגן וסדרי התיאום לקראת מצב חירום ייעשו מדי שנה בתחילת שנת הלימודים באחריות מנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית.
- 2.3.7 יש לקיים בתחילת כל שנת לימודים, בחודש ספטמבר, תרגיל כניסה למקלט/למרחב המוגן.
- 2.4 **תכנון העברתו של גן ילדים ממבנה לא מוגן בשעת חירום למבנה חלופי מוגן**
- 2.4.1 הקביעה על שמישותו או על אי-שמישותו של גן ילדים בעת חירום היא באחריות הרשות המקומית. קביעה זו תיעשה על ידי מהנדס הרשות המקומית או על ידי מי שהסמיכה הרשות בעת רגיעה, ותעודכן במידת הצורך ומדי שנה לקראת פתיחת שנת הלימודים.
- 2.4.2 אם הגן נפסל מלמלא את ייעודו בשעת חירום (אין בו מקלט או חדר ביטחון או מרחב מוגן), תקבע הרשות המקומית מבנה חלופי שהגן יועבר אליו בשעת חירום (בית ספר סמוך, מבנה ציבורי אחר או כל מבנה שהוא).
- 2.4.3 המבנה החלופי חייב להיבדק על ידי מהנדס הרשות ולקבל את אישורו.
- 2.4.4 הרשות המקומית תתאם עם הבעלות או עם האחראי על המבנה החלופי או עם המוסד המיועד את כל הפרטים הנוגעים לקליטת הגן במצב חירום. הרשות תודיע למנהלת הגן מהו המקום שמתוכנן להעביר אליו את הגן וכן מה הם סדרי ההעברה המתוכננים.
- 2.4.5 לאחר שמנהלת הגן תקבל מהרשות המקומית הודעה על המקום המיועד להעברת הגן במצב חירום ועל סדרי ההעברה, עליה לסייר במקום המיועד לקליטת הגן, כדי להכיר אותו, ולסכם עם מנהל המקום (בית ספר, מועדון, מבנה ציבורי וכד') את כל הפרטים הנוגעים לקליטת הגן.
- 2.4.6 על מנהלת הגן לקבוע מהו הציוד שיילקח מהגן למקום המיועד לו בשעת חירום, ציוד שיאפשר את המשך פעילותו של הגן.
- 2.4.7 מנהלת הגן תשתף את כל צוות הגן בכל ההכנות ובכל הפעולות הקשורות בהפעלת הגן בשעת חירום ובמצבי חירום.

2.4.8 העברת הגן תבוצע רק לפי הוראת מנהל המחלקה לחינוך ברשות המקומית. ההודעה על העברת הגן, שתימסר למנהלת הגן, תכלול פרטים על מועד ההעברה ועל הסידורים הכרוכים בפעולה זו.

2.4.9 מנהלת הגן תודיע להורים, בכתב או בטלפון, מהי הכתובת של המבנה החלופי.

2.5 ההכנות שתיעשינה בזמן רגיעה להפעלת הגן בשעת חירום

2.5.1 בתחילת שנת הלימודים תמלא מנהלת הגן ותעדכן את פרטי המידע והתכנון של הגן בתיק הביטחון של הגן ותעביר את הדיווח הנדרש למנהל מחלקת החינוך ברשות המקומית ולקב"ט מוסדות החינוך הרשות.

2.5.2 מנהלת הגן תתכנן את סדרי העברת הילדים לאזור המוגן, את סדרי הישיבה בו ואת אופן ההפעלה הפדגוגית של הילדים בעת השהייה בו, ותתרגל פעולה זו במועדים שייקבעו לכך על ידי אגף הביטחון במשרד החינוך או על ידי קב"ט מוסדות החינוך הרשות.

2.5.3 מנהלת הגן תכין מראש כרטיס זיהוי עבור כל ילד (כרטיס שיוצמד בעת חירום לדש בגדו). בכרטיס יירשמו פרטי הילד: השם הפרטי ושם המשפחה, הכתובת ומספר הטלפון בבית התלמיד וכן מספר הטלפון הנייד של הוריו.

2.5.4 בתחילת שנת הלימודים, ולא יאוחר מסוף חודש ספטמבר, וביום שבו נערך תרגיל ההתגוננות הארצי למוסדות החינוך יתורגלו הילדים והוריהם בכניסה לאזור המוגן, בשהייה בו וביציאה ממנו. פעולות אלו תבוצענה בהתאם להנחיות משרדנו.

2.5.5 בתיק הביטחון של הגן תהיה רשימה מעודכנת של הורי התלמידים, כתובתם ומספרי הטלפון הניידים כדי שבשעת הצורך אפשר יהיה לבקש מהם להתנדב ולמלא תורנות תגבור בגן.

2.5.6 מנהלת הגן תבצע את תרגילי ההיערכות לשעת חירום הבאים כמפורט בתכנית העבודה השנתית:

א. תרגיל כניסה למרחב מוגן עד 15 בספטמבר

ב. תרגיל רעידת אדמה עד 30 בספטמבר

ג. תרגיל פינוי בעקבות שרפה

ד. תרגיל חפץ חשוד

הוראות קבע

החלפה – 5.4-7

- ה. תרגיל כניסה למרחב המוגן מהחצר
- ו. תרגיל מוסדות חינוך ארצי.
- 2.5.7 בסמכותו של קב"ט מוסדות החינוך הרשותי להנחות את מנהלת הגן לבצע גם תרגיל חומרים מסוכנים.
- 2.5.8 יש לבצע פעמיים בשנה תרגיל יציאה משער החירום עד לשטח כינוס.
- 2.5.9 כל תרגיל ראשון של מנהלת גן חדשה המתבצע בגן מומלץ שיהיה בנוכחות קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.
- 2.6 **הפעולות בעת כוננות ובשעת חירום להגברת המוכנות בעקבות שינויים ביטחוניים המוגדרים על ידי גורמי הביטחון**
- 2.6.1 הודעה על מצב כוננות או חירום תימסר למנהלת הגן על ידי הרשות המקומית.
- 2.6.2 להלן הפעולות שעל מנהלת הגן לבצע עם קבלת הנחיה על מצב כוננות או חירום:
- א. **במצב כוננות**
- (1) יש לבדוק את המקלט/המרחב המוגן ולפנות את כל הפריטים המיותרים הנמצאים בו כדי להכשירו לייעודו תוך 4 שעות ממתן ההנחיה.
 - (2) יש לבדוק את פתחי החירום (בגנים שקיימים בהם פתחי חירום) ולוודא שהדלתות נפתחות ונסגרות בקלות.
 - (3) בכיתת גן שקיימים בה עדיין סורגים ננעלים יש לתרגל את פתיחתם ואת סגירתם.
 - (4) יש לבדוק את שלמות ציוד החירום וציוד העזרה הראשונה ואת כשירותם ולהשלים במידת הצורך פריטים חסרים, בהתאם לתקנים, תוך 4 שעות ממתן ההנחיה.
 - (5) יש לתרגל את הילדים בכניסה למקלט/למרחב המוגן, בשהייה בו וביציאה ממנו.
 - (6) יש ליצור קשר עם ההורים ועם בית הספר שתלמידיו משובצים לתגבור הגן ולתת התראה באשר לאפשרות שהתלמידים וההורים ייקראו לתגבור הגן.

- (7) יש לעדכן את כרטיסי הזיהוי של הילדים ולהיערך לחלוקתם.
- (8) יש להקפיד לרשום ביומן מדי בוקר את נוכחות הילדים בגן.
- (9) יש לבדוק אם פתחי החירום במקלט/במרחב המוגן אטומים כנדרש, וזאת על ידי בדיקת התקינות של רצועות הגומי שבדלתות פתחי החירום. אם הרצועות פגומות או חסרות, יש להדביק על משקופי הפתחים סרטי איטום.
- (10) יש להודיע להורים על שינוי כתובת הגן ועל דרכי התקשורת עמו במקרה שהוא עובר למבנה חלופי.

ב. במצב חירום

- (1) יש לזמן הורים ותלמידי תיכון בהתאם לתכנון המוקדם.
- (2) יש לענווד לילדי הגן את תגי הזיהוי שהוכנו מראש.
- (3) יש להקפיד מדי בוקר על רישום נוכחות של הילדים.
- (4) יש לרשום מדי יום את פרטי ההורים והתלמידים המתגברים את הגן.
- (5) בגן ילדים העובר למבנה אחר יש לפעול במקום החדש לפי נוהלי הביטחון, הבטיחות וההיערכות לחירום הקבועים באותו מקום, ומנהלת הגן תתדרך ותתרגל את ילדי הגן בהתאם.
- (6) לקראת שעת חירום ובמהלכה תפורסמנה בכל מקרה הוראות והנחיות למוסדות החינוך על ידי הרשות המקומית, ובתוכן לגני הילדים, כיצד לנהוג ואיך לפעול.

ג. דיווח

במצבי כוננות וחירום על מנהלת הגן לדווח, לפי דרישה, לרשות המקומית או לפיקוח, על היערכות הגן לקראת שעת חירום ועל פעולת הגן בעת חירום, וכן על כל פרט נוסף שיידרש.

2.7 תקן הציוד למקלט/למרחב מוגן בגודל של עד 20 מ"ר – גן ילדים – על פי תקנות ההתגוננות האזרחית (ציוד ושילוט במקלטים ובמחסנים ציבוריים), התשמ"א-1981

מס' סיד'	שם הפריט	הכמות	הערות
1.	בית שימוש כימי	1	או בית שימוש רגיל מחובר למערכת הביוב
2.	מכל מים בן 100 ליטר עשוי מחומר p.v.c	1	במקום מכל מים גדול אפשר לשים 5 מכלי מים של 20 ליטר כל אחד (המכל יכול להיות גם מפלסטיק)
3.	תאורת חירום	2	
4.	נוזל לחיטוי	2 ליטר	
5.	שקיות ניילון לאשפה	50	
6.	ארון פח	1	
7.	כוסות חד-פעמיות	80	
8.	נייר טואלט	3 גלילים	
9.	רדיו טרנזיסטור	1	עם סוללות
10.	נקודת התחברות לטלפון ולאנטנת טלוויזיה	1	
11.	פנס רנאור	1	
12.	תיק עזרה ראשונה	1	תכולת התיק כמפורט בנספח ג להלן
13.	אלונקה מתקפלת מאלומיניום	1	
14.	סרט דביק לאיטום	2 גלילים	
15.	סחבה	1	
16.	עמדת כיבוי אש הכוללת – – מחבת כיבוי – את חפירה	1 1	

הערות

א. את כל הציוד המפורט לעיל אפשר לאחסן במחסן מרכזי ברשות המקומית/בבעלות, בתנאי שבמצב כוננות ב' אפשר יהיה להכניס את כל הציוד למקלט תוך 4 שעות ממתן ההנחיה. יש להכין תכנית היסעים מפורטת לפיזור הציוד, ובכלל זה פרטי האחראי לחלוקתו.

ב. ארגון הציוד ורכישתו הם באחריות הרשות המקומית/הבעלות.

2.8 ציוד כיבוי אש

- א. ברז שרפה "2 – 1
- ב. גלגלון "3/4 באורך 25 מ' – 1
- ג. זרנוק "2 – 2
- ד. מזנק רב שימושי – 1
- ה. 2 מטפי כיבוי מסוג אבקה בני 6 ק"ג או 4 מטפים בני 3 ק"ג כל אחד
- ו. ארון לתכולת הציוד עם סידורי נעילה.

3. סדר הפעולות באירועי שעת חירום

3.1 ירי טילים

כשהתלמידים בתוך מבנה הגן

- עם שמיעת האזעקה – מתן הנחיה על ידי מנהלת הגן/הסייעת לכל הילדים להיכנס למקלט/למרחב המוגן/לחדר הביטחון ולשבת על הרצפה
- התארגנות המנהלת/הסייעת כמובילה בראש, עם יומן נוכחות בידה
- בדיקת הנוכחות של כל הילדים על פי רשימה שמית
- דיווח למוקד הרשותי וקבלת הנחיות להמשך
- הפעלת התכנית "הפגה פדגוגית"
- חזרה לפעילות או יציאה הביתה, בהתאם להנחיות הביטחון של הרשות המקומית.

כשהתלמידים בחצר

- עם שמיעת האזעקה – מתן הנחיה על ידי מנהלת הגן/הסייעת לכל הילדים להיכנס לתוך הגן למקלט/למרחב המוגן ולשבת על הרצפה
- התארגנות מנהלת הגן/הסייעת כמובילה בראש ויומן נוכחות בידה
- בדיקת הנוכחות של כל התלמידים על פי רשימה שמית
- דיווח למוקד הרשותי וקבלת הנחיות להמשך
- הפעלת התכנית "הפגה פדגוגית"

- חזרה לפעילות או יציאה הביתה על פי הנחיות גורמי הביטחון ברשות המקומית.

בגן שנבנה כולו כמרחב מוגן ייעודי והמצוי באזור שמופעלת בו מערכת "צבע אדום"

- מתן הנחיה על ידי מנהלת הגן להישאר במרחב המוגן
- לאחר 5 דקות ו/או על פי הנחיות גורמי הביטחון **ברשות המקומית** – המשך הפעילות.

3.2 חפץ חשוד / מכונית חשודה

- עם זיהוי החפץ החשוד – הרחקת כל האנשים מקרבת החפץ החשוד (המזהה יישאר בתצפית מאחורי מחסה בקרבתו וישלח אדם נוסף שיוודע למנהלת הגן / לסייעת)
- המשך צפייה בחפץ כדי לוודא שלא יתקרבו אליו ילדים או עוברי אורח והחלטה על מקום הפינוי
- הפעלת לחצן המצוקה
- מתן הנחיה לכל התלמידים להתרכז במקום המרוחק מהחפץ החשוד ומאחורי מחסה
- בדיקת הנוכחות של כל התלמידים על פי רשימה שמית
- דיווח למשטרת ישראל ולמוקד הרשות
- הפעלת התכנית "הפגה פדגוגית"
- הגעת חבלן משטרה וטיפול בחפץ החשוד
- חזרה לפעילות על פי הנחיות משטרת ישראל/צה"ל וגורמי הביטחון ברשות המקומית.

3.3 ירי מנשק ו/או שמיעת פיצוץ

כשהתלמידים בתוך מבנה הגן

- עם הישמע קול פיצוץ או ירי – מתן הנחיה של מנהלת הגן/הסייעת לכל התלמידים להכנס למרחב המוגן
- הפעלת לחצן המצוקה
- בירור נסיבות הירי ו/או הפיצוץ על ידי מנהלת הגן/הסייעת עם קב"ט מוסדות החינוך הרשותי ו/או עם המוקד הרשותי

- בדיקת הנוכחות של כל התלמידים על פי רשימה שמית
- ביצוע פעילות הפגה פדגוגית
- המשך הפעילות על פי הנחיית גורמי הביטחון ברשות המקומית.

כשהתלמידים בחצר

- עם הישמע קול פיצוץ ו/או ירי – מתן הנחיה על ידי מנהלת הגן/הסייעת להיכנס למרחב המוגן
- הפעלת לחצן המצוקה
- בירור נסיבות הירי / הפיצוץ עם קב"ט מוסדות החינוך הרשותי ו/או עם המוקד הרשותי
- הפעלת התכנית "הפגה פדגוגית"
- חזרה לפעילות בהתאם להנחיות גורמי הביטחון ברשות המקומית.

3.4 ירי או פיגוע לעבר אוטובוס

- מתן הנחיה על ידי מלווה האוטובוס/נהג האוטובוס לכל הנוסעים לשכב על הרצפה ולגונן על הראש באמצעות הידיים
- מתן הנחיה לנהג על ידי מלווה האוטובוס להמשיך בנסיעה מחוץ לטווח הירי עד לקבלת הנחיות מגורמי הביטחון
- ביצוע סריקה באוטובוס ובדיקת מצבם של הילדים
- דיווח באמצעי הקשר לגורמי הביטחון ו/או למוקד הרשותי ומסירת פרטי האירוע ומיקומו המדויק
- טיפול בנפגעים, אם יש כאלה
- המתנה לכוחות החילוץ
- המשך הנסיעה או העברת התלמידים לאוטובוס אחר, על פי הנחיות גורמי הביטחון
- בדיקת הנוכחות של כל התלמידים על פי רשימה שמית.

3.5 רעידת אדמה

כשהתלמידים בתוך מבנה הגן

- מתן הנחיה על ידי מנהלת הגן/הסייעת ליציאה מהגן לשטח כינוס הרחוק ממבנים, מעצים ומכבלי חשמל
- בדיקת הנוכחות של כל התלמידים על פי רשימה שמית

הוראות קבע

החלפה – 29–6.2

- הפעלת לחצן מצוקה
- דיווח למוקד הרשות
- הפעלת התכנית "הפגה פדגוגית"
- חזרה לפעילות בגן או יציאה הביתה על פי הנחיות גורמי הביטחון ברשות המקומית ולאחר בדיקה שאין סדקים במבנה הגן
- בדיקת הנוכחות של כל התלמידים בחזרה לגן.

כשהתלמידים בחצר

- עם התרחשות הרעידה - מתן הנחיה על ידי מנהלת הגן/הסייעת ליציאה לשטח כינוס רחוק ממבנים, מעצים ומכבלי חשמל
- בדיקת הנוכחות של כל התלמידים על פי רשימה שמית
- דיווח למוקד הרשות
- הפעלת התכנית "הפגה פדגוגית"
- חזרה לגן או יציאה הביתה, בהתאם להנחיות גורמי הביטחון ברשות המקומית ולאחר בדיקה שאין סדקים במבנה הגן
- בדיקת הנוכחות בחזרה לגן.

שיטפונות והצפות 3.6

- הפסקת כל פעילות בחצר
- דיווח למוקד הרשות
- במקרה של שיטפון או הצפה בגן – הוצאת כל הילדים מיד אל מחוץ לאזור המוצף.
- המשך הפעילות על פי הנחיות גורמי הביטחון ברשות המקומית.

שלג כבד 3.7

- הישארות בתוך מבנה הגן
- הבטחת הימצאותם של אמצעי חימום בגן
- ביצוע תרגילי ספורט לחימום הגוף.

שרפה 3.8

במקרה של התפרצות אש שאפשר לכבותה באמצעי הכיבוי של הגן

- הרחקת התלמידים מאזור האש

הוראות קבע

החלפה – 29–6.2

- ניתוק זרם החשמל וברז הגז
 - הפעלת מטפי הכיבוי על ידי מנהלת הגן / הסייעת
 - הפעלת לחצן המצוקה ודיווח למוקד הרשות
 - השתלטות על מוקד האש
 - חזרה לפעילות.
- במקרה של התפרצות אש שצוות הגן אינו יכול לכבות**
- הרחקת הילדים מאזור האש מחוץ לגן
 - הפעלת לחצן המצוקה
 - ניתוק זרם החשמל והגז
 - דיווח לתחנת כיבוי אש מקומית
 - הוצאת התלמידים מהגן בשני טורים ומנהלת הגן/הסייעת בראש ויומן נוכחות בידה
 - תנועה לשטח כינוס בציר שאינו מסכן את התלמידים
 - בדיקת הנוכחות של התלמידים על פי רשימה שמית
 - דיווח למוקד הרשות
 - הפעלת התכנית "הפגה פדגוגית"
 - חזרה לגן או יציאה הביתה על פי הנחיות גורמי הביטחון ברשות.
- 3.9 דליפת חומרים מסוכנים**
- מתן הנחיה לכל התלמידים להיכנס לגן ולשבת על הרצפה
 - סגירת החלונות והדלתות
 - כיבוי המזגנים
 - הפעלת לחצן המצוקה
 - בירור נסיבות הדליפה במוקד הרשות
 - המשך הפעילות על פי ההנחיות של גורמי הביטחון.

4. הכשרות עזרה ראשונה למנהלות הגן במסגרת ההיערכות למצבי חירום

4.1 כללי

אגף הביטחון במשרד החינוך מעודד ומאפשר לכל מנהלת גן לעבור הכשרה של מגישת עזרה ראשונה. הכשרה זו אינה מיועדת לסייעות בגן.

4.2 השיטה

4.2.1 כל מכללה וסמינר למורים חייבים להכשיר כל מנהלת גן בקורס מגישי עזרה ראשונה שמשכו 30 שעות.

4.2.2 כל מנהלת גן המעוניינת לבצע את הקורס ולהכלילו במסגרת שעות לגמול השתלמות חייבת לבצע קורס שמשכו 30 שעות.

4.2.3 כל בוגר קורס מגישי עזרה ראשונה מחויב, בצמוד ולפני תום שנה ממועד תום ביצוע ההכשרה הבסיסית, לבצע רענון שמשכו 6 שעות פעם בשנה. אם הוא לא יבצע רענון בתום השנה, תישלל ממנו התעודה ולא יהיה כשיר לשמש מגיש עזרה ראשונה.

4.2.4 השתלמות החייאה בהיקף של 4 שעות מיועדת לסגלי הוראה/לגננות ולסייעות שאין באפשרותם לבצע את הקורס במלואו.

4.3 שלבי הביצוע

4.3.1 כל מנהלת גן המעוניינת לבצע את הקורס או רענון תגיש בקשה למפקחת או לקב"ט מוסדות החינוך ברשות המקומית.

4.3.2 קב"ט הרשות המקומית או המפקחת הכוללת ירכזו את הדרישות ויגישו אותן למנהל תחום הביטחון המחוזי במשרד החינוך ברשימה מפורטת שתכלול פרטים אלו:

א. כמות המועמדים (לא יותר מ-25 ולא פחות מ-16 לקבוצה)

ב. הכתובת המדויקת לביצוע הקורס/הרענון

ג. מועדי ביצוע הקורס/הרענון

ד. שעות ביצוע הקורס/הרענון

ה. פרטי האחראי לקורס/לרענון

ו. הגדרת סוג הקורס (בסיסי, רענון, החייאה).

4.3.3 הממונה על ההכשרות במחוז יגיש את הבקשה למנהל אגף ההכשרות באגף הביטחון של משרד החינוך.

4.3.4 מנהל אגף ההכשרות יאשר את הקורס/הרענון ויוציא אישור בכתב לממונה על ההכשרות במחוז, עם העתק לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי ולחברה המקצה את המדריכים.

4.3.5 לאחר קבלת האישור ייערך תיאום טלפוני בין הקב"ט האחראי ברשות לבין החברה.

4.3.6 ביום פתיחת הקורס/הרענון יכין קב"ט הרשות רשימת שמות מודפסת עם מספרי תעודת הזהות של כל משתתפי הקורס ויעביר אותה למדריך.

4.3.7 האחריות לפתיחת סמל קורס היא על החברה המכשירה.

4.3.8 ביום פתיחת הקורס/הרענון יתייצב המדריך מהחברה עם הציוד הזה:

- ציוד עזרה ראשונה להדגמה

- יומן השתלמויות

- דף ריכוז נוכחות יומית.

4.3.9 בסיום הקורס תעביר החברה למנהל תחום ההכשרות במשרד את המסמכים האלה:

- דף רישום נוכחות וציונים סופיים

- תעודות מודפסות ומנוילנות על שם המשתלמים שסיימו בהצלחה את הקורס או את הרענון.

4.3.10 מנהל תחום ההכשרות במשרד יקבל את תעודות המסיימים ויעבירן למחוז.

4.3.11 הממונה במחוז יעביר את התעודות של סיום הקורס לקב"ט הרשות ואת יומן ההשתלמות למחלקת ההשתלמות המחוזית, כדי שהמשתלמים יקבלו גמול השתלמות.

4.3.12 יומן ההשתלמות ימולא כנדרש על ידי המדריך ויימסר לרכז הקורס/לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי, והוא יעביר אותו לקב"ט המחוזי.

4.4 הנחיות כלליות

4.4.1 את הקורס הבסיסי של 30 שעות אפשר לבצע בדרכים האלה:

- 4 ימי אימון רצופים, בין השעות 8:30-15:30

- 6 מפגשים בני 4 שעות כל מפגש ועוד 2 מפגשים בני 3 שעות כל מפגש, פעם בשבוע, בין השעות-16:00-20:00.
- 4.4.2 את הרענון שמשכו 6 שעות יש לבצע במפגש אחד.
- 4.4.3 אפשר לבצע השתלמות החייאה שמשכה 4 שעות.
- 4.4.4 משתתף שייעדר מיותר מ-4 שעות מהקורס לא יוסמך.
- 4.4.5 יש לתכנן את ההשתלמויות –
- לימי חופשה במהלך שנת הלימודים ובחופשת הקיץ ;
- לשעות אחר הצהריים והערב, החל מהשעה 16:00 ;
- לימים חופשיים של עובדי ההוראה.

5. נספחים

נספח א טבלת עזר לבדיקת המרכיבים של ציוד החירום בגן הילדים

מס'	הנושא	מהות הבדיקה	תקין	לא תקין	הערות
1.	תיק המע"ר (מגיש עזרה ראשונה)	הימצאות תיק מע"ר – 1			תכולת התיק על פי התקנים ותוקף הפריטים
2.	המקלט/ המרחב המוגן	מקלט/מרחב מוגן בגודל 12 מ"ר			על פי התכולה המפורטת בחוזר זה
3.	ציוד החירום לגן	ציוד חירום על פי חוק הג"א			על פי התכולה המפורטת בחוזר זה
		רשימה שמית			
		תכנית הפגה פדגוגית			
		משחקים שונים			
4.	ציוד הכיבוי	ברז שרפה – 1			
		גלגלון באורך 25 מ' – 1			
		זרנוק – 2			
		מזנק רב שימושי – 1			
		2 מטפי כיבוי מסוג אבקה של 6 ק"ג או 4 מטפים של 3 ק"ג			
5.	ציוד ייעודי לגני חינוך מיוחד	תרופות בעלות תוקף שימוש			

נספח ב תרשימי זרימה לפעולות צוות הגן באירוע חירום

1. סדר הפעולות בעת שרפה

השלב	מנהלת הגן	הסייעת*
1.	השמעת אות מוסכם (במשרוקית) לריכוז הילדים	- פתיחת כל דלתות הגן - הורדת מפסק החשמל - סגירת ברז הגז - ניסיון לכבות את האש
2.	הובלת כל ילדי הגן לשטח כינוס - שטח פתוח	- סריקת כל מבנה הגן כדי לוודא שלא נשאר ילד בתוכו
3.	בדיקת נוכחות לפי שמות מתוך רשימה	- לקיחת תיק חירום - רשימת הילדים ורשימת מס' הטלפונים של ההורים - לקיחת תיק ע"ר וטלפון נייד
4.		הרגעת הילדים והפעלתם
5.		המשך הפעלה על פי הנחיות גורמי הביטחון
6.	בסיום האירוע - בדיקת נוכחות ודיווח לקב"ט	

* בגנים שיש בהם סייעת שנייה באחריות הרשות המקומית להגדיר לכל סייעת את תפקידיה.

2. סדר הפעולות בעת אירוע של חפץ חשוד

השלב	מנהלת הגן	הסייעת
1.	השמעת אות מוסכם (במשרוקית)	
2.	ריכוז הילדים ליד המנהלת	- סגירת הדלת המובילה לאזור החפץ החשוד - פתיחת המרחב המוגן
3.	הובלת כל ילדי הגן לשטח כינוס או למרחב מוגן	סריקת כל מבנה הגן כדי לוודא שלא נשאר ילד בתוכו
4.	בדיקת נוכחות מתוך רשימה שמית	לקיחת תיק ע"ר + טלפון נייד
5.	הרגעת הילדים והפעלתם	
6.	המשך הפעלת הילדים	
7.	בסיום האירוע - בדיקת נוכחות ודיווח לקב"ט	

3. סדר הפעולות בעת אירוע רעידת אדמה

השלב	מנהלת הגן	הסייעת
1.	הוצאת הילדים לשטח פתוח	
2.	מתן הנחיה לילדים לצאת ממנה הגן	
3.		- הפעלת לחצן מצוקה - הודעה למוקד הרשות/לקב"ט
4.	הובלת כל ילדי הגן לשטח כינוס - לשטח פתוח	
5.	בדיקת הנוכחות לפי שמות מתוך רשימה	
6.	הרגעת הילדים והפעלתם	
7.	בסיום האירוע - בדיקת נוכחות ודיווח לקב"ט	

החלפה – 29–6.2

הוראות קבע

4. סדר הפעולות בעת אירוע בריחת ילד מהגן

- הפעלת לחצן המצוקה
- דיווח למוקד הרשות/לקב"ט
- העברת פרטי הילד לקב"ט, ובכלל זה תיאור הלבוש
- יידוע ההורים על ידי מנהלת הגן
- איתור הילד בכל האמצעים בסיוע המשטרה.

5. סדר פעולות לטיפול בילד שנפגע

- הפעלת לחצן המצוקה
- הזעקת המוקד הרפואי
- טיפול ראשוני על ידי צוות הגן
- פינוי הילד בליווי איש צוות מהגן או אחד ההורים
- עדכון טלפוני לקב"ט
- הוצאת דוח אירוע בכתב.

נספח ג תכולת תיק מגיש עזרה ראשונה

מס'	שם הפריט	הכמות	הערות
1.	תרמיל גב תואם לתכולה	1	
2.	משולש בד	5	
3.	תחבושת אישית	2	
4.	תחבושת בינונית	1	
4.	חסם עורקים	1	מומלץ מדגם C-A-T
6.	אגד (תחבושת)	10	מגדלים שונים
7.	איספלנית (מיקרופור)	3	
8.	פלסטר	20	
9.	מלע"ק (מספריים)	1	
10.	פד גזה סטרילי	20	
11.	סד קשיח לקיבוע	1	מומלץ מדגם SAM SPLINT
12.	מזרק אפיפן לילד	1	
13.	סביעור	1	
14.	מסכת כיס להנשמה	1	
15.	תחבושת לכוויות (כדוגמת ברנשילד)	3	
16.	שמיכה היפוטרמית	1	
17.	כפפות חד-פעמיות	10	זוגות
18.	פנס ראש	1	סוללות מחוץ לפנס
19.	תחבושות אלסטיות ברוחב 8 ס"מ	3	
20.	מנתבי אוויר (A.W) בגדלים 3,2,1	3	אחד מכל גודל

6. דרכי הוראה

6.2 טיולים ופעילות חוץ-בית-ספרית

6.2-34 טיולים ופעילות חוץ בגן הילדים – היבטים בטיחותיים וביטחוניים

תוקף ההוראה:

תאריך הפרסום:

התחולה: כל גני הילדים, בכל המגזרים.

תמצית ההוראה

1. חוזר זה מרכז את כל ההוראות וההנחיות המחייבות המתייחסות לתכנון, לארגון ולביצוע של הביטחון, הבטיחות וההיערכות למצבי חירום במערכת החינוך הפורמאלית והבלתי פורמאלית בטיולים ובכל פעילות מאורגנת מחוץ לגן.

החוזר מבטל את סעיף 6.2-29 בחוזר הוראות הקבע סח/3(ב) באותו נושא ובא במקומו.

2. הנחיות הביטחון לטיולים ולפעילות מחוץ לגן מוכתבות על ידי הגורמים הביטחוניים (המשטרה, צה"ל), כל אחד בתחום אחריותו הגזרתית, על פי החלוקה המופיעה במפת תיאום הטיולים.

האגף הבכיר לביטחון הוא הגורם המוסמך המונחה מטעם משטרת ישראל וצה"ל בתחום הטיולים של מערכת החינוך והמנחה את מנהלי תחום הביטחון, הבטיחות והחירום המחוזיים, קב"טי מוסדות החינוך ברשויות המקומיות ופקחי הטיולים.

3. על מנהלת הגן לדאוג לביצוע הנחיות הבטיחות בטיולים ובפעילות מחוץ לגן, וכן כל הנחיות הביטחון כפי שהן תועברנה על ידי קב"ט הרשות המקומית על פי משטרת ישראל ו/או הגופים המוסמכים מטעם האגף הבכיר לביטחון,

הוראות קבע

החלפה – 6.2-29

לשעת חירום ולבטיחות סביבתית במשרד החינוך באמצעות מנהל תחום הביטחון, הבטיחות וההיערכות לחירום המחוזי.

תמצית השינויים מהחוזר הקודם

בעקבות התגברות מעשי הטרור בשנים האחרונות פורסמו הנחיות חדשות של גורמי הביטחון. כמו כן עודכנו הנחיות המשטרה וצה"ל ליציאה לפעילות מחוץ לגן בשל אירועים שונים שבהם נפגעו ילדים.

הסטטוס: החלפה.

הוראות קודמות שחוזר זה מבטל: סעיף 6.2-29 בחוזר הוראות הקבע סח/3(ב), "טיולים ופעילות חוץ בגן הילדים – היבטים בטיחותיים וביטחוניים"

הוראות קודמות בנושאים קשורים: ס"ק 4, "הבטחת הבטיחות בטיולים ובפעילויות חוץ-בית-ספריות", בתוך סעיף 6.2-33 בחוזר הוראות הקבע עו/7(ב), "טיולים ופעילויות חוץ-בית-ספריות במערכת החינוך – היבטים פדגוגיים, ארגוניים, בטיחותיים וביטחוניים".

התפוצה

החוזר יופץ לכל העוסקים באבטחה ובביטחון של תלמידי מערכת החינוך: למנהלות הגן, לקב"טי מוסדות החינוך ברשויות המקומיות, למנהלי תחומי הביטחון, הבטיחות וההיערכות לחירום המחוזיים, למנהלי מחלקות החינוך ברשויות המקומיות, למנהלות מדור גני ילדים ברשות המקומית, למפקחות על הגנים ולמנהלי האגפים והמנהלים במטה משרד החינוך בירושלים ובמחוזות.

יישום ומעקב

אלה בעלי התפקידים המופקדים על יישום הוראות החוזר:

- א. מנהלות הגן
- ב. המפקחות על הגן
- ג. מנהלי מחלקות החינוך הרשותיים
- ד. מנהלות מדור גני ילדים ברשויות המקומיות.

הגורם הממונה על התחום

- א. **שם היחידה:** האגף הבכיר לביטחון, לשעת חירום ולבטיחות סביבתית במשרד החינוך
- ב. **בעל התפקיד:** סגן מנהל אגף הביטחון והממונה על הביטחון והבטיחות בטיולים
- ג. **מספר הטלפון:** 02-5603002
- ד. **מספר הפקס:** 02-5603716

תוכן העניינים

1. המשנה החינוכית
2. כללי
3. היבטים בטיחותיים בטיול
4. היבטים ביטחוניים בטיול
5. נספח: ביטוח הורים מתנדבים

1. המשנה החינוכית

הטיול הוא מרכיב מרכזי בתהליך עיצוב הילד והקניית ערכים הקשורים ביחסים שבין הילד לארצו. משרד החינוך רואה חשיבות רבה ביציאה לטיולים המשתלבים בתכנית הלימודים.

2. כללי

2.1 מילון מונחים הקשורים בטיול

- 2.1.1 **טיול מאורגן:** קבוצה מאורגנת של מטיילים ברגל וברכב המונה 8 ילדים לפחות.
- 2.1.2 **מפת תכנון ותיאום טיולים:** מפה הכוללת את חלוקת האזורים ותחומי האחריות הביטחונית של משטרת ישראל וצה"ל.
- 2.1.3 **אזור 1:** האזור הנמצא בצמוד לגבולות המדינה ובשטחי יו"ש, ובו האחריות הביטחונית היא על צה"ל.
- 2.1.4 **אזור 1א':** אזור שהוא חלק מאזור 1 אך אינו צמוד לגבולות המדינה, ובו האחריות הביטחונית היא על צה"ל.
- 2.1.5 **אזור 2:** אזור שאין בו רצף התיישבותי, והוא באחריות ביטחונית של משטרת ישראל.
- 2.1.6 **אזור 3:** אזור מרכז המדינה, מאזור החולה בצפון דרך הגלבוע, רצועת החוף, פרוזדור ירושלים ודרומה עד אשקלון בדרום מערב וכביש באר שבע-דימונה בדרום, שיש בו רצף התיישבותי, והוא באחריות הביטחונית של משטרת ישראל.

- 2.1.7 **הלשכה הארצית לתיאום טיולים:** גוף המופעל באמצעות זכיון, ומנפיק את האישור לטיול בהתאם לאזורים המחייבים.
- 2.1.8 **חדר מצב טיולים:** גוף המופעל על ידי אגף הביטחון של משרד החינוך ופועל במשך 24 שעות ביממה, ותפקידו לסייע לגוף המטייל בעת ביצוע הטיול.
- 2.1.9 **פקח טיולים:** בעל תפקיד המופעל באמצעות זכיון ותפקידו לפקח על ביצוע הטיול על פי ההנחיות ולסייע לגוף המטייל בעת הצורך.
- 2.1.10 **תיק הטיול:** תיק המרכז בתוכו את כל הפעילות המתוכננת של הגן המטייל, ומכיל בתוכו רשימות של הילדים, המאבטחים החמושים, המלווים הרפואיים וההורים המלווים, אישורי ההורים, בעיות רפואיות שיש לילדים, פרטי חברת ההסעה ופירוט האתרים המתוכננים לטיול, ובכלל זה מספרי טלפון, אישור מפקחת פדגוגית ואישור הלשכה לתיאום טיולים.
- 2.1.11 **רחצה:** כל פעילות שחייה בברכה או בים שאינה כוללת שיעורי שחייה.
- 2.1.12 **מאגר מים:** כל מקום המכיל מים שלא אושר כברכת שחייה או כחוף רחצה מוכרז.
- 2.1.13 **גב מים:** גומה, שקע מלא במים באורך וברוחב משתנים ממקום למקום הנמצא בדרך כלל באפיק זרימה של נחל.
- 2.1.14 **מקווה מים:** מקום טבעי או מלאכותי לאיסוף מים.
- 2.1.15 **מים רדודים:** גב או מקווה מים שגובה המים בו אינו מגיע לגובה הברכיים של הילד הנמוך בקבוצה.
- 2.1.16 **אישור טיול:** אישור בכתב הניתן על ידי הלשכה לתיאום טיולים/חדר מצב, לקיום הטיול על פי הנחיות הביטחון והבטיחות.
- 2.1.17 **טיול קצר:** יציאה של ילדי הגן לטיול רגלי של קילומטר אחד לכל היותר בתוך היישוב.
- 2.1.18 **טיול ארוך:** יציאה של ילדי הגן לטיול רגלי או רכוב בתוך היישוב או מחוצה לו.
- 2.1.19 **רכב להסעת ילדים:** רכב שאושר על ידי משרד התחבורה, שרשיונו כולל אישור להסעת תלמידים, וגילו אינו מעל 10 שנים על הכביש אם הוא רכב רגיל, אינו מעל 14 שנה אם הוא רכב של המועצות האזוריות ואינו מעל 15 שנה אם הוא רכב מוגן ירי.

2.2 בעלי תפקידים בטיול

- 2.2.1 **מנהלת הגן:** אחראית על ביצוע כל ההנחיות המפורטות בחוזר זה.
- 2.2.2 **סייעת הגן:** עובדת רשות מקומית/בעלות המסייעת למנהלת הגן בקיום הטיול.
- 2.2.3 **הורה מלווה:** הורה של אחד מילדי הגן המסייע למנהלת הגן בקיום הטיול מההיבט הבטיחותי.
- 2.2.4 **מאבטח חמוש:** בעל תפקיד הנושא נשק שאושר לשמש מאבטח חמוש בטיול (ראה ב-4.2 להלן).
- 2.2.5 **מלווה רפואי:** בעל תפקיד שעבר הכשרה מתאימה לסוג המלווה ומשמש מלווה רפואי בטיול.
- 2.2.6 **מדריך:** בעל תפקיד שעבר הכשרה של מדריך טיולים למערכת החינוך ונושא תעודה בת תוקף בהתאם.

2.3 קשר עם ההורים

- 2.3.1 **הודעה להורים:** יש לשלוח להורים חוזר בתחילת שנת הלימודים ובו פירוט של תכנית הטיולים של הגן.
- 2.3.2 **אישור הורים:** על ההורים לשלוח לגננת הודעה בכתב שהם מאשרים את יציאתו של הילד לכל טיול בנפרד, ובה עליהם לציין אם לילד יש בעיות רפואיות חריגות ולפרטן.
- 2.3.3 **כינוס התלמידים ופיזורם:** כינוס התלמידים ופיזורם יבוצע אך רק בגן הילדים.
- 2.3.4 **ביטוח הורים מתנדבים:** ראו בנספח להלן.

3. היבטים בטיחותיים בטיול

3.1 הקדמה

פרק זה הוא תקציר של ס"ק 4, "הבטחת הבטיחות בטיולים ובפעילויות חוץ-בית-ספריות", בתוך סעיף 6.2-33, "טיולים ופעילויות חוץ-בית-ספריות במערכת החינוך – היבטים פדגוגיים, ארגוניים, בטיחותיים וביטחוניים". הפרק מרכז את הוראות הבטיחות המחייבות המתייחסות לתכנון, לארגון ולביצוע של טיולים ופעילות חוץ-כיתתית במערכת החינוך בדגש על גן הילדים. פרק זה נכתב

לנוחות מנהלת הגן, אך אינו בא במקום הסעיף האמור לעיל ואינו מבטל אותו.

3.2 המקומות שיש להימנע מסיורים בהם בשני סוגי הלמידה מחוץ לגן

3.2.1 אזורים ושבילים שאינם מותאמים להליכה של ילדים (יש בהם בורות, פסולת מסוכנת, גרוטאות ומתקנים מסוכנים וכד')

3.2.2 שטחי בור שיש בהם צמחייה גבוהה, קוצים, רמשים ונחשים וכד'.

3.3 תכנית טיולים חודשית

כל מנהלת גן תכין תכנית טיולים חודשית, תביא אותה לאישור המפקחת על הגן, ולאחר קבלת האישור תעביר אותה לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

3.4 שלבי התכנון לטיול

3.4.1 על מנהלת הגן לשקול את הערך החינוכי של המקום והאתר הנבחרים לטיול. יש לקחת בחשבון את התקופה שמטיילים בה, את מזג האוויר ומשמעויות נוספות. למשל, במהלך האביב, כשיש פריחה יפה בשדות, יש גם זוחלים ורמשים מסוכנים העלולים לפגוע בילד ההולך בשדה.

3.4.2 מנהלת הגן תערוך סיור מקדים לאיתור האתרים/המסלולים של הטיול כמוכרים, בטוחים ומתאימים לגיל הילדים.

3.4.3 יש לדאוג להתאמת מסלול הטיול ליכולתם של הילדים ולשילוב פעילות מעניינת עבור הילדים בטיול.

3.4.4 בכל מצב על מנהלת הגן לעדכן את קב"ט מוסדות החינוך הרשותי על כל יציאה של ילדי הגן מהגן לפעילות מחוץ לגן.

3.5 ארגון הטיול

3.5.1 מנהלת הגן אחראית על ארגון הטיולים על כל מרכיביהם בהתאם להנחיות חוזר זה.

מנהלת הגן רשאית להיעזר במדריכים ובאנשי מקצוע בתחום הטיול וההדרכה, במהלך הטיול ובביקורים באתרים. אפשר גם להסתייע בהורים שהשתתפותם בטיול עשויה לתרום תרומה מקצועית לטיול. עם זאת יש לזכור כי המדריך אינו משחרר את מנהלת הגן מקיום כלל הוראות חוזר זה.

3.5.2 בכל טיול תשתתף כיתת גן אחת, עם מנהלת הגן והסייעת ומלווים בהתאם לנדרש. בטיול שנעזרים בו ברכב אפשר לצרף כיתות מספר, אולם זאת אך רק בעת הנסיעה. בעת ביצוע הטיול תפעל כל גננת עם תלמידה היא.

3.5.3 **הודעה להורים:** ההורים יקבלו, בפגישתם הראשונה עם הגננת, מידע כולל על הטיולים המתוכננים. לפני כל יציאה לפעילות מחוץ לגן על מנהלת הגן לשלוח להורים הודעה על הפעילות שתכלול פירוט של הציוד האישי שעל הילדים להביא לטיול, ובכלל זה לבוש מתאים, כובע, מים ואוכל. על מנהלת הגן לקבל אישור בכתב מההורים לפני היציאה לפעילות.

3.5.4 **ההכנות לטיול:** מנהלת הגן תכין תיאור מפורט של הטיול, ובכלל זה המסלול, לוח הזמנים, המלווים וכל דבר נוסף שתראה לנכון, ותעביר זאת לאישור המפקחת על הגן ולידיעת קב"ט הרשות/קב"ט מוסדות החינוך הרשות.

3.6 המלווים בטיול ותדרכים

3.6.1 בטיול ארוך מחוץ ליישוב או בתוכו נדרש מלווה בוגר אחד על כל 5 ילדים.

3.6.2 הבוגרים המלווים המשתתפים בטיול יהיו כפופים להוראות מנהלת הגן. יודגש כי להורים אין סמכות להתערב בהחלטות של מנהלת הגן בנוגע לטיול. אפשר להיוועץ בהם כמו בשאר המלווים. המלווים יכירו היטב את הוראות הבטיחות ויסייעו בכל הקשור לארגון ולשליטה במהלך הטיול.

3.6.3 על המלווים להכיר היטב את כלל ההנחיות לנושאי התפקידים בטיול ואת ההוראות הנוגעות לטיול המסוים. המלווים לא יעזבו את הטיול אלא בהוראת מנהלת הגן ולצורכי הטיול בלבד.

3.6.4 מספר המלווים יהיה גדול יותר מן האמור לעיל אם יידרש הדבר על ידי גורמי הביטחון והבטיחות ברשות ועל ידי המפקחת על הגן.

3.6.5 בשלב הנסיעה באוטובוס מנקודה לנקודה אפשר להסתפק בשני מבוגרים מלווים (בתוכם מנהלת הגן ו/או הסייעת)

3.6.6 במקומות שקיימות בהם בעיות בטיחות (חציית כבישים סואנים, ואדיות וכו') תצטרף מנהלת הגן מלווים נוספים, בהתאם לשיקול דעתה.

- 3.6.7 **בכל טיול ארוך מחוץ ליישוב או בתוכו** אפשר שמנהלת הגן או הסייעת תהיינה מגישות עזרה ראשונה. בטיול קצר תצטייד מנהלת הגן בתיק עזרה ראשונה.
- 3.6.8 מנהלת הגן תתדרך את המלווים, תפרט לפנייהם את המסלול ותקבע בעלי תפקידים מביניהם, כגון האחראי על המזון, מגיש העזרה הראשונה, המאסף וכדומה.
- 3.6.9 **בכל סיור קצר בתחום היישוב** רשאית מנהלת הגן, בתיאום עם המפקחת על הגן ובאישורה, לקיים את הסיור רק עם צוות הגן (מנהלת+סייעת).
- 3.6.10 על מנהלת הגן לבחון ולבדוק את ההיבטים המקצועיים הבאים לפני היציאה לסיור:
- הכרת מסלול הסיור והסיכונים הקיימים בו (חציית כביש, מעבר באזור בנייה)
 - אופי הפעילות המתוכננת
 - היבטים התנהגותיים של הילדים ויכולת צוות הגן להשגיח עליהם.

3.7 **ביצוע הטיול**

- 3.7.1 מנהלת הגן תבצע רישום מסודר של כלל הילדים והמלווים הבוגרים, ובכלל זה תלמידים בעלי בעיות רפואיות מיוחדות.
- 3.7.2 טרם היציאה לטיול תוודא מנהלת הגן שכל הילדים נמצאים ושתלבושתו וציודו של כל אחד מהם לא יקשו עליו בטיול.
- 3.7.3 טרם היציאה לטיול ובחזרה ממנו תדווח מנהלת הגן למוקד הרשות/לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי.
- 3.7.4 מנהלת הגן תצעד בראש הטור ותמנה מלווה שילך כמאסף.
- 3.7.5 בהליכה במדרכה, בצד הכביש, ימונה מלווה נוסף שילך בצד הסמוך לכביש.
- 3.7.6 בעצירת רכב להורדת הילדים ירדו המלווים ראשונים. אחד מהם יתרחק מהרכב, והשאר יעמדו ליד פתחי הרכב ויפנו את הילדים היורדים למלווה המרוחק, שלידו יתכנסו.
- 3.7.7 **הליכה בצדי דרכים וחציית כבישים**
- א. ככלל יש להימנע מהליכה באזור תנועה ללא מדרכה.

- ב. יש לנוע על המדרכות, בקצה המרוחק מהכביש.
- ג. חציית כביש תיעשה אך ורק במעבר חצייה, וגם זאת לאחר ששני מלווים יישלחו לשני צדי הכביש, למרחק של 30 מ', ויסמנו לנהגים לעצור. אם יש הכרח לחצות כביש שלא במעבר חצייה, ייבחר מקום שיש ממנו תצפית טובה למרחק של 100 מ' לפחות. בעת החצייה יישלחו מלווים לשני צדי הכביש, למרחק של כ-50 מ', כדי להזהיר את הנהגים. החצייה תיעשה בכביש שאין בו תנועה כלל או לאחר שהמכוניות נעצרו. מומלץ להשתמש בהליכה באפודות או באלמנטים שיש בהם מחזיר אור.

3.7.8 תנועה ברכב

- א. בכל רכב, ובכלל זה באוטובוס, ישבו הילדים חגורים בחגורות בטיחות.
- ב. אין להסיע תלמידים מעבר למספר המותר והמצוין ברישיון הרכב.
- ג. המלווים ישבו תמיד ליד פתחי היציאה מהרכב. עליהם להקפיד ולהשגיח שהילדים לא ישחררו את חגורות הבטיחות בטרם עצר הרכב עצירה מלאה. כמו כן יקפידו המלווים שלא יצא ילד אל מחוץ לרכב כל עוד לא ניתנו הוראות מפורשות לכך.
- ד. בשעת הירידה מהרכב ירדו המלווים ראשונים ויסייעו לילדים לרדת ולהתרכז בצד הרכב באופן שלא יסכן את בטיחותם. בעלייה לרכב יעמדו המלווים ליד פתח הרכב ויסייעו לילדים לעלות. בכל ירידה או עלייה תספור מנהלת הגן את הילדים ותוודא כי כולם נמצאים.
- ה. בזמן הנסיעה יש להקפיד שהילדים ישבו במקומותיהם ולא יוציאו את הראש, את הידיים או חלקי גוף אחרים אל מחוץ לרכב.
- ו. ילדי הגן יוסעו אך ורק בכלי רכב המאושר על ידי משרד התחבורה להסעת תלמידים. ההסעה תתבצע על ידי נהג בעל ותק בנהיגה באותו סוג רכב במשך שנתיים לפחות.

- 3.7.9 בשעת החנייה יימצאו כל המלווים עם הילדים וישגיחו עליהם, והילדים לא יתפזרו בשטח. יש לקבוע מקומות למנוחה ולישיבה בהתאם למזג האוויר ולוודא שאין בהם סיכונים כמו מתקנים

הוראות קבע

החלפה – 29–6.2

מסוכנים שהילדים עלולים לטפס עליהם, רמשים ונחשים או מצוק מסוכן, וכן שהמקומות אינם בצמוד למים זורמים מסוכנים.

3.7.10 ביקורים בתוך מפעלים

- א. ביקורים במפעלים ייעשו אך ורק במקומות שיש בהם מרכז מבקרים מסודר שתוכנן ומיועד לביקורים מסוג זה.
- ב. בסיור במפעל תלווה הקבוצה על ידי נציג מהמפעל. נציג זה יסביר לתלמידים כיצד להתנהג. כמו כן הוא ילך עם התלמידים וישגיח שלא ייקלעו למצבי סכנה.
- ג. התלמידים ילכו במסלול מוגדר ובטוח שיועד לקבוצות מבקרים במפעל. בכל מקרה לא תתבצע הליכה באזור תפעול בין מכונות.

3.7.11 שיט וכניסה למים

- א. פעילות רחצה אסורה במסגרת טיול. מותר לקיים פעילות רחצה כפעילות נפרדת ויחידה.
- ב. **אישור הורים:** כל פעילות מחוץ לגן, ובוודאי פעילות שיש בה כניסה למים, מחייבת אישור הורים.
- ג. **רחצה בברכה לילדי גיל 5 בלבד:** ילדים בגיל 5 בלבד יהיו רשאים לרחוץ בברכה המיועדת לפעוטות בלבד, בגובה מים עד 30 ס"מ בלבד. הכניסה לברכה מחייבת תיאום עם המצילים.
- ד. **מלווים לרחצה בברכה:** בפעילות רחצה בברכה יהיו לכל קבוצה של 10 ילדים 2 מלווים. המלווים יהיו צמודים לילדים בזמן הרחצה וישגיחו עליהם בתשומת לב רבה.
- ה. **שיט באגמים בספינות:** אפשר להשיט את ילדי הגן בספינות שיט גדולות המיועדות לתיירים בים ובאגמים, בתנאי שיש למשיט רישיון-שיט ממשרד התחבורה. יוקפד כי מספר הילדים לא יעלה על המספר המצוין ברישיון השיט של הספינה. לפני העלייה לספינה יוזהרו הילדים על התנהגות שקטה וזהירה ועל ישיבה במקומות. לספינה יעלו כל המלווים של הטיול וישוהו במהלך השיט עם הילדים.

3.7.12 הבערת אש במהלך טיול אסורה, אלא אם כן היא נעשית על ידי המבוגרים בלבד לצורך הדגמה ופעילות למידה. זאת בהתאם להוראות הקיימות לעניין הדלקת אש וההנחיות המחייבות בעניין זה ברשויות המקומיות. על מנהלת הגן לפנות בכל שאלה בעניין זה לקב"ט הרשות המקומית. במקרה של הבערת אש על המלווים להשגיח שהילדים לא יתקרבו אל מקור האש ויהיו בידם אמצעי כיבוי אש נדרשים.

3.8 ציוד אישי לילד

הציוד הרגיל הוא נעליים נוחות, תיק אוכל, לבוש הולם בהתאם לעונת השנה, בקבוק מים, כובע/כיסוי ראש וכד'.

3.9 בריאות והיגיינה

- 3.9.1 בידי מגיש העזרה הראשונה יהיה תיק עזרה ראשונה תקני.
- 3.9.2 בימים חמים יש לעודד את הילדים לשתות ולהביאם לברזים או להשקותם מבקבוקים שהוכנו מראש.
- 3.9.3 בתנאי מזג אוויר קשים, בשרב או בגשם, יש לדחות את הטיול, ואם אי אפשר לדחותו יש להתאימו למצב: בימים חמים יש להימצא במבנים ממוזגים, בצל ובקרבת מים, ובימי גשם וקור יש להימצא במבנים מקורים ורצוי מחוממים.
- 3.9.4 יש לברר מראש את מציאותם של שירותים מסודרים ולהביא אליהם ילדים הזקוקים לכך. אם אין שירותים, יש לקבוע מקומות לעשיית צרכים.
- 3.9.5 יש לרחוץ ידיים לאחר עשיית הצרכים.
- 3.9.6 יש לרחוץ ידיים לפני ארוחה.

3.10 פיקוח על התלמידים ופיזורם

- 3.10.1 במהלך הטיול תבדוק מנהלת הגן לעתים מזומנות את נוכחות כל הילדים. בדיקות כאלה תיעשינה במיוחד לפני ואחרי כניסה למבנה, לפני ואחרי חציית כביש, בגמר הפסקה, כשמסיימים את הטיול בשטח, וכן כשעולים אל רכב ההסעה ויורדים ממנו וכששבים לגן.
- 3.10.2 מנהלת הגן תחזיר את התלמידים לגן עד לשעת הסיום הרגילה או עד לשעה שעליה קיבלו ההורים הודעה לבוא לאסוף את ילדיהם.

3.10.3 מנהלת הגן תוודא כי כל ילד פגש את הוריו או שליח מטעמם.
אם הורים לא הגיעו, ימתינו מנהלת הגן או אחד המלווים עד
בואם, ולאחר פרק זמן סביר הם ידאגו להביאם לביתם ולמסרם
לידי הוריהם.

4. היבטים ביטחוניים בטיול

4.1 אישור הלשכה לתיאום טיולים לביצוע הטיול

- 4.1.1 הבקשה לאישור הלשכה לתיאום טיולים תמולא על ידי מנהלת
הגן ותישלח ללשכה לתיאום טיולים לא יאוחר מ-14 יום לפני
מועד ביצוע הטיול. הודעה על כך תימסר לקב"ט הרשות/לקב"ט
מוסדות החינוך הרשותי.
- 4.1.2 יש להגיש בקשה לטיול רק לאזורים המחייבים זאת.
- 4.1.3 הטיול יאושר רק לאחר קבלת אישור בכתב מהלשכה לתיאום
טיולים.
- 4.1.4 על כל ביטול טיול יש לעדכן מיידית את הלשכה לתיאום טיולים
ואת קב"ט הרשות/קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

4.2 מאבטח חמוש בטיול

- 4.2.1 כמאבטח חמוש בטיול יכול לשמש מי שעונה על אחד
מהקריטריונים האלה:
- א. מאבטח מטעם חברת אבטחה שעבר הכשרה של מאבטח
טיולים ונושא תעודה בתוקף בחתימת המשטרה.
- ב. כל מורה/עובד הוראה הנושא נשק מהמפעל הראוי הרשותי
ושעבר הכשרה כמאבטח טיולים ונושא תעודת הסמכה
בתוקף.
- 4.2.2 כל הורה או אדם אחר הנושא נשק פרטי אינו רשאי לשמש
מאבטח חמוש בטיול.

4.3 מלווה רפואי בטיול

- 4.3.1 כמלווה רפואי בטיול יכול לשמש מי שעונה על התנאים
האלה:

א. מגיש עזרה ראשונה (מע"ר) שביצע הכשרה כמגיש עזרה ראשונה שמשכה לפחות 30 שעות והנושא תעודה בתוקף לשנתיים מיום ביצוע ההכשרה / הרענון

ב. חובש שעבר קורס חובשים בצה"ל ועדיין משרת במילואים או אדם שהוכשר במד"א או אדם שהוכשר בכל חברת הכשרה אחרת שאושרה בכתב על ידי משרד הבריאות.

4.3.2 מספר המלווים הרפואיים יהיה על פי ההנחיות המפורטות באישור הלשכה לתיאום טיולים

4.4 חלוקה לאזורי ביטחון

4.4.1 כל טיול ברגל בתוך היישוב, באזורים 1, 1א', 2 ו-3, פטור מתיאום ומאבטחה חמושה, אך מחייב דיווח לקב"ט הרשות/קב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

4.4.2 כל נסיעה מיישוב ליישוב באזורים 1א', 2 ו-3 פטורה מתיאום ומאבטחה חמושה, ומחייבת מגיש עזרה ראשונה ודיווח לקב"ט מוסדות החינוך הרשותי.

4.4.3 כל טיול בשטח הפתוח באזור 3 מחייב תיאום, ואינו מחייב מאבטח חמוש.

4.4.4 כל טיול בשטח הפתוח באזורים 1, 1א', 2 מחייב תיאום ואבטחה חמושה על פי ההנחיות של הלשכה לתיאום טיולים.

5. נספח: ביטוח הורים מתנדבים

בהתאם לתקנות הביטוח הלאומי (מתנדבים), התשל"ח-1978*, אפשר להפנות הורים מתנדבים למוסדות החינוך למטרת ליווי טיולים.

להלן טופס להורה המתנדב:

הריני לאשר בזה כי המתנדב/ת: _____ מס' ת"ז: _____

שכתובתו/ה: _____

התנדב/ה לעבוד בתפקיד: _____

למען (יש לציין את זהות הגוף או האדם שהפעולה נעשית למענו, וכן את מקום הפעולה): _____

החל ביום: _____ לתקופה של: _____

שם וחתימה של מנהלת הגן

חותמת הגן

תאריך

חתימת המתנדב

שם פרטי ושם משפחה של המתנדב

תאריך

* לפי פרק טז, "זכויות מתנדבים", לחוק ביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968.

הוצאה לאור : גף הפרסומים, משרד החינוך

עריכה : דליה הלוי ודליה לאופר

עריכה לשונית : ודליה לאופר

מרכזות ההפקה : רויטל לוי ונטע חדד

עיצוב : סטודיו "שחר שושנה"

הודפס במדפיס הממשלתי, ירושלים

כתובת המאגר הממוחשב של חוזרי המנכ"ל: www.education.gov.il/mankal